

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΜΙΧΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΔΗΜΟΓΛΗ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΠΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2016

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΜΙΧΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (Α.Μ. 15444)

geormich.12@gmail.com

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (Α.Μ. 15219)

vivianapostolou21@hotmail.com

ΔΗΜΟΓΛΗ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ (Α.Μ. 15284)

pdimogli@gmail.com

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΠΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2016

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο όρος «Δημιουργική λογιστική» χρησιμοποιείται για τον χαρακτηρισμό των διαφόρων ενεργειών κατά την διαχείριση εσόδων/εξόδων μιας επιχείρησης. Η διαχείριση κερδών υφίσταται όταν οι διαχειριστές χρησιμοποιούν την προσωπική τους κρίση, στην χρηματοοικονομική πληροφόρηση και τη δόμηση των συναλλαγών έτσι ώστε να αλλάζουν -κατά το δοκούν- τις οικονομικές εκθέσεις, είτε για να παραπλανήσουν τους ενδιαφερόμενους φορείς σχετικά με την σοβούσα οικονομική απόδοση της επιχείρησης είτε για την επιρροή των συμβατικών αποτελεσμάτων που εξαρτώνται από τους αναφερόμενους λογιστικούς αριθμούς.

Αρα η «Δημιουργική λογιστική» και οι λογιστικές πρακτικές που κατά κανόνα την ακολουθούν, αποκλίνουν από το πνεύμα των ηθικών αλλά πολλές φορές και νόμιμων κανόνων που διέπουν τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Οι «δημιουργικές ενέργειες» χαρακτηρίζονται από υπερβολική επιπλοκή και η χρήση νέων μεθόδων για τον χαρακτηρισμό του εισοδήματος, των περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων μιας επιχείρησης, χαρακτηρίζονται από την πρόθεση των «συγγραφέων» των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων ώστε να επηρεάσουν τους αναγνώστες ως προς τις ερμηνείες των.

Η Δημιουργική λογιστική αναφέρεται στην συστηματική διαστρέβλωση της αλήθειας και για πολλούς είναι η ρίζα ενός μεγάλου αριθμού λογιστικών σκανδάλων. Είναι γεγονός ότι η παγκόσμια χρηματιστηριακή ύφεση του 2002 δημιουργήθηκε από τις «λανθασμένες» οικονομικές εκθέσεις και λογιστικών παρατυπιών των Enron, Worldcom, και άλλων επιχειρήσεων στις Ηνωμένες Πολιτείες (Graham, Litan, & Sukhtankar, 2002).

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία θα γίνει προσπάθεια να αποσαφηνιστούν όροι που συνδέουν και συνθέτουν την Δημιουργική λογιστική.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι το αποτέλεσμα μιας σειράς ανατροφοδοτήσεων με διάφορα άτομα, καθένα από τα οποία έπαιξε ένα σημαντικό ρόλο στην εξέλιξή της αλλά και την ολοκλήρωσή της.

Θα ήθελα να ευχαριστήσουμε τον καθηγητή μας κ. Παππά Γεώργιο, που μας εμπιστεύτηκε την παρούσα πτυχιακή εργασία και μας προσέφερε βοήθεια, επιστημονική αλλά και ψυχική, όποτε τη χρειαζόμασταν.

Τέλος, ένα μεγάλο «ευχαριστώ» στα αγαπημένα μας πρόσωπα, στους γονείς μας, που αποδέχθηκαν όλες τις επιλογές μας και μας παρείχαν στήριξη όλο αυτό το διάστημα, χωρίς την οποία τίποτα από όσα έχουμε καταφέρει μέχρι σήμερα δε θα ήταν πραγματικότητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	i
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	ii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	iii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ - ΣΧΗΜΑΤΩΝ - ΕΞΙΣΩΣΕΩΝ	viii
ΠΙΝΑΚΕΣ.....	viii
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	viii
ΣΧΗΜΑΤΑ.....	viii
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ- ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ	x
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	xvi
ABSTRACT	xviii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	xx
1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ»	1
1.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ	1
1.2 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	2
1.3 ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ.....	4
1.4 ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ.....	5
1.5 ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ - ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ - ΣΤΑΔΙΑ	6
1.6 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	7
1.7 ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ	9
1.8 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	10
1.9 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	14
1.9.1 Πρώτη περίοδος.....	14
1.9.2 Δεύτερη περίοδος	15

1.9.3	Τρίτη περίοδος.....	16
1.10	ΠΡΟΤΥΠΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	17
1.10.1	Διεθνή οικονομικά πρότυπα υποβολής εκθέσεων: IFRS	19
1.10.2	Γενικά αποδεκτές αρχές της λογιστικής: GAAP.....	20
1.10.3	Πίνακας προτύπων λογιστικής	20
1.11	ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	21
2.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ»....	22
2.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	22
2.2	ΣΚΟΠΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	23
2.2.1	Η κατάσταση του ισολογισμού τέλους χρήσης.....	25
2.2.2	Η κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης.....	26
2.2.3	Ο πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων.....	26
2.2.4	Η κατάσταση του λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης.....	27
2.2.5	Το προσάρτημα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης	27
2.3	ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	28
2.4	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ ΑΝΑΛΥΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ. 30	
2.4.1	Στόχοι άμεσων ενδιαφερομένων επιχείρησης.....	31
2.4.2	Στόχοι έμμεσων ενδιαφερομένων μιας επιχείρησης	32
2.4.3	Στόχοι διοίκησης της επιχείρησης.....	33
2.4.4	Στόχοι αναλυτών σε εξαγορές ή συγχωνεύσεις.....	34
2.4.5	Στόχοι ελεγκτών	34
2.4.6	Σκοποί διάφορων ομάδων ενδιαφερομένων.....	35
2.5	ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	35
2.5.1	Από τον αναλυτή	36
2.5.2	Σχετικά με τα στάδια διενέργειας της αναλύσεως	37

3. ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΕΩΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ».....	38
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	38
3.2 ΔΙΑΣΤΡΩΜΑΤΙΚΗ Η ΚΑΘΕΤΗ ΑΝΑΛΥΣΗ (VERTICAL ANALYSIS)	39
3.2.1 Ανάλυση «κοινού μεγέθους».....	39
3.3 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	44
3.3.1 Συγκριτικές καταστάσεις.....	45
3.3.2 Αριθμοδείκτες τάσης (Trend percentages).....	47
3.3.3 Διαχρονική ανάλυση κοινών μεγεθών (Time series analysis of common size statements).....	48
3.3.4 Διαχρονική ανάλυση χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών (Time series analysis of financial ratios)	48
3.3.5 Αδυναμίες του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης.....	49
3.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ.....	51
3.4.1 Προσδιορισμός του «νεκρού σημείου».....	53
4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ»	58
4.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	58
4.2 ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ.....	60
4.3 Η ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ.....	62
4.4 Η ΜΕΛΕΤΗ ΜΕΡΙΚΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ	63
4.4.1 Λογιστική της Εξαγοράς (Acquisition Accounting)	64
4.4.2 Αξιοσημείωτα Λογιστικά Κονδύλια.....	65
4.5 ΣΤΡΕΒΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ (ACCOUNTING DISTORTIONS)	69
4.5.1 Τα Λογιστικά Πρότυπα	71
4.5.2 Λάθη Εκτίμησης.....	72
4.5.3 Αξιοπιστία εναντίον Συνάφειας	72

4.5.4	Η Διαχείριση των Κερδών.....	73
5.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΑΥΤΟΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ».....	75
5.1	ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ.....	75
5.1.1	Αύξηση του Κέρδους.....	76
5.1.2	Η στρατηγική του «Big Bath».....	76
5.1.3	Εξομάλυνση Κερδών.....	77
5.2	ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ.....	77
5.2.1	Κίνητρα εκ Συμβολαίων (Contracting Incentives).....	77
5.2.2	Επιπτώσεις στην Τιμή της Μετοχής (Stock Price Effects).....	78
5.2.3	Άλλα Κίνητρα.....	79
5.3	ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ	79
5.3.1	«Μετατόπιση» Κέρδους	80
5.3.2	Διαχείριση Κερδών με Ταξιθετική Προσέγγιση	81
5.4	ΤΙ ΣΥΝΕΠΑΓΕΤΑΙ Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	82
5.4.1	Κίνητρα για Διαχείριση Κερδών	82
5.4.2	Το Ιστορικό και η Φήμη της Διοίκησης.....	82
5.4.3	Ενδείξεις Συνέπειας.....	82
5.4.4	Ευκαιρίες για Διαχείριση Κερδών.....	83
5.5	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ	83
5.5.1	Βήματα για την Εκτίμηση της Ποιότητας των Κερδών	84
6.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΕΡΔΩΝ».....	86
6.1	ΜΟΡΦΕΣ ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ.....	86
6.1.1	Χειραγώγηση κερδών και λογιστικές αρχές.....	86
6.1.2	Εκτροπή διαχείρισης	88
6.2	ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ.....	90

6.2.1	Μετατόπιση κέρδους	90
6.2.2	Διαχείριση κερδών με ταξιθετική προσέγγιση	90
6.3	ΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ	92
6.3.1	Επαλήθευση προβλέψεων	93
6.3.2	Μεγιστοποίηση της τιμής των μετοχών	93
6.3.3	Μεγιστοποίηση κερδών της διοίκησης.....	94
6.3.4	Ελαχιστοποίηση της αυξομείωσης των κερδών	95
6.4	ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ	95
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	98
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	102

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ - ΣΧΗΜΑΤΩΝ - ΕΙΣΩΣΕΩΝ

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1.1: Διακρίσεις της λογιστικής.....	9
Πίνακας 1.2: βασικές αρχές της Λογιστικής.....	10
Πίνακας 4.1: Σχέση μεταξύ κερδών και πωλήσεων (σε χιλ. ευρώ).....	55
Πίνακας 4.2: Κατάσταση αποτελεσμάτων μιας επιχειρήσεως.....	57
Πίνακας 5.1: Ανάλυση της γνώμης των δειγμάτων όσον αφορά στο θεμιτό της χρήσης δημιουργικής λογιστικής.....	60
Πίνακας 5.2: Ανάλυση των απόψεων του δείγματος ως προς το τι πρέπει να γίνει για να εξαλειφθεί η χρήση της δημιουργικής λογιστικής.....	62

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 4.1: Σχέση μεταξύ κερδών και πωλήσεων (σε χιλ. ευρώ).....	56
Διάγραμμα 5.1: Ανάλυση της γνώμης των δειγμάτων όσον αφορά στο θεμιτό της χρήσης δημιουργικής λογιστικής.....	61
Διάγραμμα 5.2: Ανάλυση των απόψεων του δείγματος ως προς το τι πρέπει να γίνει για να εξαλειφθεί η χρήση της δημιουργικής λογιστικής.....	63

ΣΧΗΜΑΤΑ

Σχήμα 1.1: Κατηγορίες των συντελεστών παραγωγής.....	1
Σχήμα 1.2: Στάδια των διαδικασιών της Λογιστικής.....	7
Σχήμα 2.1: Οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται στην Ελλάδα στο τέλος της χρήσης.....	24
Σχήμα 3.1: Βασικές κατηγορίες αναλυτών λογιστικών καταστάσεων.....	30

Σχήμα 4.1: Οι κυριότερες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων.	39
Σχήμα 4.2: Συγκριτική ανάλυση περιόδων για την πρόβλεψη της πορείας μιας επιχείρησης στο μέλλον.	45
Σχήμα 4.3: Παραστατική εικόνα των διαφόρων κατηγοριών δαπανών.	52

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ- ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ

ΔΛΠ: Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

ΔΠΕ: Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου

ΔΠΧΑ: Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΓΛΣ: Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο

ΕΟΚ: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

Η.Π.Α.: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Ν.Π.Δ.Δ.: Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου

κτλ.: και τα λοιπά

ACCA: Association of Chartered Certified Accountants (Σύνδεσμος Ορκωτών Πιστοποιημένων Λογιστών)

ASB: Accounting Standards Board (Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων)

ASB: Accounting Standards Board (Λογιστικά Πρότυπα Επιτροπή Λογιστικών

ASC: Accounting Standards Committee (Λογιστικά Πρότυπα του Ενωμένου Βασιλείου)

ESO: employee stock options (δικαιώματα προαίρεσης αγοράς μετοχών)

FIFO: first-in, first-out

FRS: Financial Reporting Standards (Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης)

GAAP: Generally accepted accounting principles (Γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές)

GATT: General Agreement on Tariffs and Trade (Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου)

NHS: National Health System (Εθνικό Σύστημα Υγείας)

IAS: International Accounting Standards (Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα)

IASB: International Accounting Standards Board (Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων)

ICAEW: Institute of Chartered Accountants in England and Wales (Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών στην Αγγλία και την Ουαλία)

ICAI : Institute of Chartered Accountants of India (Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών της Ινδίας)

ICAS: Institute of Chartered Accountants of Scotland (Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών της Σκωτίας)

IFRS: International Financial Reporting Standards (Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης)

LIFO stands for last-in, first-out

M.R.P.: Materials Requirement Planning (Σχεδιασμός Απαιτήσεων Υλικών)

M.R.P II: Manufacturing Resources Planning (Σχεδιασμός Βιομηχανικών Πόρων)

NAV: Net Asset Value (Καθαρή αξία ενεργητικού)

Accrual accounting: Λογιστικής των δεδουλευμένων

Accounting risk: Λογιστικός κίνδυνος

Accounting Dittorlions: Στρεβλώσεις Λογιστικής

Accounting entity principle: Αρχή της αυτοτέλειας της λογιστικής οντότητας

Accruals and defekkals: Προ- πληρωθέντα ή προεισπραχθέντα

Accrual basis Accounting: Δεδουλευμένα έσοδα-έξοδα

Acquisition Accounting: Λογιστική της Εξαγοράς

Activity ratios: Αριθμοδείκτες Κυκλοφοριακής ταχύτητας

Acquirer: Εξαγοράζοντα

Advanced Accounting: Προχωρημένη Λογιστική

Aggressive earnings management: Επιθετική διαχείριση κερδών

Analysis of financial statement: Ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Analyzing and interpreting: Ανάλυση-ερμηνεία των οικονομικών στοιχείων

Administrative Science: Διοικητική επιστήμη

Argentarios: Ρωμαίοι τραπεζίτες

Basic Accounting: Βασικές Αρχές Λογιστικής

Balance of Payments Accounting: Λογιστική Ισοζυγίου Πληρωμών

Behavioral Sciences: Επιστημών της Συμπεριφοράς

Book Keeping, Accounting: Λογιστική

Breakeven point: Νεκρό σημείο

Business Accounting: Επιχειρηματική Λογιστική

Buchführung-Buch- haltung: Λογιστική, τήρησης βιβλίων

Cash accounting: Ταμιακή λογιστική

Cash flow: Ταμειακή ροή

Cash flow statement: Κατάσταση ταμειακών ροών

Comperative Analysis: Χρηματοοικονομική ανάλυση

Comperative statements: Χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Cost Accounting: Λογιστική Κόστους

Cost principle: Αρχή του κόστους

Classifying: Κατάταξη και ταξινόμηση οικονομικών συναλλαγών

Comperative statements: Συγκριτικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Common size statements: Καταστάσεις Κοινού Μεγέθους

Conservatism principle: Αρχή της συντηρητικότητας

Consistency principle: Αρχή της συνέπειας των λογιστικών μεθόδων

Continuity or going concern: Αρχή της συνέχειας της δραστηριότητας της οικονομικής μονάδας

Consolidated financial statements: Σύνταξη ενοποιημένων λογιστικών καταστάσεων

credit analysis: Πιστωτική ανάλυση

cross sectional analysis: Διαστρωματική ανάλυση

Decision making: Λήψη αποφάσεων

Debtors turnover: Κυκλοφοριακή ταχύτητα των πελατών

Departures: Απομακρύνσεις

Disclosure or financial reporting principle: Αρχή της αποκάλυψης ή ανακοίνωσης

Double-Entry Accounting: Διπλογραφία ή Διπλογραφική Μέθοδος

Earnings management: «Διαχείριση» κερδών

Equity analysis: Καθαρή θέση

Estimation error: Εξ εκτίμησης λάθος

External decision makers: Εκτός της επιχείρησης λαμβάνοντες αποφάσεων

Factors of production: Παραγωγικοί συντελεστές

Fair value: Ακριβοδίκαιη αξία

Financial Accounting viewpoint: Χρηματοοικονομική Λογιστική

Financial statements: Χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Financial ratio: Δείκτης ή αριθμοδείκτης

Forecasting and budgeting: Διενέργεια προβλέψεων με βάση τα οικονομικά στοιχεία

Governmental Accounting: Κυβερνητική Λογιστική

Goodwill accounting: Λογιστικής για την υπεραξία

Going concern concept: Συνεχιζόμενη επιχειρησιακή δραστηριότητας

Horizontal analysis: Οριζόντια ανάλυση

Household Accounting: Λογιστική της οικογενειακής μονάδας

Human Resources Accounting: Λογιστική του ανθρώπινου δυναμικού

In equity: Ιδία κεφάλαια

Information Systems: Συστημάτων Πληροφοριών

Input-Output Accounting: Λογιστική Εισροών-Εκροών

Internal control: Εσωτερικός έλεγχος

Interim statements: Περιοδικών Οικονομικών Καταστάσεων

Institute of Certified Public Accountants: Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών

Interenal decision makers: Οι εντός της επιχείρησης λαμβάνοντες αποφάσεων

Intermediate Accounting: Μέση Λογιστική

Leverage ratios: Αριθμοδείκτης Δανειακής επιβάρυνσης

Liquidity: Ρευστότητα

Liquidity ratios: Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

Long term financial position: Μακροχρόνια χρηματοοικονομική κατάσταση

Mac king principle: Αρχή του συσχετισμού

Macroaccounting: Μακροοικονομική Λογιστική

Managerial Accounting: Διοικητική Λογιστική

Managerial discretion: Διοικητική προαίρεση

Management or Managerial Accounting viewpoint: Διοικητικής Λογιστικής

Materiality concept: Αρχή του ουσιώδους των λογιστικών γεγονότων

Mathematical programming: Μαθηματικός προγραμματισμός

Matrix algebra: Άλγεβρα μητρών

Merger accounting: Λογιστική της συγχώνευσης

Microaccounting: Μικροοικονομική Λογιστική

Money Flow Accounting: Λογιστική Χρηματικών Ροών

Multi-dimensional reports: Κατάρτισης πολυδιάστατων καταστάσεων

multinationals: Δημιουργία πολυεθνικών

National Income Accounting: Λογιστική Εθνικού Εισοδήματος

Notices: Ειδοποιήσεις

Objectivity and verifiability: Αρχή της αντικειμενικότητας και της δυνατότητας επαλήθευσης

Panel: Επιτροπή

Periodicity principle: Αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων

Profit-seeking organizations: Κερδοσκοπικές οργανώσεις

Profitability: Αποδοτικότητα

Profitability ratios: Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας

Prudence principle: Αρχή της σύνεσης

Realised profit: Πραγματοποιούμενο κέρδος

Revenue realization principle: Αρχή της πραγματοποίησης του εσόδου

Recording: Καταγραφή και καταχώριση οικονομικών συναλλαγών

Reporting: Αναφορά (έκθεση) στους ενδιαφερόμενους των οικονομικών συναλλαγών

Research and development cost: Κόστος ερευνών ανάπτυξης νέων προϊόντων

Single-Entry Accounting: Απλογραφική μέθοδος ή Απλογραφία

Soft areas: «Μαλακές» περιοχές

Social Accounting: Κοινωνικής Λογιστικής

Stability: Σταθερότητα

Stability of monetary unit assumption: Αρχή της σταθερότητας της νομισματικής μονάδας

Statement of sources and applications of funds: Κατάσταση πηγών και χρήσεων κεφαλαίων

Statement of changes in financial position: Κατάσταση μεταβολών της οικονομικής θέσης

Statistical sampling: Στατιστικής Δειγματοληψίας

Tax Accounting: Φοροτεχνική Λογιστική

Tenue de livres, Comptabilite: Λογιστική

Tractatus de computis et scripturis: Πραγματεία περί υπολογισμών και εγγραφών

Transaction basis of accounting: Συναλλακτική βάση της λογιστικής

Trends: Ανάλυση των τάσεων

Trend percentages: Χρηματοοικονομικές καταστάσεις τάσης

Time series: Σειρά ετών

Time series analysis of common size statements: Διαχρονική ανάλυση κοινών μεγεθών

Time series analysis of financial ratios: Διαχρονική ανάλυση χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών

Uncertainty: Αβεβαιότητα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της πτυχιακής εργασίας είναι η «Έννοια της δημιουργικής λογιστικής». Αρχικά δίνεται εισαγωγικό σημείωμα για την έννοια του θέματος.

Στο 1^ο κεφάλαιο οι «Γενικές Έννοιες της Λογιστικής» καταγράφονται η οικονομική μονάδα, η έννοια της λογιστικής, η φύση της λογιστικής, οι σκοποί της λογιστικής, οι μηχανισμοί / τεχνικές διαδικασίες και τα στάδια της, οι διακρίσεις της λογιστικής, τα λογιστικά συστήματα και οι μέθοδοι της, οι βασικές αρχές της λογιστικής, η ιστορική ανασκόπηση (πρώτη, δεύτερη και τρίτη περίοδος), τα πρότυπα λογιστικής (διεθνή οικονομικά πρότυπα υποβολής εκθέσεων: IFRS, γενικά αποδεκτές αρχές της λογιστικής: GAAP, πίνακας προτύπων λογιστικής) και τέλος ο λογιστικός έλεγχος.

Στο 2^ο κεφάλαιο η «Παραποίηση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων» παρουσιάζονται ο σκοπός των οικονομικών καταστάσεων (η κατάσταση του ισολογισμού τέλους χρήσης, η κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης, ο πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων, η κατάσταση του λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης, το προσάρτημα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης), ο σκοπός της παραποίησης Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, οι κατηγορίες και οι σκοποί των αναλυτών λογιστικών καταστάσεων (στόχοι άμεσων ενδιαφερομένων επιχείρησης, στόχοι έμμεσων ενδιαφερομένων μιας επιχείρησης, στόχοι διοίκησης της επιχείρησης, στόχοι αναλυτών σε εξαγορές ή συγχωνεύσεις, στόχοι ελεγκτών, σκοποί διάφορων ομάδων ενδιαφερομένων) και τέλος η ανάλυση παραποίησης λογιστικών καταστάσεων (από τον αναλυτή, σχετικά με τα στάδια διενέργειας της αναλύσεως).

Στο 3^ο κεφάλαιο οι «Μέθοδοι Αναλύσεως Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων» δίνονται στοιχεία για το σκοπό την διαστρωματική ή καθετή ανάλυση (vertical analysis / ανάλυση «κοινού μεγέθους»), την συγκριτική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων (συγκριτικές καταστάσεις, αριθμοδείκτες τάσης (trend percentages), την διαχρονική ανάλυση κοινών μεγεθών (time series analysis of common size statements), την διαχρονική ανάλυση χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών (time series analysis of financial ratios), τις αδυναμίες του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης), και τέλος την ανάλυση του νεκρού σημείου (προσδιορισμός του «νεκρού σημείου»).

Στο 4^ο κεφάλαιο η «Εισαγωγή στην Δημιουργική Λογιστική», αποτυπώνονται το εννοιολογικό πλαίσιο της δημιουργικής λογιστικής, η φύση της δημιουργικής λογιστικής, οι τρόποι εξάλειψης της χρήσης δημιουργικής λογιστικής, η μελέτη μερικών περιπτώσεων (λογιστική της εξαγοράς (acquisition accounting), αξιοσημείωτα λογιστικά κονδύλια), και τέλος οι στρεβλώσεις της λογιστικής / accounting distortions (λογιστικά πρότυπα, λάθη εκτίμησης, αξιοπιστία εναντίον συνάφειας, η διαχείριση των κερδών).

Στο 5^ο κεφάλαιο ο «Αυτοσκοπός της Δημιουργικής Λογιστικής» αναδεικνύονται οι στρατηγικές διαχείρισης κερδών (αύξηση του κέρδους, η στρατηγική του «big bath», εξομάλυνση κερδών), τα κίνητρα για διαχείριση κερδών (κίνητρα εκ συμβολαίων (contracting incentives), οι επιπτώσεις στην τιμή της μετοχής (stock price effects), άλλα κίνητρα), ο μηχανισμός λειτουργίας της διαχείρισης κερδών («μετατόπιση» κέρδους, διαχείριση κερδών με ταξιθετική προσέγγιση), το πλαίσιο της διαχείρισης κερδών για την χρηματοοικονομική ανάλυση (κίνητρα για διαχείριση κερδών, το ιστορικό και η φήμη της διοίκησης, ενδείξεις συνέπειας, ευκαιρίες για διαχείριση κερδών), και τέλος η εκτίμηση της ποιότητας των κερδών (βήματα για την εκτίμηση της ποιότητας των κερδών).

Στο 6^ο κεφάλαιο η «Χειραγώγηση και Ποιότητα Λογιστικών Κερδών» παρουσιάζονται οι στρατηγικές διαχείρισης κερδών, οι μορφές χειραγώγησης κερδών (χειραγώγηση κερδών και λογιστικές αρχές, εκτροπή διαχείρισης), οι μηχανισμοί χειραγώγησης κερδών (μετατόπιση κέρδους, διαχείριση κερδών με ταξιθετική προσέγγιση), τα αρνητικά και τα θετικά αποτελέσματα της χειραγώγησης κερδών (επαλήθευση προβλέψεων, μεγιστοποίηση της τιμής των μετοχών, μεγιστοποίηση κερδών της διοίκησης, ελαχιστοποίηση της αυξομείωσης των κερδών), και τέλος η ποιότητα των κερδών.

Τέλος στα «Συμπεράσματα», καταγράφονται οι εκτιμήσεις από την εμπειριστατωμένη βιβλιογραφική έρευνα για την έννοια της δημιουργικής λογιστικής.

ABSTRACT

The subject of the thesis is 'Meaning creative accounting'. Initially it is given introductory note on the meaning of the subject.

In the first chapter, the 'General Concepts of Accounting' is recorded the entity, the concept of accounting, the nature of accounting, the purposes of accounting, the mechanisms / technical processes and stages of, the subheadings of accounting, accounting systems and methods, the basic principles of accounting, the historical review (first, second and third sentence), accounting standards (international financial reporting standards: IFRS, generally accepted principles of accounting: GAAP, accounting standards board) and audit.

In the second chapter the 'Falsification of Financial Statements' is presented the objective of financial statements (situation year-end balance sheet, the profit and loss account statement, the income allocation table, the state of general operating account, the notes of the balance sheet and income statement) the purpose of the falsification of Financial statements, categories and purposes analyst accounting statements (goals direct business stakeholders, objectives indirect stakeholders of an enterprise, management objectives of the company, analysts targets in acquisitions or mergers, auditors targets, various stakeholder groups objects) and finally the accounting statements counterfeiting analysis (by the analyst, on the conduct of the analysis stages).

In the third chapter the 'Methods of Analysis of Financial Statements' it is given information for the purpose of a layered or angling analysis (vertical analysis / resolution 'standard size'), the comparative analysis of accounting statements (comparative statements voltage ratios (trend percentages), the longitudinal analysis common sizes (time series analysis of common size statements), the longitudinal analysis of financial ratios (time series analysis of financial ratios), the balance sheet weaknesses and the income statement), and finally the analysis of break-even (identification of 'dead point').

In the fourth chapter the 'Introduction to Creative Accounting', is reflected the conceptual framework of creative accounting, the nature of creative accounting, ways eliminating the use of creative accounting, the study of some cases (accounting of the acquisition (acquisition accounting), remarkably accounting lines) and, finally, the distortions

of the accounting / accounting dilemmas (accounting standards, measurement errors, reliability against relevance, the earnings management).

In the fifth chapter, 'End in itself of Creative Accounting' highlight the earnings management strategies (increased profit, the strategy of 'big bath', smoothing profits), incentives for earnings management (motivation of contracts (contracting incentives), the impact on share price (stock price effects), other incentives), the operating mechanism of earnings management ('shift' profit, profit management Call approach), the context of earnings management for the financial analysis (incentives for earnings management, history and reputation management, indications consistency, opportunities for earnings management), and finally the assessment of the quality of earnings (steps to assess the quality of profits).

In the 6th chapter the 'Manipulation and Quality of Accounting Earnings' are shown the earnings management strategies, forms of earnings manipulation (earnings manipulation and accounting principles, management diversion), profit manipulation mechanisms (profit shifting, profit management Call approach), negative and the positive effects of earnings manipulation (verification provisions, maximizing share price, maximizing profit management, minimize the change of profit), and finally the quality of earnings.

Finally in the 'Conclusions', the estimates are recorded from a thorough literature search for the meaning of creative accounting.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο χειρισμός των οικονομικών αριθμών, σύμφωνα με τα πρότυπα της λογιστικής¹ αλλά αντίθετα από το πνεύμα τους και χωρίς την παροχή της «αληθινής και δίκαιης» άποψης μιας επιχείρησης, είναι η δημιουργική λογιστική, η οποία καλείται και επιθετική λογιστική.

Ο πιο χαρακτηριστικός στόχος της δημιουργικής λογιστικής είναι η διόγκωση των αριθμών κέρδους. Μερικές επιχειρήσεις μπορούν επίσης να μειώσουν τα αναφερόμενα κέρδη στα καλά έτη με αποτέλεσμα ομαλά αποτελέσματα. Τα προτερήματα και τα στοιχεία του παθητικού μπορεί επίσης να τα χειριστεί η δημιουργική λογιστική, είτε για να παραμείνουν μέσα στα όρια όπως συμβόλαια χρέους², είτε για να κρύψει τα προβλήματα.

Σύμφωνα με το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο Νο 240³ η έννοια/όρος απάτη (fraud) έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά (Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης, 2015):

- a) Νόθευση ή αλλοίωση των λογιστικών εγγραφών ή των παραστατικών.
- b) Αλλοίωση των στοιχείων του ενεργητικού.
- c) Απόκρυψη ή παράλειψη αναφοράς των επιπτώσεων των παραπάνω καταχωρήσεων ή των αποδεικτικών στοιχείων.
- d) Καταχώρηση εικονικών συναλλαγών.
- e) Λανθασμένη εφαρμογή των λογιστικών προτύπων και αρχών.

Έτσι τα σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις μπορεί να προκύψουν είτε από απάτη είτε από λάθος. Άρα το διακριτικό στοιχείο μεταξύ απάτης και λάθους είναι το εάν η υποκείμενη ενέργεια που καταλήγει στο σφάλμα των οικονομικών καταστάσεων είναι εκούσια ή ακούσια. Βέβαια αν και η απάτη είναι μια ευρεία νομική έννοια, για τους σκοπούς των ΔΠΕ, ο ελεγκτής ενδιαφέρεται για την απάτη που προκαλεί ένα ουσιώδες σφάλμα στις οικονομικές καταστάσεις.

¹Τα πρότυπα λογιστικής είναι κανόνες σύμφωνα με τους οποίους οι απολογισμοί πρέπει να συνταχθούν. Απαιτούν τα κατώτατα επίπεδα του κοινοποίησης, καθορίζουν τις θεμελιώδεις αρχές, καθορίζουν τις έννοιες των όρων και διευκρινίζουν πώς οι αριθμοί πρέπει να υπολογιστούν.

²Τα συμβόλαια χρέους, ή αλλιώς τραπεζικά συμβόλαια ή οικονομικά συμβόλαια, είναι συμφωνίες μεταξύ μιας επιχείρησης και των πιστωτών που η επιχείρηση πρέπει να ενεργοποιήσει μέσα σε ορισμένα όρια.

³Το παρόν Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου (ΔΠΕ) ασχολείται με τις ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με απάτη σε έναν έλεγχο οικονομικών καταστάσεων. Ειδικότερα, αναπτύσσει το πώς πρέπει να εφαρμόζονται το ΔΠΕ 315 και το ΔΠΕ 330 σε σχέση με τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης.

Δύο είναι οι τύποι εκούσιων σφαλμάτων που αφορούν τον ελεγκτή: τα σφάλματα που είναι αποτέλεσμα απατηλής χρηματοοικονομικής αναφοράς και τα σφάλματα που είναι αποτέλεσμα κατάχρησης περιουσιακών στοιχείων. Αν και ο ελεγκτής μπορεί να υποπτεύεται ή, σε σπάνιες περιπτώσεις, να εντοπίζει την ύπαρξη απάτης, ο ελεγκτής δεν προσδιορίζει νομικά εάν η απάτη έχει πράγματι συμβεί.

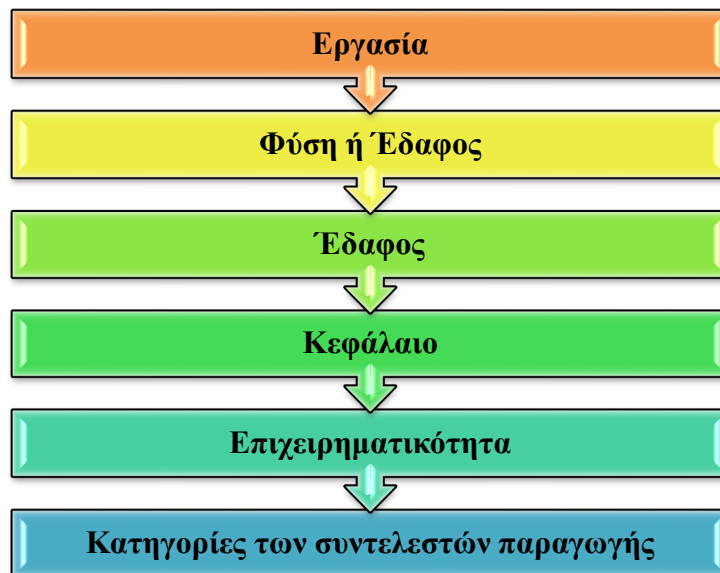
Οι τεχνικές της δημιουργικής λογιστικής αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου, δεδομένου ότι αλλάζουν τα πρότυπα λογιστικής, άρα και οι τεχνικές. Πολλές αλλαγές στα πρότυπα λογιστικής προορίζονται να εμποδίσουν τους ιδιαίτερους τρόπους των απολογισμών, που σημαίνει ότι εκείνοι που είναι προσηλωμένοι στη δημιουργική λογιστική πρέπει να βρουν νέους τρόπους στα πράγματα. Συγχρόνως, άλλες αλλαγές στα πρότυπα λογιστικής δημιουργούν νέες ευκαιρίες για τη δημιουργική λογιστική.

1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ»

1.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ

Για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών απαιτείται η χρήση μέσων και πόρων που ονομάζονται παραγωγικοί συντελεστές (factors of production).

Υπάρχουν τέσσερις κατηγορίες των συντελεστών παραγωγής, η Εργασία, η Φύση ή Έδαφος, το Κεφάλαιο και η Επιχειρηματικότητα. Οικονομική μονάδα ή Οικονομικός οργανισμός ονομάζεται ένας συνδυασμός συντελεστών παραγωγής που αποβλέπει στην επίτευξη ορισμένου σκοπού (Κοταντάκος, 2006).

Σχήμα 1.1: Κατηγορίες των συντελεστών παραγωγής.

Πηγή: (Κοταντάκος, 2006).

Οι οικονομικοί οργανισμοί διακρίνονται με βάση (Γκίκας, 2012):

A. Τον κλάδο παραγωγής στον οποίο δραστηριοποιούνται:

- Σε οικονομικούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στην Πρωτογενή παραγωγή (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία κτλ.).
- Στους δραστηριοποιούμενους στη Δευτερογενή παραγωγή (βιομηχανία, βιοτεχνία κτλ.).
- Και τέλος σε όσους δραστηριοποιούνται στον Τριτογενή τομέα (εμπόριο, μεταφορές, τράπεζες, επικοινωνίες κτλ.).

B. Την ιδιότητα και τη νομική μορφή του φορέα τους σε:

- Ιδιωτικούς (ατομικές επιχειρήσεις, εταιρίες, σωματεία-ιδρύματα).
- Δημόσιους (κρατικές υπηρεσίες, Ν.Π.Δ.Δ., δημόσιες επιχειρήσεις).
- Μεικτές επιχειρήσεις.

C. Την επιδίωξη ή όχι του κέρδους σε:

- Κερδοσκοπικούς (profit-seeking organizations), που κύρια επιδίωξή τους είναι η πραγματοποίηση κέρδους υπέρ του φορέα τους.
- Κτητικών, που το κέρδος είναι μέσο για την επέκταση και βελτίωση των μέσων δράσης τους (π.χ. κρατικά θέατρα, μουσεία, αθλητικά σωματεία).
- Εξισωτικές οικονομικές μονάδες που επιδιώκουν την εξίσωση δαπανών, εξόδων (Ν.Π.Δ.Δ., επιμελητήρια κτλ.).

1.2 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Η ανάγκη παρακολούθησης των οικονομικών γεγονότων που συμβαίνουν σε έναν οικονομικό οργανισμό οδήγησε στη δημιουργία της Λογιστικής. Μια ενδεικτική εννοιολογική προσέγγιση είναι αυτή της Επιτροπής ορολογίας του Αμερικανικού Ινστιτούτου των Ορκωτών Λογιστών (Institute of Certified Public Accountants) που απεικονίζει την παραδοσιακή αντιμετώπιση της Λογιστικής (Νιάρχος, Ηρειώτης, & Αλεξιάκης, Ασκήσεις Χρηματοοικονομικής Λογιστικής και Ανάλυσης Λογιστικών Καταστάσεων, 2010):

Σύμφωνα με τον οικονομολόγο Ιωάννη Ζίγδη⁴ «Λογιστική είναι η τέχνη της καταχώρισης, της συστηματικής κατάταξης, ταξινόμησης και της συνοπτικής απόδοσης, κατά εύληπτο τρόπο, των συναλλαγών και γεγονότων που είναι εν μέρει τουλάχιστον οικονομικού χαρακτήρα και της επεξήγησης των αποτελεσμάτων από αυτά».

Κατά τον οικονομολόγο-αναλυτή Δημήτρη Καζάκη⁵ η Λογιστική ορίζεται ως «Επιστημονικό γνωσιολογικό σύστημα με βασικό περιεχόμενο τη μεθοδευμένη συγκέντρωση, ταξινόμηση και συγκριτική ανάλυση των οικονομικών μεγεθών και την απεικόνιση της πορείας των οικονομικών μονάδων». Εμφανίζεται λοιπόν μια προσήλωση στην «ιστορική» απεικόνιση της περιουσιακής συγκρότησης και των μεταβολών της, τη

⁴Ελληνας οικονομολόγος και πολιτικός, που διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην πολιτική ζωή της Ελλάδας κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα.

⁵Ο Δημήτρης Καζάκης είναι οικονομολόγος-αναλυτής με επαγγελματική διαδρομή σε επιχειρήσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Αρθρογραφούσε σε τακτική βάση στην εφημερίδα Ποντίκι και στο περιοδικό Hellenic Nexus. Έχει εκδώσει το βιβλίο «Η Ελληνική Πομπηία» - Το χρονικό μιας προαναγγελθείσας χρεοκοπίας και έχει συμμετάσχει στην εφημερίδα Το Χωνί.

συνδεσμολογία των λογαριασμών και τη διαδικασία κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων (ισολογισμού, αποτελεσμάτων χρήσης κτλ.).

Νέα ώθηση στη Λογιστική που αναπτύχθηκε με σκοπό να εξυπηρετήσει τις αυξημένες πλέον απαιτήσεις έδωσαν η αλματώδης εξέλιξη των μέσων, όπως η εισαγωγή των ηλεκτρονικών υπολογιστών στα λογιστήρια των οικονομικών οργανισμών, καθώς επίσης και ο έντονος ανταγωνισμός στην επιχειρηματική δράση. Η εισαγωγή των Η/Υ απάλλαξε το λογιστή από μεγάλο όγκο δουλειάς ρουτίνας, συμπίεσε το κόστος της λογιστικής παρακολούθησης, αύξησε την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων, διεύρυνε τους ορίζοντες επεξεργασίας των στοιχείων. Έγινε πλέον στροφή προς τη διατύπωση γενικών αρχών, όρων και μεθόδων που χρησιμοποιεί η Λογιστική στη μελέτη των επιδράσεων του Κοινωνικού περιβάλλοντος. Δόθηκε, λοιπόν, έμφαση στο ρόλο της ως συστήματος παροχής πληροφοριών και υποβοήθησης λήψης αποφάσεων.

Ο οικονομολόγος, διπλωμάτης και πολιτικός Νικόλαος Κυριαζίδης⁶ δίνει έναν ενδεικτικό ορισμό των νέων τάσεων: «Λογιστική είναι ο κλάδος που ασχολείται με την αναγνώριση, μέτρηση, συστηματική καταχώριση, συσχέτιση και παρουσίαση πληροφοριών που αφορούν τις οικονομικές μονάδες, με σκοπό την υποβοήθηση των ενδιαφερόμενων γι' αυτές στην κατεύθυνση λήψεων ορθών αποφάσεων».

Με την αντιμετώπιση αυτή όμως περιορίζεται η δυνατότητα παροχής από το λογιστικό σύστημα κάποιων πληροφοριών ποιοτικού κυρίως χαρακτήρα, όπως επίπεδο εκπαίδευσης εργαζομένων, ταύτισή τους με την επιχείρηση κτλ.). Επειδή η συμμετοχή του συντελεστή εργασία κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική στην επίτευξη των στόχων του οικονομικού οργανισμού, υπάρχει ένας κλάδος που απασχολείται με το πρόβλημα αυτό και ονομάζεται «Λογιστική του ανθρώπινου δυναμικού» (Human Resources Accounting) και αποτελεί τμήμα του κλάδου της ονομαζόμενης Κοινωνικής Λογιστικής (Social Accounting) (Γκίκας, 2012).

Αντίθετη άποψη έχει η «Χρηματοοικονομική Λογιστική» (Financial Accounting viewpoint), η οποία επιμένει στον απολογιστικό χαρακτήρα της Λογιστικής (ιστορική προσέγγιση), και η «άποψη της Διοικητικής Λογιστικής» (Management or Managerial Accounting viewpoint). Η άποψη αυτή εισάγει πληροφορίες-εκτιμήσεις για το πώς θα διαμορφωθούν μελλοντικά μεγέθη, όπως πωλήσεις, κόστος πωληθέντων κ.ά. Θεωρεί δε ότι

⁶ Δημιουργός του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ, σημερινό ΚΕΠΕ).

αυτές οι εκτιμήσεις έχουν μεγαλύτερη σημασία για το Manager από τα ιστορικά στοιχεία (Κοταντάκος, 2006).

Είναι πραγματικά δύσκολη η διατύπωση ενός ορισμού αυστηρά περιοριστικού, λόγω της ταχύτητας αλλαγής των οικονομικών δεδομένων και των αναγκών προσαρμογής της Λογιστικής στις νέες απαιτήσεις-ανάγκες των οικονομικών οργανισμών.

1.3 ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Για τη φύση της Λογιστικής έχουν διατυπωθεί πολλές απόψεις όπου άλλοτε χαρακτηρίζεται ως απλή τεχνική, άλλοτε ως επιστήμη και άλλοτε γίνεται διαχωρισμός με βάση τους σκοπούς και τις λειτουργίες, όπως γίνεται από κάποιους Αμερικανούς (Book Keeping, Accounting), Γάλλους (Tenue de livres, Comptabilite) και Γερμανούς (Buchführung-Buchhaltung) συγγραφείς. Επίσης, έχει γίνει χαρακτηρισμός της ως «Διοικητική επιστήμη» (Administrative Science) (Γκίκας, 2012).

Παραδοσιακά η Λογιστική είχε το χαρακτήρα της τεχνικής. Η εξέλιξή της όμως και η στροφή της στην αναζήτηση - διατύπωση αρχών, κανόνων και μεθοδολογίας της δίνει πλέον το χαρακτήρα της επιστήμης.

Κατατάσσεται, λοιπόν, στις Κοινωνικές ή Θεωρητικές επιστήμες, διότι οι πληροφορίες που συλλέγει, ταξινομεί και παρέχει αφορούν κοινωνικές ομάδες (οικονομικούς οργανισμούς), έχουν επίπτωση και χρησιμότητα σε αποφάσεις που προκαλούν κοινωνικές επιδράσεις.

Επίσης, ως επιστήμη αποτελεί μέρος των Οικονομικών επιστημών, της Στατιστικής, της Μαθηματικής επιστήμης, ή τμήμα των Συστημάτων Πληροφοριών (Information Systems).

Πράγματι συνδέεται στενά με την Οικονομική επιστήμη, μιας και οι έννοιες που χρησιμοποιούνται ως βάση από τη Λογιστική είναι δανεισμένες από αυτή. Οι πληροφορίες που παρέχονται από τη Λογιστική χρησιμοποιούνται από τον οικονομολόγο για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των θεωριών.

Επίσης τα Μαθηματικά και η Στατιστική επιδρούν στη θεμελίωση και την ανάπτυξη της Λογιστικής, η οποία χρησιμοποιεί μεθόδους και τεχνικές των Μαθηματικών όπως «μαθηματικό προγραμματισμό» (Mathematical programming) για την επίλυση προβλημάτων ανάλυσης «νεκρού σημείου», προϋπολογισμών κτλ., «Αλυσίδες Μάρκοφ»,

«Άλγεβρα μητρών» (Matrix algebra), καθώς και μεθόδους όπως αυτή της «Στατιστικής Δειγματοληψίας» (Statistical sampling) από τη Στατιστική (Καραγιάννης, 2013).

Η Λογιστική αποτελεί πλέον ένα σημαντικό τμήμα του πληροφοριακού συστήματος ενός οικονομικού οργανισμού και στοχεύει στη συνεχή διεύρυνση της γκάμας των πληροφοριών που παρέχει καθώς και στην αριστοποίηση της ποιότητας και της χρησιμότητας των εν λόγω πληροφοριών για λογαριασμό αυτών που τις ζητούν.

Έντονες επιδράσεις δέχεται η Λογιστική και από τις «Επιστήμες της Συμπεριφοράς» σε ό, τι αφορά τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, την Επιχειρησιακή Έρευνα με την οποία έχουν κοινούς στόχους, στοιχεία και μεθοδολογία και τη «Νομική Επιστήμη», μια και αυτή καθορίζει και επιβάλλει τους βασικούς κανόνες και το πλαίσιο δράσης για τη Λογιστική.

Συνεπώς είναι φανερό η δυσκολία κατάταξης της Λογιστικής σε κάποια συγκεκριμένη επιστήμη, γιατί αποτελεί ένα ιδιότυπο μείγμα Θεωρητικών και Θετικών επιστημών.

1.4 ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Η Λογιστική βάσει των σύγχρονων απαιτήσεων έρχεται να εξυπηρετήσει την ανάγκη παροχής πληροφοριών σε κάθε ενδιαφερόμενο. Οι πληροφορίες αυτές αποτελούν «πολύτιμο υλικό» για τη λήψη ορθών αποφάσεων σε θέματα όπως (Κοταντάκος, 2006):

- Διαπίστωση της οικονομικής κατάστασης κρατών, κλάδων ή οικονομικών μονάδων-οικονομικών οργανισμών.
- Αξιολόγηση των επιλογών που έχουν γίνει και προγραμματισμού (βραχυπρόθεσμου-μακροπρόθεσμου).
- Κατανομή των διαθέσιμων πόρων. Η κατανομή αυτή μπορεί να αναφέρεται σε επίπεδο κράτους (φορολογική πολιτική, Δημόσιες επενδύσεις κτλ.) ή ομάδας κρατών (π.χ. αναπτυξιακή πολιτική στα πλαίσια της Ε.Ε.).

Επίσης ενδιαφέρον μπορεί να υπάρξει από Οργανισμούς όπως π.χ. Τράπεζες, με σκοπό να κριθεί η σκοπιμότητα της χρηματοδότησης κλάδων ή και μεμονωμένων οικονομικών οργανισμών. Σε επίπεδο οικονομικής μονάδας για την αριστοποίηση της κατανομής των διαθέσιμων πόρων μεταξύ των λειτουργιών του οργανισμού στη λήψη τέτοιων αποφάσεων βοηθά η «Διοικητική Λογιστική» (Managerial Accounting).

Η εξασφάλιση ελέγχου (συνεχούς-περιοδικού) είναι απαραίτητη για την ομαλή διαχείριση και την τήρηση των διαδικασιών που προβλέπονται από το νομοθετικό πλαίσιο καθώς και τις αποφάσεις του οικονομικού αυτού οργανισμού. Κατά κύριο λόγο ο έλεγχος αυτός είναι εσωτερικός (internal control). Υπάρχουν όμως και πληροφορίες που παρέχονται από τη Λογιστική και απευθύνονται σε ενδιαφερόμενους έξω από τον οικονομικό οργανισμό. Οι ενδιαφερόμενοι αυτοί μπορεί να είναι ιδιοκτήτες, προμηθευτές, πελάτες, χρηματοδότες, κρατικές υπηρεσίες (π.χ. Διεύθυνση Εμπορίου), το προσωπικό, επιμελητήρια ή ερευνητικά κέντρα κτλ. (Νιάρχος, Ηρειώτης, & Αλεξάκης, Ασκήσεις Χρηματοοικονομικής Λογιστικής και Ανάλυσης Λογιστικών Καταστάσεων, 2010).

1.5 ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ - ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ - ΣΤΑΔΙΑ

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω σκοποί η Λογιστική χρησιμοποιεί τεχνικές και διαδικασίες, που από πολλούς συγγραφείς αναφέρονται και ως σκοποί και ως τέτοιες (διαδικασίες) αναφέρονται τα εξής (Γκίκας, 2012):

- ❖ Προσδιορισμός της οικονομικής κατάστασης της οικονομικής μονάδας με τη λεπτομερή καταγραφή κατ' είδος, ποσότητα και αξία όλων των στοιχείων της περιουσίας της και των πηγών προέλευσης των στοιχείων (σύνταξη απογραφής, ισολογισμού).
- ❖ Συνεχής παρακολούθηση των μεταβολών των στοιχείων της οικονομικής κατάστασης της οικονομικής μονάδας με τη χρήση των λογαριασμών.
- ❖ Αντιπαραβολή εσόδων προς τις δαπάνες και εξαγωγή του οικονομικού αποτελέσματος.
- ❖ Διενέργεια ελέγχων τυπικών και ουσιαστικών (Ελεγκτική).
- ❖ Συλλογή-επεξεργασία-παροχή πληροφοριών που ζητούν οι ενδιαφερόμενοι⁷.

Στάδια των διαδικασιών αυτών φαίνονται στο παρακάτω σχήμα:

⁷ Οι ενδιαφερόμενοι ταξινομούνται σε δύο μεγάλες ομάδες ατόμων που λαμβάνουν αποφάσεις: τους εντός της επιχείρησης λαμβάνοντες αποφάσεις (internal decision makers) και τους εκτός της επιχείρησης λαμβάνοντες αποφάσεις (external decision makers). Οι δύο αυτές ομάδες έχουν διαφορετικές ανάγκες πληροφόρησης που προκύπτουν από τις διαφορετικές σχέσεις τους με την επιχειρηματική οντότητα. Με βάση τα παραπάνω η λογιστική διακρίνεται σε Χρηματοοικονομική Λογιστική (Financial Accounting), που αποσκοπεί στο να ικανοποιήσει τις ανάγκες πληροφόρησης των εκτός της οντότητας λαμβανόντων αποφάσεις και σε Διοικητική Λογιστική (Management Accounting), που αποσκοπεί να ικανοποιήσει τις ανάγκες πληροφόρησης των εντός της οντότητας λαμβανόντων αποφάσεις.

Σχήμα 1.2: Στάδια των διαδικασιών της Λογιστικής.

Πηγή: (Γκίκας, 2012).

1.6 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Ανάλογα με το κριτήριο που χρησιμοποιείται η Λογιστική κατατάσσεται ως εξής (Κοταντάκος, 2006):

1. Ανάλογα με το περιεχόμενο της διακρίνεται η Λογιστική σε Γενική Λογιστική στην οποία περιλαμβάνονται οι βασικές αρχές οι οποίες χρησιμοποιούνται σε οποιαδήποτε οικονομική μονάδα ανεξάρτητα από το μέγεθος της και στην Ειδική Λογιστική η οποία ασχολείται με ειδικά λογιστικά θέματα που αφορούν τους οικονομικούς οργανισμούς και μπορεί περαιτέρω να διαχωριστεί:
2. Ανάλογα με τον κλάδο στον οποίο δραστηριοποιείται ο οικονομικός οργανισμός σε Εμπορική, Βιομηχανική, Τραπεζική, Λογιστική των Ο.Τ.Α., των Ν.Π.Δ.Δ. κτλ.
3. Με κριτήριο τη νομική μορφή⁸ του φορέα σε Λογιστική των ατομικών επιχειρήσεων, εταιριών, Λογιστική των σωματείων-ιδρυμάτων, Λογιστική των ενοποιημένων

⁸Η ρύθμιση των θεμάτων αυτών γίνεται από το Εμπορικό Δίκαιο και την ειδική νομοθεσία που διέπει κάθε τύπο εταιρίας (π.χ. Ν. 2190/20 για τις Α.Ε., Ν1775/88 για τις Π.Α.Ε.).

λογιστικών καταστάσεων⁹ κτλ. Στην πράξη υπάρχει συνδυασμός των κριτηρίων και έτσι γίνεται π.χ. να διακρίνεται σε Λογιστική της εμπορικής, ατομικής επιχείρησης, Λογιστική της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας.

4. Με βάση τον τομέα σε Ιδιωτική και Δημόσια, ανάλογα με τη φύση του φορέα της.
5. Με βάση την οικονομική επιστήμη σε Μικροοικονομική Λογιστική (Microaccounting) και σε Μακροοικονομική Λογιστική (Macroaccounting).

Η Μικροοικονομική Λογιστική υποδιαιρείται σε (Καραγιάννης, 2013):

- Επιχειρηματική Λογιστική (Business Accounting) και περιλαμβάνει την Χρηματοοικονομική (Financial) και την Διοικητική (Management) Λογιστική.
- Κυβερνητική Λογιστική (Governmental Accounting).
- Λογιστική της οικογενειακής μονάδας (Household Accounting).

Η Μακροοικονομική ή Εθνική ή Κοινωνική Λογιστική επιδιώκει τον προσδιορισμό συνολικών οικονομικών μεγεθών για λήψη με βάση αυτά τα στοιχεία αποφάσεων.

Υποδιαιρείται σε:

- Λογιστική Εθνικού Εισοδήματος (National Income Accounting).
- Λογιστική Εισροών-Εκροών (Input-Output Accounting).
- Λογιστική Χρηματικών Ροών (Money Flow Accounting).
- Λογιστική Ισοζυγίου Πληρωμών (Balance of Payments Accounting).

6. Η Γενική Λογιστική από την πλευρά της ακαδημαϊκής διδασκαλίας μπορεί να διακριθεί σε:

- Βασικές Αρχές Λογιστικής (Basic Accounting), που περιλαμβάνει θέματα όπως η έννοια των λογαριασμών, συστήματα καταχωρίσεων, αποσβέσεις, κατάρτιση Χρηματοοικονομικών καταστάσεων κτλ.
- Μέση Λογιστική (Intermediate Accounting), που περιλαμβάνει λεπτομερή προσδιορισμό εννοιών, όπως έξοδα-έσοδα, ανάλυση θεμάτων περιουσιακής κατάστασης του οικονομικού οργανισμού (αποτίμηση στοιχείων, αποσβέσεις κ.ά.), ανάλυση κεφαλαίου και αποθεματικών κτλ.
- Προχωρημένη Λογιστική (Advanced Accounting), που περιλαμβάνει συνήθως θέματα λογιστικής των διάφορων οργανισμών (π.χ. Λογιστική Εταιριών και θυγατρικών τους, κατάρτιση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, Περιοδικών Οικονομικών Καταστάσεων- Interim statements).

⁹Αφορά Λογιστική συνασπισμών επιχειρήσεων (Holding company, Trust κλπ).

7. Ανάλογα με την ειδικότητα που απαιτείται σε Φοροτεχνική Λογιστική (Tax Accounting), Λογιστική Εταιριών κτλ.

Πίνακας 1.1: Διακρίσεις της λογιστικής.

ΑΑ	ΚΡΙΤΗΡΙΟ	ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ
1.	Περιεχόμενο	Γενική Λογιστική. Ειδική Λογιστική
2.	Κλάδο δραστηριοποίησης του οικονομικού οργανισμού.	Βιομηχανική Λογιστική. Εμπορική Λογιστική. Λογιστική των Ο.Τ.Α. κτλ.
3.	Με βάση τη νομική μορφή του φορέα.	Λογιστική των ατομικών επιχειρήσεων. Λογιστική των Σωματείων. Λογιστική των ενοποιημένων λογιστικών καταστάσεων κτλ.
4.	Ιδιότητα του φορέα.	Ιδιωτική. Δημόσια.
5.	Με βάση την Οικονομική επιστήμη.	Μικροοικονομική Λογιστική. Μακροοικονομική Λογιστική.
6.	Από πλευράς της ακαδημαϊκής διδασκαλίας.	Βασικές αρχές Λογιστικής. Μέση Λογιστική. Προχωρημένη Λογιστική.
7.	Ανάλογα με την ειδικότητα.	Φοροτεχνική Λογιστική. Λογιστική Εταιριών.

Πηγή: (Καραγιάννης, 2013).

1.7 ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

Δύο είναι τα βασικά λογιστικά συστήματα που χρησιμοποιούνται, η Απλογραφία ή Απλογραφική μέθοδος και η Διπλογραφία ή Διπλογραφική Μέθοδος.

Η Απλογραφική μέθοδος ή Απλογραφία (Single-Entry Accounting) στηρίζεται στη μοναδική καταχώριση σε ένα βιβλίο και ένα λογαριασμό του λογιστικού «γεγονότος». Μειονεκτήματα της μεθόδου είναι (Παρασκευόπουλος, 2008):

- Το γεγονός ότι δεν παρακολουθούνται όλα τα λογιστικά γεγονότα (π.χ. λογαριασμός Πελάτες).
- Δεν παρακολουθούνται με λογιστικές εγγραφές τα αποτελέσματα που προκύπτουν, έτσι δεν εξυπηρετείται ο βασικός σκοπός της Λογιστικής, η παροχή αξιόπιστων πληροφοριών.

- Απευθύνεται σε οικονομικές μονάδες μικρού μεγέθους (π.χ. ελεύθερους επαγγελματίες, μικροεμπόρους).

Πλεονεκτήματα της είναι:

- το χαμηλό κόστος και
- η ευκολία της χρήσης της.

Η Διπλογραφία ή Διπλογραφική Μέθοδος (Double-Entry Accounting). Η ονομασία της προέρχεται από το γεγονός ότι κάθε Λογιστικό γεγονός προκαλεί μεταβολή σε δύο τουλάχιστον λογαριασμούς (π.χ. η είσπραξη χρημάτων από πελάτη αυξάνει-χρεώνει το λογαριασμό «Ταμείο» και μειώνει-πιστώνει το λογαριασμό «Πελάτες»).

Πλεονεκτήματα συγκριτικά με τη μέθοδο της Απλογραφίας είναι (Δημητράς & Μπάλλας, 2009):

- Η δυνατότητα συγκέντρωσης παροχής και επεξεργασίας πληροφοριών.
- Η διευκόλυνση του ελέγχου της ακρίβειας των συναλλαγών, της διαπίστωσης σφαλμάτων καταχωρίσεων.
- Η δυνατότητα προσδιορισμού των οικονομικών αποτελεσμάτων με λογιστικές εγγραφές.

1.8 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι βασικές αρχές της Λογιστικής (Δημητράς & Μπάλλας, 2009):

Πίνακας 1.2: βασικές αρχές της Λογιστικής.

A/A	ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ
1.	Αρχή της αυτοτέλειας της λογιστικής οντότητας.
2.	Αρχή της συνέχειας της δραστηριότητας της οικονομικής μονάδας.
3.	Αρχή της σταθερότητας της νομισματικής μονάδας.
4.	Αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων.
5.	Αρχή της αντικειμενικότητας και της δυνατότητας επαλήθευσης.
6.	Αρχή του κόστους.
7.	Αρχή της πραγματοποίησης του εσόδου και αρχή του συσχετισμού.
8.	Αρχή της συντηρητικότητας.
9.	Αρχή της συνέπειας των λογιστικών μεθόδων.

10.	Αρχή της αποκάλυψης ή ανακοίνωσης.
11.	Αρχή του ουσιώδους των λογιστικών γεγονότων.

Πηγή: (Δημητράς & Μπάλλας, 2009).

Ως ένα σύστημα συλλογής, επεξεργασίας και παροχής πληροφοριών η Λογιστική διέπεται από αρχές που αναπτύχθηκαν, εξελίχθηκαν και δοξάστηκαν από τη μακρόχρονη εφαρμογή τους. Οι εξελίξεις και αλλαγές που παρατηρήθηκαν στο κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον επηρέασαν και επηρεάζουν και τη Λογιστική Επιστήμη. Σήμερα, διακρίνονται κάποιες βασικές αρχές - παραδοχές στις οποίες βασίζεται η Λογιστική, οι κυριότερες από τις οποίες είναι (Δημητράς & Μπάλλας, 2009):

- 1. Αρχή της αυτοτέλειας της λογιστικής οντότητας (Accounting entity principle).** Βάσει αυτής της αρχής γίνεται διαχωρισμός της οικονομικής μονάδας από τον (ή τους) φορείς της και το λογιστικό ενδιαφέρον συγκεντρώνεται αποκλειστικά σε αυτήν, άσχετα από το αν το υπαγορεύουν ή όχι νομικά ή άλλα κριτήρια (π.χ. το κεφάλαιο παρουσιάζεται στο Παθητικό, στις υποχρεώσεις της επιχείρησης ως οφειλή της στον επιχειρηματία).
- 2. Η αρχή της συνέχειας της δραστηριότητας της οικονομικής μονάδας (The Continuity or going concern),** δηλώνει την υπόθεση ότι θα υπάρξει συνέχεια στη δραστηριότητά της στο μέλλον για απροσδιόριστο διάστημα. Η ύπαρξή της είναι απαραίτητη λόγω της διαφορετικής αντιμετώπισης που θα απαιτούσε αν επρόκειτο π.χ. να τεθεί «υπό εκκαθάριση»¹⁰.
- 3. Αρχή της σταθερότητας της νομισματικής μονάδας (Stability of monetary unit assumption).** Η μέτρηση-έκφραση της συνολικής δραστηριότητας της επιχείρησης σε χρηματικές μονάδες έγινε γιατί είναι κοινά αποδεκτή η χρηματική μονάδα ως μέσο συναλλαγών και αποτίμησής τους. Γίνεται για το σκοπό αυτό η παραδοχή ότι η νομισματική μονάδα έχει σταθερή αγοραστική αξία.
- 4. Αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων (Periodicity principle).** Η ανάγκη παροχής συγκεκριμένων πληροφοριών σε τακτά χρονικά διαστήματα προς ενδιαφερόμενους (π.χ. Εφορία, Διεύθυνση Εμπορίου, Τράπεζες) κατευθύνει τη μονάδα στη διαίρεση της οικονομικής ζωής της σε χρονικές περιόδους προσδιορισμού του οικονομικού αποτελέσματος. Στην Ελλάδα η περίοδος αυτή (διαχειριστική χρήση) συνήθως συμπίπτει

¹⁰ Η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων και η παρουσίαση τους στον Ισολογισμό θα γίνει στην πρώτη περίπτωση σε τιμές κόστους ενώ στη δεύτερη σε τιμές «ρευστοποιήσης».

με το ημερολογιακό έτος¹¹, αλλά υπάρχουν και περιπτώσεις που απαιτείται και σε μικρότερα διαστήματα δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων¹². Υπάρχουν όμως ορισμένα οικονομικά γεγονότα που επηρεάζουν περισσότερες από μια διαχειριστικές χρήσεις. Γίνεται λοιπόν διαχωρισμός των αποτελεσμάτων των γεγονότων αυτών και στην κάθε χρήση καταλογίζεται το ποσοστό που την αφορά. Αυτό επιτυγχάνεται με διαχωρισμούς μεγεθών (π.χ. εσόδων-εξόδων σε δεδουλευμένα ή μη, προ- πληρωθέντα ή προεισπραχθέντα (accruals and deferrals)). Η Λογιστική που στηρίζει το λογισμό και τη μέτρηση των εσόδων και των εξόδων στο παραπάνω κριτήριο ονομάζεται και Λογιστική των λογισμένων ή δεδουλευμένων εσόδων-εξόδων (accrual basis Accounting).

5. **Αρχή της αντικειμενικότητας και της δυνατότητας επαλήθευσης (Objectivity and verifiability)**, που ικανοποιεί την ανάγκη για παροχή αξιόπιστων πληροφοριών.
6. **Αρχή του κόστους (cost principle)**¹³. Με το κόστος μετράται η αγοραστική δύναμη σε νομισματικές μονάδες, οι οποίες εκρέουν ή δεσμεύονται για την απόκτηση αγαθών ή υπηρεσιών που είναι απαραίτητες στην οικονομική μονάδα. Θεωρείται η κατάλληλη βάση για τη μέτρηση της αξίας των διάφορων στοιχείων της περιουσίας της.
7. **Αρχή της πραγματοποίησης του εσόδου (revenue realization principle) και αρχή του συσχετισμού (The matching principle)**. Η παραπάνω αρχής στοχεύει στον προσδιορισμό της φύσης του εσόδου και του χρόνου αναγνώρισής του. Ως προς τη φύση του ως έσοδο μπορούμε να θεωρήσουμε την αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που ένας οικονομικός οργανισμός παρέχει στους πελάτες του. Το έσοδο προκαλεί αύξηση των περιουσιακών στοιχείων του οργανισμού, προσαυξάνοντας το λογαριασμό του ταμείου είτε τους λογαριασμούς των απαιτήσεων. Ως ενδεδειγμένη χρονική στιγμή αναγνώρισης του εσόδου θεωρείται η στιγμή που ολοκληρώνεται η πώληση ή η παροχή υπηρεσιών και υπάρχει δυνατότητα αντικειμενικής μέτρησης του τιμήματος¹⁴. Ως έξοδο ορίζεται εκείνο το μέρος του κόστους που είναι ενσωματωμένο στο αγαθό ή την υπηρεσία που έχει πωληθεί. Η αιτία γέννησης του εξόδου είναι η προσπάθεια

¹¹ Π.Δ. 186 (ΚΕΦ. ΣΤ' αρθ. 26)/ΦΕΚ 84/26-5-92. Η διαχειριστική περίοδος περιλαμβάνει δωδεκάμηνο χρονικό διάστημα. Κατά την έναρξη, τη λήξη ή τη διακοπή των εργασιών της επιχείρησης η διαχειριστική περίοδος μπορεί να είναι μικρότερη του δωδεκάμηνου. Κατ' εξαίρεση, για τον επιτηδευματία που τηρεί βιβλία τρίτης κατηγορίας, η διαχειριστική περίοδος έναρξης μπορεί να περιλαμβάνει και μεγαλύτερο του δωδεκάμηνου χρονικό διάστημα, όχι όμως και πλέον των είκοσι τεσσάρων μηνών.

¹² Ν.876/79 Για επιχειρήσεις, που οι μετοχές τους είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών ή πρόκειται να μπουν, απαιτείται κάθε εξάμηνο η δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων.

¹³ Ν.2190/20 αρ.43 παρ.1 «Η αποτίμηση γίνεται με βάση την τιμή κτήσης ή του κόστους παραγωγής...».

¹⁴ Στον κανόνα αυτόν υπάρχουν και εξαιρέσεις (π.χ. Π.Δ. 186/92 αρ12 παρ.2 (ερμην.εγκ.) «...Ειδικά αν ο αγοραστής είναι πρόσωπο της παραγρ. 3 του άρθρου 2 του Κώδικα (Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ, κτλ.) το τιμολόγιο επί πωλήσεως αγαθών μπορεί να εκδοθεί και πέραν του επομένου μήνα, μέχρι το τέλος της διαχειριστικής περιόδου που έγινε η παράδοση ή η αποστολή των αγαθών».

πραγματοποίησης του εσόδου. Η αρχή του συσχετισμού των εσόδων με τα έξοδα υπαγορεύει τη σύγκριση των αποτελεσμάτων (έσοδα) με τις θυσίες (έξοδα). Η είσπραξη ή καταβολή δεν είναι απαραίτητο στοιχείο για την αναγνώριση και τον καταλογισμό των εσόδων και των εξόδων.

8. **Αρχή της συντηρητικότητας¹⁵ (Conservatism principle)**, βάσει της οποίας είναι προτιμότερη επιχειρηματικά (λόγω επισφάλειας του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος) η απαισιόδοξη εκτίμηση από την αισιόδοξη ως προς το τελικό αρνητικό αποτέλεσμα (ζημία) που είναι πιθανό να προκύψει. Η επιλογή της αρχής αυτής έγινε υπό την πίεση ομάδων (π.χ. πιστωτών, Τραπεζικών οργανισμών) με επιδίωξη την καλύτερη τους διασφάλιση, έχοντας ως δεδομένη τη φυσική αισιοδοξία του manager.
9. **Αρχή της συνέπειας των λογιστικών μεθόδων (Consistency principle)**. Με αυτή την αρχή θεωρείται απαραίτητη η πάγια χρησιμοποίηση των μεθόδων καταχώρισης λογιστικών γεγονότων, σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, αποτίμησης¹⁶ αποσβέσεων κτλ. με σκοπό την προστασία των λογιστικών πληροφοριών από τυχόν αυθαίρετη μεταβολή τους.
10. **Αρχή της αποκάλυψης ή ανακοίνωσης (The disclosure or financial reporting principle)**. Για την ικανοποίηση αυτής της αρχής πρέπει οι οικονομικές καταστάσεις να είναι πλήρεις ως προς τις παρεχόμενες πληροφορίες και να παρουσιάζουν την πραγματική εικόνα του οργανισμού, παρέχοντας, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, συμπληρωματικές πληροφορίες¹⁷.
11. **Αρχή του ουσιώδους των λογιστικών γεγονότων (Materiality concept)**, με την οποία γίνεται εκτίμηση ότι:
 - a. Μόνο τα σημαντικά για τον οικονομικό οργανισμό γεγονότα θα πρέπει να καταχωρίζονται με σκοπό την αντιστάθμιση του κόστους εργασίας για την καταχώριση από την ωφέλεια που θα προκύψει.
 - b. Η παροχή πολλών και ασήμαντων πληροφοριών παρεμποδίζει αντί να διευκολύνει τη διαμόρφωση αξιόπιστης εικόνας του οικονομικού οργανισμού, λόγω της περιορισμένης δυνατότητας απορρόφησης πληροφοριών από αυτούς που αποφασίζουν.

¹⁵Ν.2190/20 αρ.43 παρ.1 αρ.γ: «Η αρχή της συντηρητικότητας εφαρμόζεται πάντοτε...»

¹⁶Π.Δ. 186 αρ.28 παρ.2(16/5/92): «Ειδικότερα η τιμή κτήσης και το ιστορικό κόστος παραγωγής υπολογίζονται με βάση οποιαδήποτε από τις παραδεκτές μεθόδους, με την προϋπόθεση ότι η μέθοδος που θα επιλεγεί θα εφαρμόζεται κατά πάγιο τρόπο».

¹⁷Ν.2190/20 αρ. 43α (όπως αντικαταστάθηκε με το αρ.35 του ΠΔ 409/86) Περιεχόμενο του Προσαρτήματος και της Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου.

Οι αρχές που προαναφέρθηκαν βρίσκουν εφαρμογή στους περισσότερους οικονομικούς οργανισμούς και παρέκκλιση από αυτές δεν επιτρέπεται, παρότι στην πράξη γίνεται σε κλάδους όπου επικρατούν ιδιαίτερες συνθήκες (π.χ. οργανισμούς κοινής ωφέλειας, εξορυκτικές βιομηχανίες).

1.9 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Από πολύ νωρίς η ανάγκη παρακολούθησης των συναλλαγών οδήγησε στην εφαρμογή συστημάτων παρακολούθησής τους. Διακρίνονται τρεις χρονικές περίοδοι στην εξέλιξη αυτών των προσπαθειών: Πρώτη περίοδος: Από την αρχαιότητα μέχρι τα τέλη του 15^{ου} αιώνα, Δεύτερη περίοδος: Μέχρι το τέλος του 19^{ου} αιώνα, Τρίτη περίοδος: 20^{ος} αιώνας.

1.9.1 Πρώτη περίοδος

Στην αρχαιότητα διάφοροι λαοί (Έλληνες, Βαβυλώνιους, Αιγύπτιους, Ρωμαίους κτλ.) έκαναν σημαντικές προσπάθειες για παρακολούθηση των συναλλαγών, διαχείριση περιουσιών, ελεγκτικών διαδικασιών και άλλων δραστηριοτήτων. Οι διαπιστώσεις γίνονται από τα αρχαιολογικά ευρήματα αυτής της περιόδου, όπως επιγραφές σε πλάκες, πλίνθους, αγγεία και παπύρους.

Μάλιστα στην αρχαία Αθήνα υπήρχε ειδικό σώμα των «Λογιστών» που ασχολούνταν με το διαχειριστικό έλεγχο του Δημόσιου Χρήματος. Η εργασία τους ονομαζόταν «Λογίζεσθαι» και η τέχνη τους «Λογιστική», όπως αναφέρεται από τον Αριστοτέλη στο έργο του «Αθηναίων Πολιτεία».

Με παρόμοιους στόχους χρησιμοποιούσαν ανάλογες καταχωρίσεις οι Αθηναίοι και οι Ρωμαίοι τραπεζίτες (argentarios). Ο μικρός όγκος των συναλλαγών, οι τεχνικές δυσκολίες (δύσχηστα υλικά, χρονοβόρες διαδικασίες, έλλειψη μόρφωσης), καθώς και το υψηλό κόστος τέτοιας μορφής παρακολούθησης δεν ευνόησε την ανάπτυξη της Λογιστικής στην περίοδο αυτή.

Από το τέλος του 11^{ου} μΧ. αιώνα (Σταυροφορίες) το κλίμα έγινε ευνοϊκότερο με την ανάπτυξη του εμπορίου και την οικονομική άνθηση των Ιταλικών κυρίως πόλεων τον 13^ο αιώνα.

Έτσι, ξεκινά και η προσπάθεια για συστηματοποιημένη -παρακολούθηση των δοσοληψιών τραπεζικών οίκων και εμπορικών εταιριών και εμφανίζονται τα πρώτα λογιστικά βιβλία με τη διπλογραφική μέθοδο στα μέσα του 14^{ου} αιώνα. Η ανάπτυξη της

διπλογραφικής μεθόδου ήταν απαραίτητη για την παρακολούθηση του αυξημένου πλέον όγκου των συναλλαγών και βοήθησε μπορούμε να πούμε στην παραπέρα ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Για πολλούς η διπλογραφία ήταν μια επανάσταση στην παρακολούθηση των οικονομικών οργανισμών, χαρακτηριστική δε είναι η άποψη του W. Sombart «είναι δύσκολο κανείς να συλλάβει τον καπιταλισμό χωρίς την ανάπτυξη της διγγραφικής καταστιχογραφίας» (Παρασκευόπουλος, 2008).

1.9.2 Δεύτερη περίοδος

Στην αρχή αυτής της περιόδου οι καταχωρισμένες πράξεις στα λογιστικά βιβλία δεν αφορούσαν μόνο τις συναλλαγές που σχετίζονταν με την επιχείρηση, αλλά γινόταν σύγκυση μεταξύ της επιχείρησης και του φορέα της. Δεν υπήρχε ομοιογένεια στις καταχωρίσεις και είχαν Εμπιστευτικό χαρακτήρα. Αποτελούσαν δε περιπτωσιακή αντιμετώπιση προβλημάτων και αναφερόταν στην τεχνική της Λογιστικής.

Η περίοδος αρχίζει με τη δημοσίευση από το μοναχό Fra Luca Paciolo του έργου του «Summa de Arithmetica, Geometria, Proprionalita», μια πραγματεία για την Άλγεβρα και τη Γεωμετρία. Ένα κεφάλαιο όμως «πραγματεία περί υπολογισμών και εγγραφών» (Tractatus de computis et scripturis) αποτελεί το πρώτο γνωστό δημοσίευμα για τη διπλογραφική μέθοδο.

Το παραπάνω έργο καθώς και η δημοσίευση του έργου ενός άλλου Ιταλού, του Tagliente, έγιναν γνωστά ως Ιταλική Λογιστική. Δημοσιεύσεις έργων για τη Λογιστική και τη διπλογραφική καταστιχογραφία ακολούθησαν και από άλλους συγγραφείς Γερμανούς και Ιταλούς.

Ο διαχωρισμός των επιχειρήσεων από τους φορείς τους λόγω της ανάπτυξης εταιρικών μορφών κεφαλαιουχικού χαρακτήρα, όπου ο εταίρος δεν είχε άμεση ανάμειξη στη διοίκηση της επιχείρησης (διαχωρισμός ιδιοκτησίας- διοίκησης) αρχίζει στα τέλη του 18^{ου} αιώνα και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Η λεγόμενη «Βιομηχανική Επανάσταση», οι ανάγκες μεγάλης συγκέντρωσης κεφαλαίου, καθώς και η ανάληψη έργων μεγάλης χρονικής διάρκειας δημιούργησαν νέες ανάγκες όπως π.χ. ετήσιο προσδιορισμό των οικονομικών αποτελεσμάτων (Δημητράς & Μπάλλας, 2009).

Έτσι, λοιπόν, δημιουργούνται ανάλογα με την προσέγγιση «Σχολές» στη Λογιστική σκέψη, κυριότερες από τις οποίες είναι (Παρασκευόπουλος, 2008):

- Η «Γαλλική Σχολή» (J.Savary, De La Porte, S. Ricard, Quiney, Jaclot κ.α.). Σημαντική είναι η παρουσία εδώ του Edmond Degranges (La tenue des livres rendue facile 1975) ο οποίος επινοεί λογιστικό σύστημα Ημερολογίου-Καθολικού (παραλλαγή της διπλογραφικής μεθόδου), που γίνεται γνωστό ως «Αμερικανικό σύστημα» λόγω της διάδοσής του στη χώρα αυτή.
- Οι Degranges, Quiney, Deplanque δημιουργούν τη Σχολή των «Cienc- qontistes» (των πέντε λογαριασμών), οι οποίοι θεωρούν ότι οι λογαριασμοί αποτελούν «πρόσωπα» συναλλασσόμενα με τον επιχειρηματία και προτείνουν τη χρήση των πέντε λογαριασμών: ταμείο, εμπορεύματα, γραμμάτια εισπρακτέα και πληρωτέα, κέρδη-ζημίες.
- Αυστρο-Λομβαρδιανή Σχολή (Puecheberg, Brandt, Schott, Villa, Ton- zig) που ιδρύεται τον 18^ο αιώνα με τον τίτλο «Αυτοκρατορικό Επιμελητήριο Λογιστικής» από τη Μαρία Θηρεσία. Το επιμελητήριο που ιδρύθηκε ασχολήθηκε με τη μελέτη και ανάπτυξη της Δημόσιας Λογιστικής.
- «Υλιστικές» (Materialistes) ή «περιουσιακές» σχολές (Goffy, Grippa, Guilbaut, Leautey) κύρια στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, οπότε γίνεται ανάπτυξη του μηχανισμού αυξομείωσης των λογαριασμών και στροφή της Λογιστικής προς την ποσότητα και την αξία των λογαριασμών.
- Επίσης, έχουμε την εμφάνιση της λεγόμενης «Μαθηματικής Σχολής της Λογιστικής» η οποία εντάσσει τη Λογιστική στις Μαθηματικές επιστήμες και εισάγει ισότητες όπως Ενεργητικό = Παθητικό + Καθαρή Περιουσία.

Σε αντίθεση με την πρώτη περίοδο, όπου η Λογιστική αποτελούσε τέχνη μιας κλειστής κάστας, στη δεύτερη περίοδο υπάρχει ευρεία διάδοσή της, έντονη ανάπτυξη της λογιστικής σκέψης και εμφάνιση και ανάπτυξη κλάδων της όπως η Λογιστική Κόστους (Cost Accounting).

1.9.3 Τρίτη περίοδος

Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα ξεκινάει αυτή η περίοδος και συνεχίζεται μέχρι και σήμερα όπου συντελείται μεγάλη οικονομική ανάπτυξη των Η.Π.Α. και των δυτικοευρωπαϊκών χωρών. Χαρακτηριστικά της περιόδου είναι (Καραγιάννης, 2013):

- Η δημιουργία τεράστιων βιομηχανικών μονάδων και νομικών προσώπων επιχειρηματικής δράσης, όπως οι Ανώνυμες Εταιρείες, για την πολυδιάσπαση του επιχειρηματικού κινδύνου. Η ανάπτυξη μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεων κυρίως βιομηχανικών και η προσπάθεια συμπίεσης του κόστους οδήγησε τη «Διοικητική

Λογιστική» (Managerial Accounting) και ιδίως το τμήμα της «Λογιστική Κόστους» (Cost Accounting) σε απογείωση με τη συνδρομή των επιστημών της Στατιστικής, των Μαθηματικών κ.ά. Νέες κατευθύνσεις εισάγονται και αρχές, όπως αυτή του κόστους (cost principle), κρίνονται ανεπαρκείς. Νέοι δείκτες αρχίζουν να λαμβάνονται υπόψη και διαμορφώνονται τάσεις, όπως αυτή της κατάρτισης πολυδιάστατων καταστάσεων (multi-dimensional reports) και απόδοσης του παράγοντα «αβεβαιότητας» (uncertainty) της οικονομικής ζωής.

- Η διεθνοποίηση των συναλλαγών, η δημιουργία πολυεθνικών (multinationals) επιχειρήσεων και η ανάγκη σύνταξης ενοποιημένων λογιστικών καταστάσεων (consolidated financial statements). Οι απαιτήσεις που απορρέουν από την ανάγκη χάραξης οικονομικής πολιτικής σε επίπεδο κράτους (φορολογικό καθεστώς, συλλογικές συμβάσεις, αναπτυξιακοί νόμοι κ.ά.) ή και ομάδων κρατών (Ε.Ο.Κ., GATT κτλ.).
- Η ανάγκη παροχής πληροφοριών ποιοτικού χαρακτήρα, όπως ικανοποίηση εργαζομένων, αξιοπιστία της επιχείρησης, καθώς και οι ανάγκες υποκίνησης του ανθρώπινου δυναμικού (Human Resource Accounting) με τη χρησιμοποίηση μεθόδων και συμπερασμάτων των «Επιστημών της Συμπεριφοράς» (Behavioral Sciences).

Κλείνοντας, η ανάπτυξη των συστημάτων πληροφοριών σε συνάρτηση με τη μεγάλη επίδραση της «Επιστημονικής Διοίκησης και Οργάνωσης» άλλαξαν τις κατευθύνσεις της Λογιστικής. Στην αλλαγή αυτή συνέτειναν οι επιδράσεις από τις μεταβολές του τεχνολογικού, οικονομικού, πολιτικού περιβάλλοντος και του νομικού πλαισίου. Η ανάγκη για αξιόπιστες πληροφορίες με σκοπό τη λήψη αποφάσεων οδήγησε στην σε μεγαλύτερο βαθμό, ανάπτυξη και συστηματοποίηση της Λογιστικής και συνειδητοποιήθηκε ο κοινωνικός της ρόλος.

1.10 ΠΡΟΤΥΠΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Σύμφωνα με τα πρότυπα λογιστικής οι απολογισμοί πρέπει να συντάσσονται. Απαιτούν τα κατώτατα επίπεδα του κοινοποίηση¹⁸, καθορίζουν τις θεμελιώδεις αρχές, καθορίζουν τις έννοιες των όρων και διευκρινίζουν πώς οι αριθμοί πρέπει να υπολογιστούν.

Τα πρότυπα λογιστικής έχουν τρεις κύριες πηγές (Γκίκας, 2012):

¹⁸Η έννοια της λέξης «κοινοποίηση» δεν είναι πολύ διαφορετική στα πλαίσια της επένδυσης από τη συνηθισμένη έννοιά της. Επειδή οι επιχειρήσεις έχουν πολλή παρέκκλιση στην επιλογή τι να αποκαλύψει, αυτό είναι ένα σημαντικό ζήτημα για τους επενδυτές.

- Το IASB (International Accounting Standards Board: Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων) που εκδίδει IFRS (International Financial Reporting Standards: Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης),
- Οι Εθνικοί οργανισμοί προτύπων όπως το ASB (Accounting Standards Board: Λογιστικά Πρότυπα),
- Οι απαιτήσεις της νομοθεσίας,
- Οι απαιτήσεις των ρυθμιστών των ιδιαίτερων βιομηχανιών ή των τύπων οργανώσεων.

Τα δύο τελευταία δεν τα επιβάλλουν τα πρότυπα λογιστικής όπως τα δυο πρώτα, αλλά έχουν την ίδια επίδραση.

Οι συγκρουόμενες απαιτήσεις σημαίνουν ότι πρέπει να προετοιμαστούν περισσότερα από ένα σύνολα απολογισμών. Παραδείγματος χάριν, οι «απαριθμημένες¹⁹» (που βρίσκονται σε λίστες παρακολούθησης) επιχειρήσεις στις ΗΠΑ θα πρέπει να καταρτίσουν τους απολογισμούς σύμφωνα με τα IFRS (Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης) ή τις GAAP (Generally accepted accounting principles: Γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές).

Τα IFRS είναι σημαντικά επειδή είναι μια ενοποιημένη δύναμη. Ακόμη και οι χώρες που δεν έχουν υιοθετήσει IFRS προσπαθούν να συγκλίνουν τα εθνικά πρότυπα με IFRS. Πριν από αυτό υπήρξαν αρκετά μεγάλες διαφορές ιδιαίτερα μεταξύ των χωρών που έχουν τους πολύ λεπτομερείς, καθοδηγητικούς κανόνες, και εκείνων που είχαν τους χαλαρότερους κανόνες και στηρίχθηκαν στην επιβολή των ελλοχευουσών αρχών της λογιστικής.

Η θέση των εθνικών οργανισμών προτύπων ποικίλλει. Στην ΕΕ οι απαριθμημένες επιχειρήσεις πρέπει να χρησιμοποιήσουν IFRS, έτσι ο ρόλος των εθνικών οργανισμών περιορίζεται στις ιδιωτικές εταιρείες και τις ασυγχώνευτες οντότητες. Το ASB είναι επίσης αρμόδιο για την επιβολή των προτύπων, συμπεριλαμβανομένου IFRS.

Είναι επίσης κοινό πολλές πτυχές των προτύπων λογιστικής να ποικίλουν με το μέγεθος επιχείρησης.

¹⁹Μια επιχείρηση λέγεται ότι είναι «απαριθμημένη», ή «είναι στην λίστα» εάν οι μετοχές της μπορούν να κυκλοφορήσουν στο εμπόριο σε μια ανταλλαγή αποθεμάτων. Για την ακρίβεια, παρατίθενται οι τίτλοι και όχι η επιχείρηση. Η φράση «απαριθμημένη επιχείρηση» χρησιμοποιείται ευρέως και σημαίνει ότι μια επιχείρηση που έχει απαριθμηθεί συνηθισμένες μετοχές.

1.10.1 Διεθνή οικονομικά πρότυπα υποβολής εκθέσεων: IFRS

Τα διεθνή οικονομικά πρότυπα υποβολής εκθέσεων (IFRS) είναι πρότυπα λογιστικής που τίθενται από το διεθνή πίνακα προτύπων λογιστικής. Τα IFRS έχουν αντικαταστήσει τα παλαιότερα πρότυπα λογιστικής, με τον διεθνή όρο (IAS).

Το IFRSs είναι υποχρεωτικό για απαριθμημένες επιχειρήσεις²⁰ στην ΕΕ, και τα περισσότερα πρότυπα εθνικών λογαριασμών συνολικά συγκλίνουν επίσης σε IFRSs.

Τα IFRSs έχουν υιοθετηθεί από πολλούς άλλους οργανισμούς προτύπων εθνικών λογαριασμών. Στις ΗΠΑ, ο πίνακας προτύπων οικονομικής λογιστικής εργάζεται προς τη σύγκλιση GAAP με IFRSs. Τα ιαπωνικά πρότυπα λογιστικής έχουν αναθεωρηθεί εκτενώς για να τα εναρμονίσουν με IFRSs. Στον υπόλοιπο κόσμο τα IFRSs είτε ενσωματώνεται στα εθνικά πρότυπα είτε τα εθνικά πρότυπα βαθμιαία συγκλίνουν στα IFRSs.

Τα πλεονεκτήματα στους επενδυτές είναι σαφή. Τα IFRSs καθιστούν ευκολότερη τη σύγκριση των απολογισμών των επιχειρήσεων σε διαφορετικές χώρες. Ενσωματώνουν επίσης πολλές βελτιώσεις στα περισσότερα τρέχοντα πρότυπα. Δεδομένου ότι τα πράγματα είναι στάσιμα, το πρόβλημα των διαφορών στα πρότυπα λογιστικής θα συνεχίσουν να υπάρχουν για κάποιο διάστημα.

Τα αμερικανικά πρότυπα θα χρειαστούν μερικά χρόνια για να συγκλίνουν πλήρως με τα IFRSs, ενώ σε μερικές άλλες χώρες θα χρειαστούν ακόμα περισσότερα. Το IFRSs επιτρέπει αυτήν την περίοδο διάφορες επιλογές (εναλλακτικά πρότυπα) που θα πρέπει να αποβληθούν βαθμιαία για να παρέχουν την αληθινή ομοιομορφία (Γκίκας, 2012).

Οι σημαντικές αλλαγές που προέκυψαν από την υιοθέτηση των IFRSs περιλαμβάνουν:

- η επεξεργασία με καλή θέληση²¹
- η αξία των επιλογών που εκδίδονται ως ανταμοιβή που παρουσιάζεται ως κόστος²²

²⁰Μια επιχείρηση λέγεται ότι είναι «απαριθμημένη», «αναφεμένος» ή «έχει μια λίστα» εάν οι μετοχές της μπορούν να κυκλοφορήσουν στο εμπόριο σε μια ανταλλαγή αποθεμάτων. Για να είναι ακριβέστερο, είναι οι τίτλοι που παρατίθενται, όχι η επιχείρηση. Η φράση «απαριθμημένη επιχείρηση» χρησιμοποιείται ευρέως για να σημάνει μια επιχείρηση που έχει απαριθμήσει συνηθισμένες μετοχές.

²¹Η καλή θέληση προκύπτει όταν αγοράζει μια επιχείρηση μια άλλη επιχείρηση σε μια τιμή μεγαλύτερη από την αξία των προτερημάτων της. Η υπερβολή του ποσού πλήρωσε το NAV (Net Asset Value) της επίκτητης επιχείρησης, παρουσιάζεται στο ισολογισμό της αποκτώντας επιχείρησης.

²²Ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης, παρουσιάζει το κέρδος ή την απώλεια που μια επιχείρηση έχει υποστεί για μια χρονική περίοδο. Οι επενδυτές κοιτάζουν πολύ συχνά τις αναλογίες, όπως την παραγωγή.

- η χρήση δίκαιης αξίας²³ παρά λογιστική αξία²⁴ για τα προτερήματα που αποκτώνται σε μια ανάληψη²⁵
- αξιολόγηση ενσωματωμένων επιλογών²⁶.

1.10.2 Γενικά αποδεκτές αρχές της λογιστικής: GAAP

Οι γενικά αποδεκτές αρχές της λογιστικής (GAAP) είναι ένα σύνολο κανόνων, αρχών της λογιστικής και προτύπων που χρησιμοποιούνται σε μια συγκεκριμένη περιοχή ή μια χώρα.

Οι GAAP προέρχονται από διάφορες πηγές. Τα πρότυπα (όπως IFRSs) είναι η προφανέστερη πηγή, εντούτοις υπάρχουν και άλλα. Το εταιρικό δίκαιο (συγκεκριμένα, ο νόμος επιχειρήσεων) είναι επίσης πολύ σημαντικός.

Ο πίνακας προτύπων λογιστικής καθορίζει τα πρότυπα βρετανικής λογιστικής, τα οποία είναι τώρα βασισμένα σε IFRSs, αφού το εταιρικό δίκαιο αλλάζει λιγότερο συχνά.

Οι GAAP των ΗΠΑ τίθενται από τον πίνακα προτύπων οικονομικής λογιστικής (FASB) (Γκίκας, 2012).

1.10.3 Πίνακας προτύπων λογιστικής

Ο πίνακας προτύπων λογιστικής (ASB) είναι ένας βραχίονας που υποβάλλει η έκθεση του οικονομικού συμβουλίου που θέτει πρότυπα λογιστικής.

²³Η δίκαιη αξία είναι η αξία ενός προτερήματος ή μιας ευθύνης σε μια συναλλαγή μεταξύ των μη συνδεδεμένων πρόθυμων και πεπειραμένων μερών. Η έννοια της δίκαιης αξίας χρησιμοποιείται σε πολλά πρότυπα λογιστικής συμπεριλαμβανομένου του IFRS που καλύπτουν αποκτήσεις, και την αξιολόγηση των τίτλων, αλλά δεν περιορίζεται σε αυτούς.

²⁴Η λογιστική αξία ενός προτερήματος είναι η αξία του προτερήματος όπως φαίνεται στους απολογισμούς - συγκεκριμένα στους ισολογισμούς. Η λογιστική αξία των προτερημάτων μπορεί να είναι πολύ διαφορετική από την πραγματική οικονομική αξία τους σε μια επιχείρηση που (ανάλογα με τις περιστάσεις) μπορεί να μετρηθεί ακριβέστερα με τον υπολογισμό του κόστους αντικατάστασης ή της αξίας μεταπώλησης.

²⁵Μια δημόσια προσφορά είναι μια προσφορά σε μια επιχείρηση.

Εάν μια δημόσια προσφορά έχει την υποστήριξη των διευθυντών της επιχείρησης που την αναλαμβάνει («στόχος») καλείται η συμφωνηθείσα δημόσια προσφορά. Εάν αντιτάσσεται καλείται εχθρική δημόσια προσφορά.

²⁶Μια ενσωματωμένη επιλογή είναι ένα επιλογή που είναι μέρος μιας άλλης ασφάλειας. Επομένως δεν κάνει εμπόριο, αλλά έχει επιπτώσεις στην αξία της ασφάλειας της οποίας αποτελεί ένα μέρος.

Η ανάλυση των ενσωματωμένων επιλογών είναι ουσιαστικά για να εκτιμήσει τους τίτλους που τους περιέχουν. Παραδείγματος χάριν, η αξία ενός μετατρέψιμου δεσμού είναι (από ο νόμος μιας τιμής) αυτή ενός ισοδύναμου δεσμού που δεν είναι μετατρέψιμος συν αυτήν μιας επιλογής κλήσης σε ένα μερίδιο. Η ενσωματωμένη επιλογή κλήσης είναι στο μερίδιο του εκδότη με μια τιμή απεργίας στην αξία ωριμότητας του δεσμού και μιας ημερομηνίας λήξης που είναι η ημερομηνία κατά την οποία ο δεσμός ωριμάζει.

Ο ρόλος του ASB είναι λιγότερο σημαντικός από ήταν: όλες οι απαριθμημένες επιχειρήσεις πρέπει (από την οδηγία της ΕΕ) να χρησιμοποιήσουν IFRSs. Το ASB εμφανίζεται τώρα στον επηρεασμό της ανάπτυξης IFRSs και των ευρωπαϊκών προτύπων.

Τα βρετανικά πρότυπα (για τις μη καταχωρημένες επιχειρήσεις, οι οποίες συνήθως δεν δεσμεύονται από την οδηγία της ΕΕ) συγκλίνουν με IFRSs και περιέχουν όλο και περισσότερο μόνο τις δευτερεύουσες αποκλίσεις από τα διεθνή πρότυπα (Γκίκας, 2012).

1.11 ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Η επαλήθευση των λογαριασμών μιας επιχείρησης καλείται λογιστικός έλεγχος. Οι εσωτερικοί λογιστικοί έλεγχοι είναι έλεγχοι που πραγματοποιούνται ως τμήμα των ελέγχων της επιχείρησης. Όταν χρησιμοποιείται αναρμόδιος ο λογιστικός έλεγχος λέξης λαμβάνεται συνήθως για να σημάνει τον εξωτερικό λογιστικό έλεγχο: η εξέταση των απολογισμών από τους εξωτερικούς λογιστές (ελεγκτές) που απαιτείται από το νόμο.

Για το ποιος μπορεί να πραγματοποιήσει έναν λογιστικό έλεγχο υπάρχουν νομικοί περιορισμοί. Συγκεκριμένα ο ελεγκτής πρέπει να είναι μέλος (ή, συχνότερα, μια συνεργασία των μελών) ένας από έναν μικρό αριθμό επαγγελματικών ιδρυμάτων. Πρέπει επίσης να εγκριθούν από το ίδρυμά τους για να ενεργήσουν ως ελεγκτές. Τα ιδρύματα είναι: το ICAEW, το ICAS, το ICAI και το ACCA.

Επίσης, πρέπει να ελέγχεται η ετήσια έκθεση μιας επιχείρησης. Οι ελεγχόμενοι απολογισμοί περιλαμβάνουν ένα άποψη ελεγκτή στους απολογισμούς.

Στη Μεγάλη Βρετανία το εθνικό γραφείο λογιστικού ελέγχου ελέγχει τους περισσότερους οργανισμούς δημόσιου τομέα. Είναι υπεύθυνο στο Κοινοβούλιο και τον ανεξάρτητο της κυβέρνησης. Η Επιτροπή λογιστικού ελέγχου διορίζει τους ελεγκτές για τα NHS (National Health System) και τα τοπικά κυβερνητικά σώματα. Και οι δύο οργανισμοί έχουν έναν ευρύτερο ρόλο στην εξέταση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δημόσιων υπηρεσιών (Γκίκας, 2012).

2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ»

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από τεχνικής άποψης ο ρόλος της Λογιστικής, τελειώνει με την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών ή λογιστικών καταστάσεων.

Όμως, μετά αρχίζει ένας άλλος, πιο σπουδαίος ρόλος, ο οποίος αναφέρεται στη διερεύνηση, ερμηνεία και αξιολόγηση των στοιχείων των λογιστικών αυτών καταστάσεων.

Με τις λογιστικές ή χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρέχονται πληροφορίες που μπορούν να βοηθήσουν τους ενδιαφερόμενους για τις επιχειρηματικές μονάδες να λάβουν σωστές αποφάσεις. Αποτελούν, ως εκ τούτου, σημαντική πηγή πληροφοριών. Η πραγματική, όμως, εικόνα μιας επιχειρήσεως δίνεται σε συνδυασμό και με άλλες συμπληρωματικές πληροφορίες που περιλαμβάνονται στους ετήσιους απολογισμούς που καταρτίζουν οι επιχειρήσεις, καθώς και σε άλλα εξωλογιστικά δεδομένα. Για το λόγο αυτό οι σημειώσεις που συνοδεύουν τις λογιστικές καταστάσεις αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών και πρέπει να μελετώνται προσεκτικά κατά την ανάλυση και αξιολόγηση των δεδομένων μιας επιχειρηματικής μονάδας (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

Κατά κύριο λόγο η χρηματοοικονομική ανάλυση των δημοσιευόμενων λογιστικών καταστάσεων των επιχειρήσεων αναφέρεται, στην ανάλυση που μπορούν να κάνουν οι «εξωτερικοί» αναλυτές, εκείνοι δηλαδή που δεν έχουν πρόσβαση στα μη δημοσιευόμενα στοιχεία. Σημειώνεται όμως ότι οι τράπεζες είναι σε θέση να εξασφαλίζουν περισσότερες και λεπτομερέστερες πληροφορίες από ό, τι οι «εξωτερικοί» αναλυτές, προκειμένου να αποφασίσουν για τη χορήγηση ή μη δανείων στις επιχειρήσεις.

Έτσι, οι βασικές λογιστικές καταστάσεις είναι η πλέον σημαντική πηγή πληροφοριών για τη δραστηριότητα μιας επιχειρήσεως, οι οποίες ως γνωστόν είναι ο ισολογισμός και η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως.

Εκεί, εμφανίζονται τα περιουσιακά στοιχεία, οι πηγές προέλευσης των κεφαλαίων της, καθώς και τα οικονομικά αποτελέσματα από τις δραστηριότητές της.

Βέβαια οι συγκεκριμένες λογιστικές καταστάσεις παρουσιάζουν ορισμένα μειονεκτήματα, τα οποία δυσχεραίνουν αρκετά το έργο του αναλυτή. Τα πιο σημαντικά από αυτά είναι (Καραγιάννης, 2013):

1. Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται είναι πολύ συνοπτικά και ανομοιόμορφα καταταγμένα, δεδομένου ότι, για την κατάρτισή τους δεν υπάρχει ένας ενιαίος τύπος υποχρεωτικός για όλες τις επιχειρήσεις.
2. Ο χρόνος που συνήθως μεσολαβεί από το τέλος της χρήσεως, στην οποία αναφέρονται, μέχρις ότου δημοσιευθούν και γίνουν γνωστές στο ευρύ κοινό είναι αρκετά μακρύς.

Η χρηματοοικονομική ανάλυση χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση των παραπάνω μειονεκτημάτων, η οποία ασχολείται με τον υπολογισμό των καταλλήλων μεγεθών και σχέσεων που είναι σημαντικές και χρήσιμες για τη λήψη οικονομικής φύσεως αποφάσεων. Έτσι, μπορεί να λεχθεί ότι με την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων επιτελείται μια σημαντική λειτουργία μετατροπής πολυποίκιλων στοιχείων, από απλούς αριθμούς σε χρήσιμες πληροφορίες, που σπάνια προσφέρονται αυτούσιες.

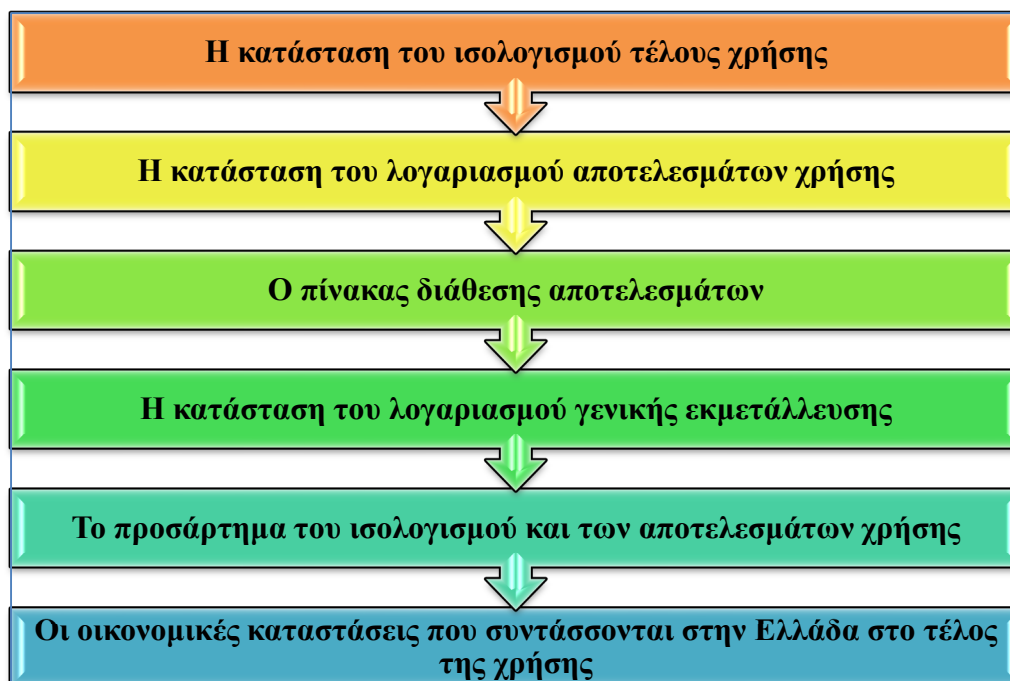
2.2 ΣΚΟΠΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Οι πίνακες στους οποίους εμφανίζονται τα στοιχεία του ισολογισμού και ορισμένων άλλων λογαριασμών των οικονομικών μονάδων, κεφαλαιώδους σημασίας²⁷ λέγονται οικονομικές καταστάσεις. Αποσκοπούν κύρια στην πληροφόρηση των ενδιαφερόμενων εκτός επιχείρησης (μετόχων, τραπεζών, πιστωτών κτλ.). Επειδή οι οικονομικές καταστάσεις δημοσιεύονται πρώτιστα για τους χρηματοδότες της οικονομικής μονάδας (μετόχους και πιστωτές), καλούνται και χρηματοοικονομικές καταστάσεις (financial statements) και η λογιστική, που ασχολείται με την κατάρτισή τους, χρηματοοικονομική λογιστική. Εκτός των παραπάνω οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις ενδιαφέρουν εξίσου και τους εντός της επιχείρησης μετόχους, προσωπικό κτλ. (Νιάρχος, Ηρειώτης, & Αλεξιάκης, Ασκήσεις Χρηματοοικονομικής Λογιστικής και Ανάλυσης Λογιστικών Καταστάσεων, 2010).

²⁷Σύμφωνα με το ΔΛΠ 1: «Παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων», ένα περιουσιακό στοιχείο κατατάσσεται ως κυκλοφοριακό περιουσιακό στοιχείο, όταν αυτό: αναμένεται να ρευστοποιηθεί ή κατέχεται για πώληση ή ανάληψη κατά τη συνήθη πορεία του κύκλου εκμετάλλευσης της εταιρίας, ή κατέχεται κυρίως για εμπορικούς σκοπούς ή για βραχύ χρόνο και αναμένεται να ρευστοποιηθεί μέσα σε δώδεκα μήνες από την ημερομηνία του ισολογισμού, ή συνιστά ταμιακά διαθέσιμα ή ταμιακά ισοδύναμα

Κατά το Διεθνές Νομισματικό Λογιστικό πρότυπο Νο 1 είναι η «Παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων», οι οικονομικές καταστάσεις που είναι μια δομημένη οικονομική απεικόνιση, με συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά²⁸, της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης και των συναλλαγών που έχουν αναληφθεί από αυτή. Επιδίωξη του γενικού σκοπού οικονομικών καταστάσεων είναι να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την οικονομική θέση μιας επιχείρησης, που είναι χρήσιμες για ένα ευρύ κύκλο χρηστών για να λάβουν οικονομικές αποφάσεις.

Χρήστες των οικονομικών καταστάσεων είναι οι σημερινοί και πιθανοί επενδυτές, οι εργαζόμενοι, οι δανειστές, οι προμηθευτές και άλλοι εμπορικοί πιστωτές, οι πελάτες, το κράτος και τα όργανά του και το κοινό. Οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται στην Ελλάδα στο τέλος της χρήσης είναι: η κατάσταση του ισολογισμού τέλους χρήσης, η κατάσταση του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης, ο πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων, η κατάσταση του λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης, το προσάρτημα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).

Σχήμα 2.1: Οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται στην Ελλάδα στο τέλος της χρήσης.

Πηγή: (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).

²⁸Σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, ποιοτικά χαρακτηριστικά των οικονομικών καταστάσεων, είναι οι ιδιότητες που καθιστούν τις πληροφορίες που παρέχονται με τις οικονομικές καταστάσεις χρήσιμες στους χρήστες. Τα τέσσερα κύρια ποιοτικά χαρακτηριστικά είναι η κατανόηση, η συνάφεια, η αξιοπιστία και η συγκρισμότητα.

Το Ε.Γ.Λ.Σ. επιβάλλει την κατάρτιση της κατάστασης «Γενική Εκμετάλλευση», χωρίς όμως να είναι υποχρεωτική η δημοσιότητα. Σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο Νο 1²⁹ «Παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων», μια πλήρη σειρά οικονομικών καταστάσεων περιλαμβάνει τις ακόλουθες επιμέρους καταστάσεις (Γεωργόπουλος, 2014):

- Ισολογισμό
- Κατάσταση αποτελεσμάτων
- Κατάσταση μεταβολών της οικονομικής θέσης (statement of changes in financial position). Είναι μια κατάσταση που δείχνει είτε όλες τις μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων (all changes in equity), είτε τις μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων, εκτός από εκείνες που ανακύπτουν από κεφαλαιακές πράξεις με τους ιδιοκτήτες. Στην Ελλάδα είναι περισσότερο γνωστή ως κατάσταση πηγών και χρήσεων κεφαλαίων (statement of sources and applications of funds).
- Κατάσταση ταμειακών ροών (cash flow statement)³⁰
- Λογιστικές μεθόδους και επεξηγηματικές σημειώσεις.

2.2.1 Η κατάσταση του ισολογισμού τέλους χρήσης

Ο ισολογισμός δίνει την πλήρη εικόνα της επιχείρησης την ημέρα που καταρτίζεται. Η κατάρτισή του γίνεται υποχρεωτικά στο τέλος κάθε χρήσης σύμφωνα με το υπόδειγμα του Ε.Γ.Λ.Σ. Η κατάσταση του ισολογισμού καταχωρίζεται στο βιβλίο απογραφών και ισολογισμών των οικονομικών μονάδων και δημοσιεύεται μαζί με την κατάσταση του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης, τον πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων και το προσάρτημά τους σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις της νομοθεσίας (Γεωργόπουλος, 2014).

²⁹Το ΔΛΠ 1 «Παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων» αντικαθιστά τα ΔΛΠ 1 «Γνωστοποίηση των Λογιστικών Αρχών ή Μεθόδων» ΔΛΠ 5 «Πληροφορίες που πρέπει να γνωστοποιούνται με τις οικονομικές καταστάσεις» και ΔΛΠ 13 «Εμφάνιση του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού και των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων».

³⁰Διεθνές Λογιστικό πρότυπο Νο 7 «Καταστάσεις Ταμιακών Ροών». Η κατάσταση ταμιακών ροών (εισροές και εκροές ταμιακών διαθεσίμων και ταμιακών ισοδυνάμων), όταν χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με τις λοιπές οικονομικές καταστάσεις, παρέχει πληροφορίες που επιτρέπουν στους χρήστες να εκτιμούν τις μεταβολές στην καθαρή περιουσία μιας επιχείρησης και τη χρηματοοικονομική δομή της (που περιλαμβάνει τη ρευστότητα και τη φερεγγυότητα). Οι πληροφορίες για τις ταμιακές ροές είναι χρήσιμες στην εκτίμηση της δυνατότητας της επιχείρησης να δημιουργεί ταμιακά διαθέσιμα και ταμιακά ισοδύναμα που επιτρέπουν στους χρήστες να αναπτύξουν πρότυπα για να εκτιμούν και να συγκρίνουν την παρούσα αξία των μελλοντικών ταμιακών ροών των διαφόρων επιχειρήσεων.

Επιτρέπεται μεγαλύτερη ανάλυση των κονδυλίων στα οποία αντιστοιχούν αραβικοί αριθμοί. Στον ισολογισμό απεικονίζονται σε δύο στήλες (Γεωργόπουλος, 2014):

- a) Τα στοιχεία της κλειόμενης χρήσης στην οποία αναφέρεται ο ισολογισμός.
- b) Τα στοιχεία της προηγούμενης χρήσης.

Στην αξία κτήσης τους (ή αναπροσαρμογής) απεικονίζονται τα αποσβεστέα στοιχεία του ενεργητικού. Για τα ίδια στοιχεία απεικονίζονται οι συνολικές αποσβέσεις μέχρι το τέλος της χρήσης στην οποία αναφέρεται ο ισολογισμός και η αναπόσβεστη αξία καθενός από αυτά κατά κατηγορίες.

Η ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού είναι η τελευταία ημέρα της χρήσης, δηλαδή η 31/12 ή 30/6 κάθε έτους.

2.2.2 Η κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης

Στο τέλος κάθε χρήσης σύμφωνα με το υπόδειγμα του Ε.Γ.Λ.Σ καταρτίζεται υποχρεωτικά η κατάσταση του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης. Επίσης, καταχωρίζεται στο βιβλίο απογραφών και ισολογισμών των οικονομικών μονάδων και δημοσιεύεται υποχρεωτικά στο τέλος κάθε χρήσης.

Επιτρέπεται μεγαλύτερη ανάλυση των κονδυλίων στα οποία αντιστοιχούν αραβικοί αριθμοί.

Στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης απεικονίζονται σε δύο στήλες (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2014):

- a) Τα στοιχεία της κλειόμενης χρήσης,
- b) Τα στοιχεία της προηγούμενης χρήσης.

Στην ουσία η κατάσταση του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης μετρά την αποδοτικότητα της λειτουργίας σε κάθε χρήση. Αν ο ισολογισμός απεικονίζει την περιουσιακή κατάσταση της οικονομικής μονάδας στο τέλος της χρήσης, η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης δείχνει την πορεία της οικονομικής μονάδας κατά την διάρκεια χρήση. Συνοψίζει τα αποτελέσματα εκμετάλλευσης της χρήσης, που στον ισολογισμό απεικονίζονται στην καθαρή θέση.

2.2.3 Ο πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων

Στο τέλος κάθε χρήσης καταρτίζεται υποχρεωτικά ο πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων σύμφωνα με το υπόδειγμα του Ε.Γ.Λ.Σ. Επίσης, καταχωρίζεται στο βιβλίο

απογραφών και ισολογισμών των οικονομικών μονάδων και δημοσιεύεται υποχρεωτικά στο τέλος κάθε χρήσης.

Τα στοιχεία του πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων απεικονίζονται σε δύο στήλες, οι οποίες αντιστοιχούν στη χρήση που αφορά ο ισολογισμός και στην προηγούμενη (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2014).

2.2.4 Η κατάσταση του λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης

Επίσης, και η κατάσταση του λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης καταρτίζεται υποχρεωτικά στο τέλος κάθε χρήσης σύμφωνα με το υπόδειγμα του Ε.Γ.Λ.Σ. Η καταχώριση γίνεται στο βιβλίο απογραφών και ισολογισμών των οικονομικών μονάδων. Η κατάσταση αυτή δε δημοσιεύεται υποχρεωτικά.

Όλα τα στοιχεία της κατάστασης του λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης απεικονίζονται σε δύο στήλες, οι οποίες αντιστοιχούν στη χρήση στην οποία αναφέρεται ο ισολογισμός και στην προηγούμενη.

Παρουσιάζει το οργανικό αποτέλεσμα της χρήσης, καθώς και τα αναλυτικά στοιχεία του μικτού κέρδους (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2014).

2.2.5 Το προσάρτημα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης

Απαραίτητο συμπλήρωμα των οικονομικών καταστάσεων, με το οποίο δίνονται διάφορες πρόσθετες ή επεξηγηματικές πληροφορίες είναι το προσάρτημα. Οι πληροφορίες αυτές έχουν σκοπό να διευκολύνουν όλους τους ενδιαφερόμενους προς τους οποίους απευθύνονται οι οικονομικές καταστάσεις, στο να κατανοούν το περιεχόμενο τους και να διαπιστώνουν την αληθινή οικονομική κατάσταση και τα ακριβή αποτελέσματα.

Ενδεικτικά πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στο προσάρτημα είναι (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2014):

- Οι μέθοδοι που εφαρμόστηκαν για την αποτίμηση των στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων, για τον υπολογισμό των διορθώσεων αξιών στοιχείων του ενεργητικού και για τον υπολογισμό των αναπροσαρμοσμένων αξιών στοιχείων ενεργητικού.
- Οι αποσβέσεις των πάγιων στοιχείων.
- Οι πρόσθετες αποσβέσεις.
- Στοιχεία για τις συμμετοχές της οικονομικής μονάδας σε άλλες επιχειρήσεις, όταν η συμμετοχή υπερβαίνει το 10% του κεφαλαίου τους κτλ.

2.3 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Μια κάποια εξοικείωση με τις βασικές μεθόδους χρηματοοικονομικής ανάλυσης απαιτεί η ερμηνεία και αξιολόγηση των στοιχείων των λογιστικών καταστάσεων. Φυσικά το είδος της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων εξαρτάται από το ιδιαίτερο ενδιαφέρον και τις επιδιώξεις αυτών που πραγματοποιούν την ανάλυση (μέτοχοι, επενδυτές, πιστωτές, διοίκηση, κρατικές υπηρεσίες, εργαζόμενοι, χρηματιστές κ.λπ.) (Eudoxus, 2015).

Κατά συνέπεια, μπορεί να ακολουθούνται διάφορες μέθοδοι ανάλυσης και να δίνεται κάθε φορά έμφαση σε ορισμένα στοιχεία ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό, όπως π.χ. οι βραχυχρόνιοι πιστωτές μιας επιχειρήσεως (τράπεζες) ενδιαφέρονται πρωτίστως για την ικανότητα της επιχειρήσεως να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες υποχρεώσεις της. Τούτο διότι, ενδιαφέρονται περισσότερο και δίνουν μεγάλο βάρος στην εξασφάλιση που τους παρέχεται για την καταβολή από μέρους της επιχείρησης τόσο των τόκων όσο και για την επιστροφή των δανειακών κεφαλαίων. Έτσι στην προκειμένη περίπτωση εξετάζεται προσεκτικά η σχέση των κυκλοφοριακών στοιχείων της επιχειρήσεως προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, προκειμένου να αξιολογηθεί η τρέχουσα οικονομική της θέση. Αντίθετα, οι μακροχρόνιοι δανειστές (ομολογιούχοι) δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στους μακροχρονίους οικονομικούς δείκτες της επιχειρήσεως, όπως είναι η διάρθρωση των κεφαλαίων της, τα τρέχοντα και μελλοντικά κέρδη της και οι μεταβολές της οικονομικής της θέσης. Επίσης οι επενδυτές σε μετοχές της επιχείρησης (υφιστάμενοι ή μελλοντικοί μέτοχοι) ενδιαφέρονται για παρόμοια με τους μακροπρόθεσμους δανειστές στοιχεία, οπότε η ανάλυσή τους επικεντρώνεται στα κέρδη, στα μερίσματα και στις προοπτικές αυτών, διότι τα στοιχεία αυτά είναι εκείνα που, σε μεγάλο βαθμό, επηρεάζουν την τιμή των μετοχών μιας επιχειρήσεως στη Χρηματιστηριακή Αγορά (Χρηματιστήριο) (Γκίκας, 2012).

Το ενδιαφέρον της διοίκησης της επιχειρήσεως στρέφεται ιδιαίτερα στη σύνθεση και τη διάρθρωση των κεφαλαίων της, όπως και στις προοπτικές και την κερδοφόρα δυναμικότητα αυτής. Τούτο διότι αυτές οι πληροφορίες επηρεάζουν άμεσα το είδος, το μέγεθος και το κόστος των δανειακών κεφαλαίων, τα οποία μπορεί αυτή να αποκτήσει. Πολλές φορές η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων μπορεί να χρησιμεύει και ως μέσο αξιολόγησης της διοίκησης μιας επιχείρησης, δηλαδή αν και κατά πόσο είναι αποτελεσματική και ικανή κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της. Επίσης μπορεί να οδηγήσει

στη διάγνωση διαφόρων επιχειρηματικών προβλημάτων ή τέλος να χρησιμεύει για την πρόβλεψη της μελλοντικής οικονομικής θέσης της επιχείρησης και των οικονομικών της αποτελεσμάτων.

Το ενδιαφέρον των εργαζομένων στην επιχείρηση είναι για τη μακροχρόνια σταθερότητα και προοπτική αυτής, διότι συνδέονται με την ικανότητά της να τους καταβάλλει τις αμοιβές τους και να τους προσφέρει απασχόληση.

Όλες οι παραπάνω ομάδες ενδιαφερομένων για να μπορέσουν να προχωρήσουν στη χρηματοοικονομική ανάλυση των στοιχείων των επιχειρήσεων, είναι απαραίτητο να προβούν σε συγκρίσεις και να υπολογίσουν σχέσεις, οι οποίες θα αποτελέσουν τη βάση επί της οποίας θα στηρίζουν τις αποφάσεις τους.

Συνεπώς, με την ανάλυση των στοιχείων των λογιστικών καταστάσεων, οι αποφάσεις των ενδιαφερομένων, σε κάθε περίπτωση, δεν στηρίζονται πλέον στη διαίσθηση ή στις υποθέσεις αλλά σε συγκεκριμένα πορίσματα, οπότε μειώνεται με αυτό τον τρόπο, κατά το δυνατόν, η αβεβαιότητα ως προς το αποτέλεσμα που ενυπάρχει σε όλες τις αποφάσεις (Eudoxus, 2015).

Βέβαια, η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων δεν αποδυναμώνει τον ανθρώπινο (υποκειμενικό) παράγοντα, ο οποίος πάντοτε σφραγίζει και χρωματίζει τη λήψη αποφάσεων.

Όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων και η τεχνική που χρησιμοποιείται κάθε φορά μπορεί να γίνει από διαφορετική σκοπιά, ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό κάθε ενδιαφερομένου.

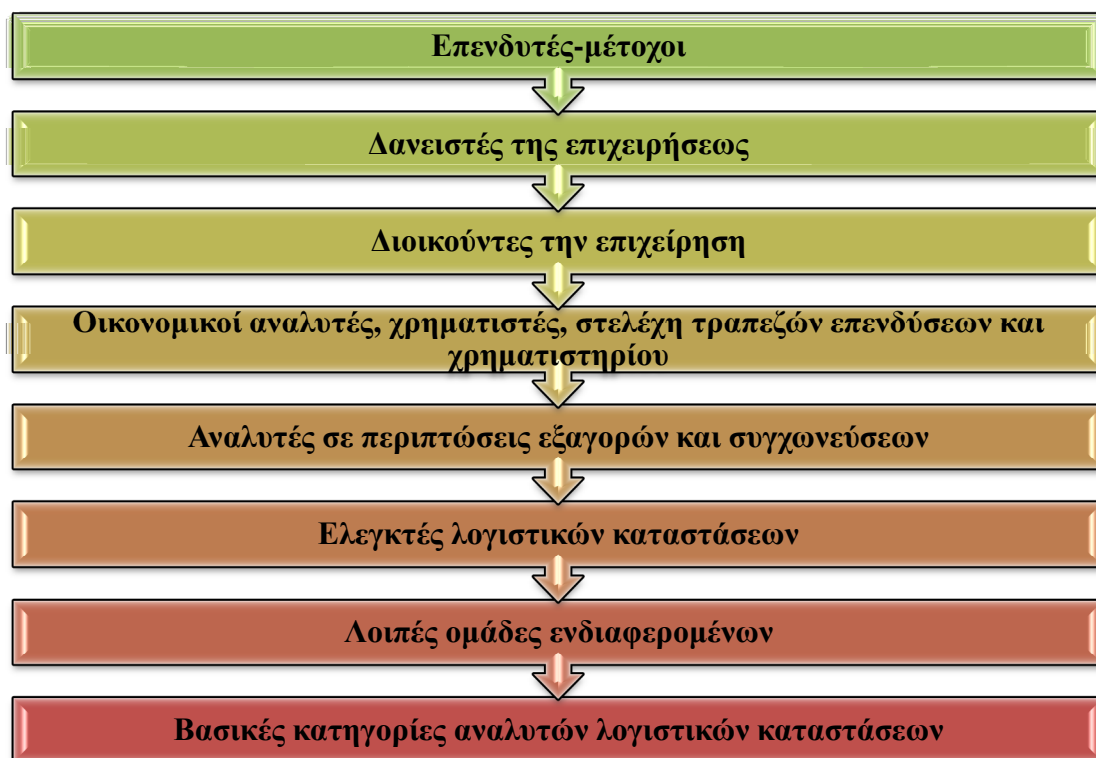
Έτσι, λοιπόν, πριν από κάθε ανάλυση πρέπει να γίνεται ανακατάταξη και ομαδοποίηση ορισμένων λογαριασμών των λογιστικών καταστάσεων με σκοπό (Χατζηνικολάου & Ανδριανόπουλος, 2008):

- Τη μείωση των στοιχείων που θα τύχουν επεξεργασίας και μελέτης.
- Την κατάταξη αυτών σύμφωνα με τις επιδιώξεις του αναλυτή.
- Τη δυνατότητα επιλογής των μερικών αθροισμάτων, καθώς και των επί μέρους ποσών, ούτως ώστε να μπορούν να υπολογιστούν διάφοροι αριθμοδείκτες.

2.4 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ ΑΝΑΛΥΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Σχετικά με τη συγκεκριμένη τεχνική που ακολουθείται κάθε φορά, υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις, ανάλογα με το ποιος διενεργεί την ανάλυση και ποιους σκοπούς επιδιώκει, (Eudoxus, 2015).

Εκείνοι που ενδιαφέρονται και χρησιμοποιούν την τεχνική της ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων με σκοπό τη λήψη αποφάσεων τοποθετούνται σε διάφορες βασικές κατηγορίες, όπως (Σχήμα 3.1): Επενδυτές-μέτοχοι, Δανειστές της επιχείρησης, Διοικούντες την επιχείρηση, Οικονομικοί αναλυτές, χρηματιστές, στελέχη τραπεζών επενδύσεων και χρηματιστηρίου, Αναλυτές σε περιπτώσεις εξαγορών και συγχωνεύσεων, Ελεγκτές λογιστικών καταστάσεων, Λοιπές ομάδες ενδιαφερομένων (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

Σχήμα 2.2: Βασικές κατηγορίες αναλυτών λογιστικών καταστάσεων.

Πηγή: (Eudoxus, 2015), (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011)

Οι επιδιωκόμενοι σκοποί και η έμφαση που δίνεται στα επί μέρους στοιχεία κατά την ανάλυση των παραπάνω κατηγοριών ενδιαφερομένων είναι οι εξής:

2.4.1 Στόχοι άμεσων ενδιαφερομένων επιχείρησης

Εκείνοι που δίνουν τα επιχειρηματικά κεφάλαια, τα οποία εκτίθενται σε πολλούς και ποικίλους κινδύνους είναι οι επενδυτές και μέτοχοι μιας επιχείρησης. Τα κεφάλαια είναι η ασπίδα προστασίας των δανειακών κεφαλαίων της επιχείρησης.

Οι επενδυτές-μέτοχοι επιδιώκουν τη λήψη κάποιου ποσού από τα κέρδη που διανέμονται (μέρισμα), μόνο εάν η επιχείρηση είναι κερδοφόρα και αφού προηγουμένως έχουν εξυπηρετηθεί οι δανειστές της. Προκειμένου να προβούν στην ανάλυση των στοιχείων μιας επιχείρησης οι ενδιαφερόμενοι αυτοί, χρειάζονται γενικότερες πληροφορίες από τους ενδιαφερομένους των λοιπών κατηγοριών (Eudoxus, 2015).

Οι μέτοχοι ενδιαφέρονται για την όλη δραστηριότητα της επιχείρησης, λόγω των επενδύσεων και των κεφαλαίων στην επιχείρηση, της κερδοφόρας δυναμικότητά της, της οικονομικής της κατάστασης και της διάρθρωσης των κεφαλαίων της, δεδομένου ότι είναι απαραίτητα όλα αυτά τα στοιχεία για την εκτίμηση της αξίας των μετοχών μιας επιχείρησης. Ταυτόχρονα, το ενδιαφέρον τους στρέφεται και στη σπουδαιότητά της μέσα στον κλάδο, στα μελλοντικά της κέρδη και στην εξέλιξή τους διαχρονικά. Επίσης, πρέπει να συνεκτιμηθούν και άλλοι παράγοντες, που έμμεσα επηρεάζουν τη δραστηριότητα της επιχείρησης. Τέτοιοι παράγοντες είναι η γενική οικονομική κατάσταση, η θέση που κατέχει ο κλάδος μέσα στην όλη οικονομία, η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της και η ποιότητα και ικανότητα της διοίκησής της (Δημητράς & Μπάλλας, 2009).

Ειδικότερα, ο επενδυτής-μέτοχος στοχεύει (Γκίκας, 2012):

- Στη λήψη κάποιου μελλοντικού μερίσματος, κατά τη διάρκεια της επένδυσης των κεφαλαίων του.
- Στην πιθανή λήψη κάποιων δικαιωμάτων από τα αποθεματικά της εταιρείας.
- Στην αυξημένη τιμή που ευελπιστεί να έχουν οι τίτλοι (μετοχές) στην αγορά, ώστε να πραγματοποιηθούν κέρδη κεφαλαίου.

Δεδομένου όμως της πολυπλοκότητας της εργασίας, η ανάλυση για την εκτίμηση της αξίας των μετοχών μιας επιχείρησης με αντικειμενικό σκοπό τη λήψη απόφασης για νέα αγορά τίτλων ή πώληση των ήδη κατεχομένων ή διατήρηση των ήδη επενδυθέντων κεφαλαίων σε τίτλους, απαιτείται να γίνεται από ειδικούς αναλυτές επενδύσεων.

2.4.2 Στόχοι έμμεσων ενδιαφερομένων μιας επιχείρησης

Δανειστές μιας επιχείρησης λέγονται όλοι εκείνοι που με τη μία ή την άλλη μορφή της δανείζουν κεφάλαια.

Η πίστωση που δίνεται από τους προμηθευτές πρώτων υλών και εμπορευμάτων ή από πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες στην επιχείρηση αποτελεί μια μορφή δανεισμού. Οι προμηθευτές περιμένουν την πληρωμή τους σε σύντομο χρονικό διάστημα και συνήθως δεν λαμβάνουν τόκο για τις πιστώσεις που παρέχουν στην επιχείρηση (Eudoxus, 2015).

Επίσης, και διάφορες άλλες πηγές μπορούν να δανείζουν βραχυπρόθεσμα κεφάλαια μια επιχείρηση, όπως οι βραχυπρόθεσμες πιστώσεις των προμηθευτών της, τα δάνεια από τράπεζες και άλλους πιστωτικούς οργανισμούς, ώστε να αντληθούν τα απαραίτητα κεφάλαια (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

Η υποχρέωση μιας επιχείρησης είναι η εξυπηρέτηση (με την καταβολή των τόκων) και η επιστροφή των δανειακών κεφαλαίων, ανεξάρτητα από την οικονομική της κατάσταση και τα οικονομικά της αποτελέσματα. Ωστόσο, στην περίπτωση που η επιχείρηση περιορίσει τη δραστηριότητά της και πραγματοποιεί ζημιές, τότε οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι δανειστές της αυξάνονται, τόσο για τη λήψη των τόκων όσο και για την επιστροφή των δανειακών τους κεφαλαίων. Ως εκ τούτου, ο διαφορετικός τρόπος ανάλυσης των οικονομικών στοιχείων της επιχείρησης οφείλεται στη διαφορετική θέση των δανειστών-πιστωτών μιας επιχείρησης σε σύγκριση με τη θέση των επενδυτών-μετόχων.

Ένας επενδυτής-μέτοχος στρέφει το ενδιαφέρον του κυρίως στις προοπτικές και την κερδοφόρα δυναμικότητα της επιχείρησης, διότι εκεί στηρίζονται όλες οι προσδοκίες του. Από την άλλη πλευρά οι δανειστές-πιστωτές, εστιάζουν στην ασφάλεια που τους παρέχεται, τόσο για τους τόκους όσο και για την επιστροφή των κεφαλαίων τους. Για το λόγο αυτό, οι τελευταίοι δίνουν μεγαλύτερη σημασία στην πραγματική αξία των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης αφού, πολλές φορές, αυτά αποτελούν ασφάλεια.

Σε γενικές γραμμές λοιπόν, οι δανειστές είναι, πιο συντηρητικοί στις εκτιμήσεις τους, σε ό, τι έχει σχέση με τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης και στηρίζονται πιο πολύ στην ανάλυση των οικονομικών της στοιχείων, από ό, τι οι επενδυτές-μέτοχοι. Για το λόγο αυτόν οι δανειστές υπολογίζουν την αξία των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης με κριτήριο τη δυνατότητα ρευστοποίησής τους, εκτιμώντας αυτά με πιο χαμηλές τιμές από εκείνες που εμφανίζονται στον ισολογισμό ή που επιβάλλονται από τις λογιστικές αρχές. Με

τον τρόπο αυτό, αφήνουν περιθώρια για ενδεχόμενες δυσμενείς καταστάσεις στο μέλλον (Μάντζαρης, 2013).

Οι δανειστές εφαρμόζουν μεθόδους ανάλυσης και κριτήρια εκτίμησης που ποικίλλουν, ανάλογα με τη χρονική διάρκεια των παρεχομένων δανείων, την ασφάλεια που απολαμβάνουν και το σκοπό για τον οποίο δόθηκαν.

Όταν η επιχείρηση πρόκειται να λάβει βραχυχρόνια δάνεια, οι δανειστές ενδιαφέρονται περισσότερο για τη βραχυχρόνια οικονομική κατάστασή της, το βαθμό ρευστότητας των κυκλοφοριακών στοιχείων της και την ταχύτητα κυκλοφορίας τους.

Αντίθετα, για τους μακροχρόνιους δανειστές είναι απαραίτητη μια πιο λεπτομερής ανάλυση των στοιχείων. Μια τέτοια ανάλυση περιλαμβάνει προβλέψεις των μελλοντικών εισροών κεφαλαίων, την οικονομική θέση της επιχείρησης κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, την ικανότητά της να διατηρήσει αυτή την οικονομική κατάσταση κάτω και από διαφορετικές οικονομικές συνθήκες και τέλος τη δυναμικότητα των κερδών της. Αυτό συμβαίνει διότι τα προ αποσβέσεων κέρδη μιας επιχείρησης είναι η κύρια και πιο επιθυμητή πηγή εξυπηρέτησης και εξόφλησης των δανειακών της κεφαλαίων (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2014).

Επιπλέον, οι δανειστές μιας επιχείρησης επιδιώκουν να γνωρίζουν τη διάρθρωση των κεφαλαίων της επιχείρησης, καθώς αυτή δείχνει το βαθμό ασφαλείας που απολαμβάνουν. Έτσι, η σχέση ιδίων προς ξένα (δανειακά) κεφάλαια δίνει την ένδειξη της επάρκειας ή όχι των ιδίων κεφαλαίων μιας επιχείρησης και του βαθμού ασφαλείας που παρέχεται στους δανειστές της σε περίπτωση μελλοντικών ζημιών. Με τη σχέση αυτή αντανακλάται και η συμπεριφορά της διοίκησης μιας επιχείρησης και φαίνεται αν αυτή προτιμά το δανεισμό από την προσφυγή στην κεφαλαιαγορά για άντληση κεφαλαίων με έκδοση νέων μετοχών (Eudoxus, 2015).

2.4.3 Στόχοι διοίκησης της επιχείρησης

Το κυριότερο εργαλείο στα χέρια της διοίκησης μιας επιχείρησης αποτελεί η οικονομική ανάλυση των στοιχείων της. Αυτό συμβαίνει διότι οι διοικούντες στρέφουν το ενδιαφέρον τους στον προσδιορισμό της οικονομικής της κατάστασης, στην κερδοφόρα δυναμικότητά της και στη μελλοντική της εξέλιξη.

Επειδή οι διοικούντες μιας επιχείρησης συνδέονται άμεσα με αυτή και μπορούν να χρησιμοποιούν συνεχώς τα βιβλία της, βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση σε σύγκριση

με τις δύο προηγούμενες κατηγορίες ενδιαφερομένων. Συνεπώς, η ανάλυση αυτών μπορεί να προχωρήσει σε μεγαλύτερο βάθος και να συμπεριλάβει τη συστηματική μελέτη των αριθμοδεικτών, που προκύπτουν από τις σχέσεις των διαφόρων οικονομικών της στοιχείων και την τάση τους, ώστε να είναι δυνατός ο έγκαιρος εντοπισμός και η αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων (Eudoxus, 2015).

Η διοίκηση, λοιπόν στοχεύει στην άσκηση ελέγχου και στην παρατήρηση της επιχείρησης από τη σκοπιά των τρίτων εκτός αυτής, δηλαδή των δανειστών και των επενδυτών-μετόχων.

Η διοίκηση οδηγείται στη συναγωγή πολυτίμων συμπερασμάτων σχετικά με την οικονομική κατάσταση και τη δραστηριότητα της επιχείρησης και καθίσταται ικανή να προβαίνει στη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αντιμετώπιση τυχόν δυσμενών συνθηκών, λόγω της συνεχούς παρατήρησης και ανάλυσης του μεγέθους των μεταβολών των οικονομικών στοιχείων και των αριθμοδεικτών (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2014).

2.4.4 Στόχοι αναλυτών σε εξαγορές ή συγχωνεύσεις

Οι αναλυτές που επεξεργάζονται τα στοιχεία στην περίπτωση εξαγοράς μιας επιχείρησης από άλλη ή στην περίπτωση συγχώνευσης δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, έχουν παρόμοιους σκοπούς με εκείνους των επενδυτών-μετόχων.

Όμως, τότε, θα πρέπει να εκτιμηθούν και τα άυλα περιουσιακά στοιχεία των επιχειρήσεων, όπως η φήμη και η πελατεία, καθώς και ο υπολογισμός των υποχρεώσεών τους, διότι όλα αυτά τα στοιχεία περιλαμβάνονται στο προϊόν της εξαγοράς ή της συγχώνευσης (Eudoxus, 2015).

Έτσι, είναι πολύτιμη η ανάλυση που πραγματοποιείται από τους ειδικούς των οικονομικών στοιχείων για τον προσδιορισμό της οικονομικής και λειτουργικής αξίας των συγχωνευομένων επιχειρήσεων ή της εξαγοραζόμενης επιχείρησης (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

2.4.5 Στόχοι ελεγκτών

Οι ελεγκτές ασχολούνται με τον έλεγχο των οικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων και τη διατύπωση στα πορίσματά τους σχετικά με την ακρίβεια αυτών. Από τους πιο σημαντικούς σκοπούς των ελεγκτών είναι ο εντοπισμός ηθελημένων ή μη σφαλμάτων και ατασθαλιών, τα οποία, αν παραλειφθούν, δίνουν μια εσφαλμένη εικόνα για

την επιχείρηση, γεγονός που είναι αντίθετο με τις γενικά παραδεκτές αρχές της Λογιστικής (Eudoxus, 2015).

Στο έργο των ελεγκτών τα κύρια μέσα είναι η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων με τον υπολογισμό ορισμένων αριθμοδεικτών και η παρακολούθηση των μεταβολών των οικονομικών στοιχείων μιας επιχείρησης και των τάσεων τους διαχρονικά. Αυτό είναι σημαντικό διότι σημαντικά λάθη και ατασθαλίες αλλοιώνουν την εικόνα της οικονομικής θέσης και τα αποτελέσματα μιας επιχείρησης. Τελικά, συνολικό έλεγχο της ορθότητας των λογιστικών καταστάσεων αποτελεί η όλη ανάλυση (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

2.4.6 Σκοποί διάφορων ομάδων ενδιαφερομένων

Την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων χρησιμοποιούν και άλλες ομάδες ενδιαφερομένων. Ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκουν, δίνουν και ανάλογη έμφαση στα διάφορα επιμέρους στοιχεία. Έτσι, οι εφοριακοί ελεγκτές σε μια φάση ελέγχου των εσόδων του κράτους από φόρους των επιχειρήσεων, μπορεί να ενδιαφέρονται για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων.

Επίσης, χρήση των μεθόδων ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων μπορούν να κάνουν οι συνδικαλιστικές ενώσεις των εργαζομένων, για να αξιολογήσουν την οικονομική θέση της επιχείρησης, προκειμένου να υπογράψουν με αυτή συλλογική σύμβαση εργασίας και να προσπαθήσουν να επιτύχουν καλύτερους όρους αμοιβών και εργασίας για τα μέλη τους (Eudoxus, 2015).

Τέλος, μπορούν να χρησιμοποιούν την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων και πελάτες της επιχείρησης, ώστε να προσδιορίσουν την κερδοφόρα δυναμικότητα αυτής, την απόδοση των κεφαλαίων της, και άλλα συναφή στοιχεία με σκοπό την πιο πρόσφορη συνεργασία και την επίτευξη καλύτερων τιμών και όρων συναλλαγής (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

2.5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Ανάλογα με τη θέση του αναλυτή και με τα στάδια διενεργείας της, η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων διακρίνεται στα εξής είδη (Eudoxus, 2015), (Κάντζος, 2012):

2.5.1 Από τον αναλυτή

Υπάρχουν δύο είδη αναλύσεως των λογιστικών καταστάσεων ανάλογα με τη θέση εκείνου ο οποίος τη διενεργεί, η εσωτερική και η εξωτερική ανάλυση (Eudoxus, 2015).

1. Εσωτερική ανάλυση

Η εσωτερική ανάλυση γίνεται από πρόσωπα, που βρίσκονται σε άμεση σχέση με την επιχείρηση και που μπορούν να προσφύγουν στα λογιστικά της βιβλία για να ελέγξουν τους επιμέρους λογαριασμούς και τα λογιστικά έγγραφα. Το κυριότερο πλεονέκτημα αυτού του είδους της αναλύσεως είναι ότι επιτρέπει σε αυτόν που τη διενεργεί να ελέγξει τις διάφορες μεθόδους και διαδικασίες που εφαρμόστηκαν (Eudoxus, 2015).

Έτσι, λοιπόν, η ανάλυση αποκτά μεγαλύτερη διαύγεια και επιτρέπει στον αναλυτή να εμβαθύνει σε αυτήν.

Η συγκεκριμένη ανάλυση, γίνεται από πρόσωπα της επιχειρήσεως τα οποία ενδιαφέρονται κυρίως να προσδιορίσουν το βαθμό αποδοτικότητάς της και να ερμηνεύσουν τις μεταβολές της οικονομικής της θέσεως. Επιπλέον, η εσωτερική ανάλυση προσπαθεί να ερμηνεύσει ορισμένα οικονομικά στοιχεία της επιχειρήσεως για λογαριασμό της διοικήσεως, έτσι ώστε να της επιτρέψει να μετρήσει την πρόοδο που πράγματι επιτελέστηκε σε σύγκριση με τα υπάρχοντα προγράμματα. Καταυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται ο έλεγχος της λειτουργίας μιας επιχείρησης (Κάντζος, 2012).

2. Εξωτερική ανάλυση

Η εξωτερική ανάλυση πραγματοποιείται από πρόσωπα, που βρίσκονται έξω από την επιχείρηση και βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στα στοιχεία που δημοσιεύονται στις λογιστικές καταστάσεις και στις εκθέσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των ελεγκτών. Έτσι, ο αναλυτής δεν μπορεί να διεισδύσει βαθύτερα μέσα στην επιχείρηση, το δε έργο του είναι τόσο δυσκολότερο όσο πιο συνοπτικά είναι τα στοιχεία που δημοσιεύονται.

Επιπλέον, γίνεται κυρίως από πρόσωπα τα οποία ενδιαφέρονται να προσδιορίσουν την οικονομική θέση και την αποδοτικότητα της επιχειρήσεως.

Όταν γίνεται λόγος για προσδιορισμό της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης, εννοείται (Κάντζος, 2012):

- Η δυνατότητα που έχει η επιχείρηση να ανταποκριθεί στις τρέχουσες υποχρεώσεις της στο παρόν και στο μέλλον, ακόμη και κάτω από συνθήκες διαφορετικές εκείνων που υπάρχουν τη στιγμή που γίνεται η ανάλυση.
- Η δυνατότητα να εκμεταλλευθεί τυχόν παρουσιαζόμενες ευκαιρίες με τη χρησιμοποίηση κεφαλαίων από ίδιες πηγές ή από έκδοση νέων τίτλων μετοχών ή ομολογιών ακόμα και με την άντληση κεφαλαίων από την προσφυγή στον τραπεζικό δανεισμό.
- Η δυνατότητα πληρωμής των ληξιπρόθεσμων τόκων και των υποχρεώσεων, καθώς και η καταβολή μερισμάτων χωρίς διακοπή.

Για τον προσδιορισμό της αποδοτικότητας μιας επιχείρησης ερευνάται ιδιαίτερα το ύψος και η σταθερότητα των καθαρών κερδών της, καθώς και η τάση βελτιώσεως αυτών στο μέλλον.

Ο τύπος και η διάταξη των στοιχείων του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης έχουν μεγάλη σημασία, προκειμένου να προσδιοριστεί η οικονομική θέση και η αποδοτικότητα μιας επιχείρησης (Eudoxus, 2015).

2.5.2 Σχετικά με τα στάδια διενέργειας της αναλύσεως

Ανάλογα με τα κύρια στάδια διενέργειας της ανάλυσης, διακρίνεται σε τυπική και ουσιαστική (Μάντζαρης, 2013).

Η τυπική ανάλυση προηγείται της ουσιαστικής και αποτελεί, κατά κάποιο τρόπο, το προπαρασκευαστικό στάδιο αυτής. Η τυπική ανάλυση ελέγχει την εξωτερική διάρθρωση του ισολογισμού και του λογαριασμού των αποτελεσμάτων χρήσεως, προβαίνει στις ενδεικνυόμενες διορθώσεις, στρογγυλοποιήσεις, ομαδοποιήσεις, ανακατατάξεις και ανασχηματισμούς και συμπληρώνει τα σε απόλυτους αριθμούς κονδύλια με σχετικούς αριθμούς (αριθμούς σε ποσοστά επί τοις εκατό) (Eudoxus, 2015).

Η ουσιαστική ανάλυση βασίζεται μεν στα δεδομένα της τυπικής ανάλυσης, αλλά επεκτείνεται στην εξεύρεση και επεξεργασία διαφόρων αριθμοδεικτών, οι οποίοι δίνουν την πραγματική εικόνα της επιχείρησης (Κάντζος, 2012).

3. ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΕΩΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ»

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μελέτη των σχέσεων των οικονομικών στοιχείων είναι το αντικείμενο της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων, αφού αναφέρονται σε αυτές σε δεδομένη χρονική στιγμή, καθώς και στις τάσεις αυτών διαχρονικά (Μάντζαρης, 2013).

Σε αυτή την ανάλυση περιλαμβάνονται τρεις διαδικασίες.

Η πρώτη διαδικασία αφορά στην επιλογή και στον υπολογισμό ορισμένων σχέσεων μεταξύ των αναφερομένων στις λογιστικές καταστάσεις στοιχείων, ανάλογα με την απόφαση που επιδιώκεται. Η δεύτερη διαδικασία αφορά στην κατάταξη των δεδομένων, έτσι ώστε να είναι δυνατός ο υπολογισμός των μεταξύ των σημαντικών σχέσεων και στην τρίτη περιλαμβάνεται η αξιολόγηση, μελέτη και ερμηνεία των παραπάνω σχέσεων.

Οι παραπάνω διαδικασίες αναλύσεως κατατάσσονται σε δύο κύριες κατηγορίες (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011):

- Στις συγκρίσεις και μετρήσεις με κριτήριο τα οικονομικά στοιχεία των λογιστικών καταστάσεων δύο ή περισσότερων χρήσεων.
- Στις συγκρίσεις και μετρήσεις με κριτήριο τα οικονομικά στοιχεία των λογιστικών καταστάσεων μιας χρήσεως.

Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται συγκριτικές καταστάσεις, αριθμοδείκτες, η τάση των οικονομικών στοιχείων και των αριθμοδεικτών διαχρονικά ως και αναλύσεις των διαφορών μεταβολών της οικονομικής καταστάσεως μιας επιχείρησης.

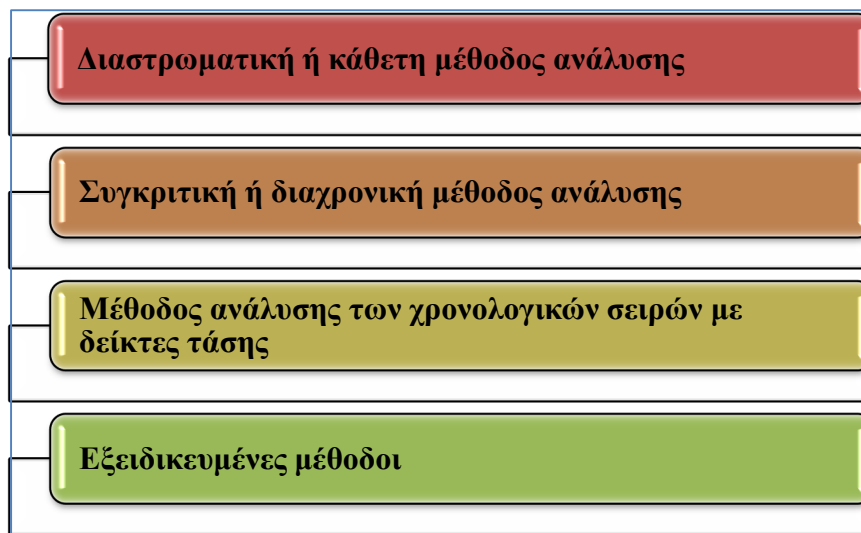
Στην δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνεται ο προσδιορισμός των σχέσεων των στοιχείων ενός ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσεως.

Συνήθως η διενέργεια και των δύο κατηγοριών αναλύσεως που προαναφέρθηκαν απαιτείται για τη χρηματοοικονομική ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων. Γενικά, σε όλες τις αναλύσεις περιλαμβάνονται συγκρίσεις μεταξύ του τι πράγματι συμβαίνει και μεταξύ του τι θα έπρεπε να συμβαίνει, έχοντας ως μέτρο σύγκρισης κάποιο αντιπροσωπευτικό ή πρότυπο μέγεθος, δηλαδή αυτό που θα έπρεπε να υπάρχει κάτω από τις επικρατούσες συνθήκες τη στιγμή της αναλύσεως. Εκτός από αυτό, για να αξιολογηθούν τα

αποτελέσματα της ανάλυσης πρέπει να γίνονται συγκρίσεις και με άλλες επιχειρήσεις του ιδίου κλάδου ή με τους μέσους όρους του κλάδου όπου ανήκει η συγκεκριμένη επιχείρηση.

Οι κυριότερες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων και οι οποίες μπορούν να ταξινομηθούν στις εξής μεγάλες κατηγορίες είναι οι (Γεωργόπουλος, 2014):

1. Διαστρωματική ή κάθετη μέθοδος ανάλυσης.
2. Συγκριτική ή διαχρονική μέθοδος ανάλυσης.
3. Μέθοδος ανάλυσης των χρονολογικών σειρών με δείκτες τάσης.
4. Εξειδικευμένες μέθοδοι, οι οποίες περιλαμβάνουν την ανάλυση των μεταβολών της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης, την ανάλυση του νεκρού σημείου, καθώς και άλλες.

Σχήμα 3.1: Οι κυριότερες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων.

Πηγή: (Γεωργόπουλος, 2014).

3.2 ΔΙΑΣΤΡΩΜΑΤΙΚΗ Η ΚΑΘΕΤΗ ΑΝΑΛΥΣΗ (VERTICAL ANALYSIS)

Στη διαστρωματική ή κάθετη ανάλυση περιλαμβάνεται η κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων «κοινού μεγέθους» και ο υπολογισμός των διαφόρων αριθμοδεικτών.

3.2.1 Ανάλυση «κοινού μεγέθους»

Για τη διευκόλυνση των συγκρίσεων μεταξύ των στοιχείων μιας επιχείρησης για μια σειρά ετών καθώς και των συγκρίσεων μεταξύ επιχειρήσεων, διαφορετικού όμως

μεγέθους, συντάσσονται οι ισολογισμοί και οι καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης σε ποσοστά επί τοις εκατό του συνόλου των μεγεθών τους.

Η ανάλυση «κοινού μεγέθους» είναι όταν κάθε στοιχείο του ισολογισμού διαιρείται με το σύνολο του ενεργητικού ή του παθητικού, ενώ κάθε στοιχείο της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης διαιρείται με το σύνολο των καθαρών πωλήσεων. Συνεπώς, στην κατάσταση «κοινού μεγέθους» του ισολογισμού παρουσιάζεται κάθε στοιχείο αυτού ως ποσοστό επί τοις εκατό του συνόλου του ενεργητικού ή του παθητικού, ενώ η κατάσταση «κοινού μεγέθους» των αποτελεσμάτων χρήσης παρουσιάζει κάθε στοιχείο αυτών ως ποσοστό επί τοις εκατό των καθαρών πωλήσεων της χρήσης (Γιαννούλης, 2015).

Είναι εποικοδομητικό πολλές φορές να ευρεθεί το ποσοστό συμμετοχής κάθε στοιχείου χωριστά στο σύνολο κάποιας κατηγορίας στοιχείων. Με τον τρόπο αυτό, η έκφραση των απολύτων μεγεθών σε ποσοστά επί τοις εκατό χρειάζεται την ανάλυση της εσωτερικής διάρθρωσης των λογιστικών καταστάσεων και δείχνει τη σχετική σπουδαιότητα κάθε στοιχείου αναφορικά με το σύνολο των στοιχείων αυτών. Έτσι, λοιπόν, φαίνεται αμέσως η σχετική σπουδαιότητα των κυκλοφοριακών και μη κυκλοφοριακών στοιχείων, καθώς και το σχετικό ύψος της χρηματοδότησης από τους βραχυχρόνιους ή μακροχρόνιους πιστωτές και από τους φορείς της επιχείρησης. Η «κοινού μεγέθους» ανάλυση μπορεί να επεκταθεί στην εύρεση του ποσοστού συμμετοχής κάθε στοιχείου στο σύνολο των διαφόρων ομάδων στοιχείων του ισολογισμού, π.χ. ποσοστού αποθεμάτων στο σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού ή των απαιτήσεων στο σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού κ.λπ. Οι καταστάσεις «κοινού μεγέθους» μπορεί να αναφέρονται σε μια συγκεκριμένη επιχείρηση σε διαφορετικές χρονικές περιόδους ή δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις στην ίδια χρονική περίοδο (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).

Στην περίπτωση του ισολογισμού, σε δύο κυρίως σημεία εστιάζεται η κάθετη ανάλυση (Bragg, 2015):

1. Στις πηγές προέλευσης των κεφαλαίων μιας επιχείρησης ή αλλιώς στο πώς κατανέμονται τα κεφάλαιά της μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων καθώς και των βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων υποχρεώσεών της.
2. Στην κατανομή των κεφαλαίων της επιχείρησης μεταξύ των επιμέρους περιουσιακών της στοιχείων (κυκλοφορούν, πάγιο, διαθέσιμο).

Επίσης, η εμφάνιση της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης σε ποσοστά («κοινού μεγέθους» κατάσταση) είναι απαραίτητη, αφού κάθε στοιχείο αυτής σχετίζεται με

τις πωλήσεις. Έτσι γίνεται αμέσως γνωστό τι ποσοστό των πωλήσεων καλύπτουν τα διάφορα είδη εξόδων.

Ο υπολογισμός των ποσοστών για μια σειρά ετών παρέχει ένδειξη για την πορεία τους και τη σπουδαιότητα κάθε στοιχείου σε σχέση με το σύνολο.

Η ανάγκη έκφρασης των απολύτων μεγεθών σε ποσοστά επί τοις εκατό προέκυψε λόγω της δυσκολίας (Ξανθάκης & Αλεξιάκης, 2013):

- a) ανάλυσης των οικονομικών στοιχείων των ισολογισμών και των καταστάσεων αποτελεσμάτων χρήσης, τα οποία εμφανίζονται συνήθως μόνο σε απόλυτα μεγέθη και
- b) παρακολούθησης των μεταβολών των επιμέρους αυτών στοιχείων, από έτος σε έτος, σε σχέση με τα συνολικά μεγέθη των λογιστικών καταστάσεων.

Αυτή η δυσκολία γίνεται πιο έντονη όταν υπάρχουν συγκρίσεις με τα στοιχεία ολοκλήρου του κλάδου, καθόσον χρησιμοποιώντας μόνο τα απόλυτα μεγέθη δεν υπάρχει κοινή βάση σύγκρισης.

Εκτός από αυτό, λόγω της ύπαρξης επιχειρήσεων διαφόρων μεγεθών, δημιουργούνται προβλήματα στις περιπτώσεις συγκρίσεων των επί μέρους οικονομικών στοιχείων αυτών, είτε μεταξύ τους, είτε με τα επί μέρους οικονομικά στοιχεία του κλάδου που ανήκουν, με αποτέλεσμα να προκύπτουν συχνά λανθασμένα συμπεράσματα. Αν π.χ. υποθεθεί ότι τα ξένα κεφάλαια μιας επιχείρησης είναι € 100 εκατομμύρια και μιας άλλης € 50 εκατομμύρια, δεν είναι δυνατόν με αυτά μόνο τα στοιχεία να βγει το συμπέρασμα ότι η πρώτη έχει μεγαλύτερο σε ποσοστό δανεισμό από τη δεύτερη, διότι ενδέχεται τούτο να οφείλεται στη διαφορά μεγέθους των δύο επιχειρήσεων (Γιαννούλης, 2015).

Οι δυσκολίες αυτές παρακάμπτονται με τη δημιουργία κοινής βάσης σύγκρισης μεταξύ τους, δηλαδή τα επί μέρους οικονομικά στοιχεία των ισολογισμών και των καταστάσεων αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων να εκφραστούν σε ποσοστά των συνολικών τους μεγεθών.

Έτσι, στην κάθετη ανάλυση καθένα από τα κονδύλια του ενεργητικού και του παθητικού εκφράζεται σε ποσοστό επί τοις εκατό των αντιστοίχων αθροισμάτων. Με αυτό τον τρόπο απεικονίζεται και γίνεται πιο κατανοητή η σύνθεση και η δομή των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού.

Κατά τον ίδιο τρόπο τα κονδύλια της κατάστασης των αποτελεσμάτων χρήσης εκφράζονται σε ποσοστά επί τοις εκατό του συνόλου των δαπανών ή του συνόλου των πωλήσεων ή εσόδων.

Συνήθως καταστάσεις «κοινού μεγέθους» (common size statements) ή καταστάσεις 100% καλούνται οι καταστάσεις που εμφανίζουν τα οικονομικά δεδομένα των επιχειρήσεων μόνο σε ποσοστά επί τοις εκατό.

Τελικά τα ποσοστά που προκύπτουν από το είδος αυτό της ανάλυσης είναι μια μικρογραφία των αρχικών απολύτων μεγεθών.

Έτσι επιτυγχάνεται ταχύτερη και ακριβέστερη αντίληψη της πραγματικής σπουδαιότητας κάθε στοιχείου.

Σε περίπτωση που μια επιχείρηση επενδύει τα κεφάλαιά της σε διάφορες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων, η κατάσταση «κοινού μεγέθους» θα δείξει αμέσως ποιο ποσοστό της συνολικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων της έχει επενδυθεί και πού.

Η μελέτη της κατάστασης «κοινού μεγέθους» μιας επιχείρησης, σε σύγκριση με εκείνη άλλης ανταγωνιστικής ή του κλάδου, όπου αυτή ανήκει, θα δείξει αν η συγκεκριμένη επιχείρηση έχει κάνει σωστή κατανομή των επενδύσεών της.

Με μια τέτοια ανάλυση μπορεί επίσης να φανεί αν η επιχείρηση έχει τοποθετήσει υψηλό ποσοστό των κεφαλαίων της σε αποθέματα ή απαιτήσεις, ή αν τα κυκλοφοριακά της στοιχεία δεν επαρκούν και τα πάγιά της είναι υψηλότερα από το μέσο όρο ολοκλήρου του κλάδου, όπου αυτή ανήκει.

Η κάθετη ανάλυση, με την έκφραση των στοιχείων των λογιστικών καταστάσεων σε ποσοστά επί τοις εκατό, αποσκοπεί στη διαρθρωτική ανάλυση αυτών.

Έτσι μπορεί να αποδειχθεί ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των κεφαλαίων της προέρχεται από τους τρίτους, οπότε αμέσως εμφανίζεται πίεση στην επιχείρηση και υπάρχει σχετικά μικρή ασφάλεια για τους πιστωτές της.

Τέλος, οι καταστάσεις «κοινού μεγέθους» των κονδυλίων των αποτελεσμάτων χρήσης δείχνουν το ποσοστό των πωλήσεων που έχει απορροφηθεί από κάθε είδους έξοδο και το ποσοστό που παραμένει ως κέρδος.

Ωστόσο είναι αξιοσημείωτο ότι, η αξιολόγηση των μεγεθών μιας συγκεκριμένης επιχείρησης γίνεται σε σύγκριση με τα μεγέθη άλλης ομοειδούς επιχείρησης ή με τα

αντιπροσωπευτικά μεγέθη (μέσο όρο, διάμεσο) του κλάδου όπου αυτή ανήκει ή με κάποια συγκεκριμένα πρότυπα (standards)³¹.

Αν τα αποτελέσματα της ανάλυσης της υπό μελέτη επιχείρησης είναι διαφορετικά από τα πρότυπα του κλάδου, τότε ο αναλυτής θα πρέπει να εμβαθύνει περισσότερο και να εξετάσει γιατί υπάρχουν οι διαπιστούμενες αποκλίσεις. Αν λείπουν οι ουσιαστικοί λόγοι, που να δικαιολογούν τις διαφορές από το αντίστοιχο μέγεθος του κλάδου, τότε θα πρέπει να ληφθούν μέτρα, ώστε οι διάφοροι δείκτες ανάλυσης να πλησιάσουν στο αντίστοιχο μέγεθος του κλάδου.

Η τεχνική της παλινδρόμησης εφαρμόζεται συχνά για τον έλεγχο των διαφορών μεταξύ των καταστάσεων «κοινού μεγέθους» μιας επιχείρησης και των αντίστοιχων του κλάδου της.

Η σύγκριση μεταξύ καταστάσεων πολλών επιχειρήσεων είναι δυσκολότερη από τη σύγκριση καταστάσεων μιας και της αυτής επιχείρησης σε διαφορετικές περιόδους. Αυτό συμβαίνει διότι στις λογιστικές καταστάσεις των επιχειρήσεων προκύπτουν διαφορές όχι μόνο από την εφαρμογή διαφορετικών λογιστικών αρχών, αλλά και από βασικές διαφορές μεταξύ των ίδιων των επιχειρήσεων και της φύσης των συναλλαγών τους.

Η συγκριτική ή διαχρονική χρηματοοικονομική ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων συντελείται με την κατάταξη των στοιχείων κατά κατηγορίες για μια σειρά ετών.

Μεγαλύτερη σημασία αποκτούν τα λογιστικά στοιχεία όταν συγκρίνονται με άλλα ίδια ή παρόμοια προηγούμενων ετών ή χρήσεων. Οι καταστάσεις με λογιστικά στοιχεία δύο ή περισσότερων χρήσεων καλούνται συγκριτικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις (comperative statements). Έτσι, ετήσια, εξαμηνιαία, τριμηνιαία ή και μηνιαία στοιχεία μπορούν εύκολα να συγκριθούν με τα αντίστοιχα προηγούμενων χρήσεων και να οδηγήσουν σε συμπεράσματα σχετικά με την τάση και το ρυθμό τους διαχρονικά.

³¹ «Εξωεπιχειρηματική σύγκριση» καλείται η ανάλυση που χρησιμοποιείται για τη σύγκριση ισολογισμών διαφόρων επιχειρήσεων και αφορά τη μελέτη ισολογισμών περισσότερων της μιας επιχειρήσεων κυρίως αυτού του κλάδου. Σκοπός μιας τέτοιας ανάλυσης είναι η εκτίμηση της θέσης, δεδομένης επιχείρησης μέσα στον κλάδο.

3.3 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Με την κατάταξη των στοιχείων κατά κατηγορίες για μια σειρά ετών συντελείται η συγκριτική ή διαχρονική χρηματοοικονομική ανάλυση (Comperative Analysis) των λογιστικών καταστάσεων.

Μεγαλύτερη σημασία αποκτούν τα λογιστικά στοιχεία όταν συγκρίνονται με άλλα ίδια ή παρόμοια προηγούμενων ετών ή χρήσεων. Οι καταστάσεις με λογιστικά στοιχεία δύο ή περισσότερων χρήσεων καλούνται συγκριτικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις (comperative statements). Έτσι, ετήσια, εξαμηνιαία, τριμηνιαία ή και μηνιαία στοιχεία μπορούν εύκολα να συγκριθούν με τα αντίστοιχα προηγούμενων χρήσεων και να οδηγήσουν σε συμπεράσματα σχετικά με την τάση και το ρυθμό τους διαχρονικά (Ξανθάκης & Αλεξιάκης, 2013).

Με την παρουσία των συγκριτικών χρηματοοικονομικών καταστάσεων επαυξάνεται η χρησιμότητα αυτών και εμφανίζεται πιο καθαρά η φύση και οι τάσεις των τρεχουσών μεταβολών που επηρεάζουν τη χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης. Όσο περισσότερες είναι οι χρήσεις στις οποίες αναφέρονται οι συγκριτικές καταστάσεις, τόσο αξιόπιστα είναι και τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν.

Για να μπορεί όμως να γίνει σύγκριση των λογιστικών στοιχείων διαχρονικά, πρέπει οι συγκριτικές καταστάσεις να πληρούν τις εξής προϋποθέσεις (Γεωργόπουλος, 2014):

- a) Ομοιόμορφη ταξινόμηση των στοιχείων σε όλες τις περιόδους στις οποίες αναφέρονται.
- b) Στις ίδιες επιμέρους ομάδες στοιχείων να είναι ενταγμένα τα αυτά στοιχεία.
- c) Να τηρούνται οι λογιστικές αρχές καθ' όλη την περίοδο που είναι η κρίση. Σε περίπτωση που υπάρχει κάποια αλλαγή αυτών θα πρέπει να σημειώνεται, ώστε να λαμβάνεται υπόψη από τον αναλυτή
- d) Να σημειώνονται τυχόν μεταβολές στις συνθήκες ή στη φύση των στοιχείων.

Στην έκταση που οι παραπάνω προϋποθέσεις δεν τηρούνται, οι συγκρίσεις μπορεί να δώσουν παραπλανητική εικόνα και να οδηγήσουν σε εσφαλμένα συμπεράσματα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι συγκριτικές καταστάσεις καθίστανται περισσότερο χρήσιμες αν παράλληλα με τα απόλυτα μεγέθη περιέχουν και ποσοστά.

Για να είναι δυνατή η πρόβλεψη της πορείας μιας επιχείρησης στο μέλλον, είναι απαραίτητο να συγκεντρώνονται στοιχεία για δύο τουλάχιστον ή περισσότερες περιόδους,

διότι έτσι οι πληροφορίες που προκύπτουν από αυτές είναι πιο αποκαλυπτικές για τον αναλυτή. Η συγκριτική ανάλυση περιλαμβάνει τις εξής μεθόδους (Ξανθάκης & Αλεξάκης, 2013):

- Συγκριτικές καταστάσεις συνήθους μορφής διαχρονικά.
- Υπολογισμό των αριθμοδεικτών τάσεως.
- Διαχρονική ανάλυση των «κοινών μεγεθών» των λογιστικών καταστάσεων.
- Διαχρονική ανάλυση των αριθμοδεικτών.

Σχήμα 3.2: Συγκριτική ανάλυση περιόδων για την πρόβλεψη της πορείας μιας επιχείρησης στο μέλλον.

Πηγή: (Ξανθάκης & Αλεξάκης, 2013).

3.3.1 Συγκριτικές καταστάσεις

Με την κατάρτιση των συγκριτικών καταστάσεων επιτρέπεται η αξιολόγηση των μεταβολών των διαφόρων ομάδων στοιχείων των λογιστικών καταστάσεων και των μεταβολών της χρηματοοικονομικής θέσης μιας επιχείρησης. Η απεικόνιση των εν λόγω μεταβολών γίνεται διαχρονικά τόσο σε απόλυτα μεγέθη όσο και σε ποσοστά.

Μια ανάλυση των συγκριτικών καταστάσεων σε βάθος μπορεί να οδηγήσει στον εντοπισμό των αιτίων των παραπάνω μεταβολών (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2014).

Παραδείγματος χάριν, μια ετήσια αύξηση των πωλήσεων κατά 10% που συνοδεύεται από αύξηση των απαιτήσεων της επιχείρησης κατά 15% κατά την ίδια περίοδο χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση για τη διαφορά που υπάρχει στο ποσοστό αύξησης των πωλήσεων και στο αντίστοιχο ποσοστό της αύξησης των απαιτήσεων. Η διαφορά μπορεί να οφείλεται στην αλλαγή της πολιτικής πωλήσεων και της παροχής περισσότερων διευκολύνσεων στους πελάτες της ή σε άλλους λόγους.

Για 2-3 χρόνια η σύγκριση των στοιχείων των λογιστικών καταστάσεων μπορεί να γίνει εύκολα με την παρακολούθηση των μεταβολών τόσο των απολύτων μεγεθών όσο και των ποσοστών τους. Κατ' αυτό τον τρόπο, δίνεται πληρέστερη εικόνα έναντι εκείνης που παρέχεται από την εξέταση μεμονωμένα των απολύτων μεγεθών ή των ποσοστιαίων μεταβολών των στοιχείων. Μια μεταβολή π.χ. 10% στην αξία αποθεμάτων ύψους 50.000€ είναι λιγότερο σημαντική από την ίδια ποσοστιαία μεταβολή ύψους αποθεμάτων 5.000.000€. Για το λόγο αυτόν είναι απαραίτητο μαζί με τις ποσοστιαίες μεταβολές να αναγράφονται και τα απόλυτα μεγέθη τους, γιατί τότε μόνο υπάρχει η πραγματική διάσταση των μεταβολών των στοιχείων μιας επιχείρησης και μπορούν να προκύψουν σωστά συμπεράσματα.

Για τη μελέτη στοιχείων περισσότερων ετών, η σύγκριση των μεταβολών των διαφόρων μεγεθών είναι προτιμότερο να γίνεται με τον υπολογισμό των αριθμοδεικτών τάσης.

Είναι αξιοσημείωτο ότι οι συγκριτικές καταστάσεις, χάνουν την αξία τους, αν τα στοιχεία και οι μεταβολές που απεικονίζουν δεν μπορούν να συγκριθούν από το ένα έτος στο άλλο και δεν τηρούνται οι γενικά παραδεκτές αρχές της λογιστικής, καθώς και οι προϋποθέσεις που προαναφέρθηκαν. Κατά την εξαγωγή των συμπερασμάτων, ο αναλυτής θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του και το ότι σε περιπτώσεις μεταβολής των τιμών τα μεγέθη που απεικονίζονται στις συγκριτικές καταστάσεις εμφανίζουν αξίες σε νόμισμα διαφορετικής αγοραστικής δύναμης λόγω του υπάρχοντος πληθωρισμού.

Είναι απλός ο υπολογισμός των μεταβολών των διαφόρων στοιχείων των ισολογισμών και των καταστάσεων αποτελεσμάτων χρήσης. Όταν όμως εμφανίζονται αρνητικά μεγέθη στο έτος βάσης και θετικά μεγέθη μετέπειτα ή και αντίστροφα τότε δεν υπολογίζονται ποσοστιαίες μεταβολές. Αν π.χ. τα καθαρά κέρδη μιας επιχείρησης στο υπό εξέταση έτος είναι 500.000€ και στο προηγούμενο έτος εμφανίζονταν ζημιά 100.000€, τότε η καθαρή μεν αύξηση των κερδών της είναι 600.000€, αλλά η μεταβολή αυτή δεν μπορεί να απεικονιστεί με ποσοστά. Αντίστοιχα και όταν κάποιο στοιχείο δεν υπήρχε στο έτος βάσης. Δεν μπορεί να υπολογιστεί ποσοστιαία μεταβολή. Αντίθετα, όταν υπήρχε αξία στο έτος βάσης και δεν υπάρχει στο υπό εξέταση έτος, τότε η ποσοστιαία μείωση του εν λόγω στοιχείου είναι 100%.

Με την ανάλυση που μελετάται είναι δυνατή η σύγκριση των ετησίων μεγεθών με τους μέσους όρους των αντιστοίχων μεγεθών όλης της εξεταζόμενης περιόδου, με σκοπό

να επισημανθούν τυχόν ασυνήθεις διακυμάνσεις, δεδομένου ότι ο μέσος όρος εξομαλύνει κατά κάποιο τρόπο τις ακραίες περιπτώσεις (Γεωργόπουλος, 2014).

3.3.2 Αριθμοδείκτες τάσης (Trend percentages)

Όταν οι συγκρίσεις αφορούν μεγέθη των λογιστικών καταστάσεων για μακρά χρονική περίοδο (5-10 χρόνια), η προηγούμενη μέθοδος παρακολούθησης των διαχρονικών μεταβολών είναι πάρα πολύ δύσκολη και κοπιαστική. Τότε είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούνται οι αριθμοδείκτες τάσης.

Για να γίνει ο υπολογισμός των αριθμοδεικτών τάσης προϋποτίθεται η επιλογή ενός έτους ή μιας χρονικής στιγμής που θα αποτελέσει τη βάση. Οι αριθμοδείκτες αυτή τη στιγμή, για όλα τα μεγέθη που πρόκειται να μελετηθούν, θεωρείται ότι είναι ίσοι με το 100. Εφόσον το έτος βάσης αποτελεί την αφετηρία για όλες τις μετέπειτα συγκρίσεις, θα πρέπει να είναι ένα έτος «κανονικό» από πλευράς συνθηκών και αποτελεσμάτων της επιχείρησης (Walsh, 2009).

Έτσι, οι αριθμοδείκτες τάσης δίνουν πιο ανάγλυφα τις μεταβολές των οικονομικών στοιχείων διαχρονικά και καθιστούν δυνατή οριζόντια ανάλυση και μελέτη αυτών.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι δεν είναι απαραίτητο να υπολογίζονται οι αριθμοδείκτες τάσης όλων των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων αλλά μόνο εκείνοι που παρουσιάζουν κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον αναλυτή. Αυτό συμβαίνει διότι βασικός σκοπός κάθε οικονομικής ανάλυσης είναι να γίνουν συγκρίσεις μεταξύ οικονομικών μεγεθών, τα οποία έχουν κάποια λογική σχέση μεταξύ τους. Κατά τη μελέτη των αριθμοδεικτών τάσης θα πρέπει να καταβάλλεται μεγάλη προσοχή, ώστε τα οικονομικά στοιχεία των διαδοχικών ετών ή περιόδων να είναι συγκρίσιμα μεταξύ τους.

Ο αναλυτής, συγκρίνοντας την τάση διαφόρων σχετιζομένων μεταξύ τους οικονομικών μεγεθών, σχηματίζει γνώμη για το αν υπάρχουν ευνοϊκές ή όχι τάσεις που αντανακλώνται από τα στοιχεία αυτά.

Στο έτος βάσης κάθε ένα από τα οικονομικά στοιχεία απεικονίζεται με το 100. Αν η απόλυτη τιμή ενός οικονομικού στοιχείου είναι μικρότερη από αυτή στο έτος βάσης, τότε ο αριθμοδείκτης τάσης θα είναι μικρότερος του 100. Αν η απόλυτη τιμή του είναι μεγαλύτερη από αυτή που εμφανίζεται στο έτος βάσης, τότε ο αριθμοδείκτης θα είναι μεγαλύτερος του 100.

Οι ποσοστιαίες αυξήσεις υπολογίζονται αν από τους διαδοχικούς αριθμοδείκτες τάσης αφαιρεθεί το 100, ενώ οι ποσοστιαίες μειώσεις υπολογίζονται αν από το 100 αφαιρεθεί κάθε ένας αριθμοδείκτης τάσης (Κούκος, 2015).

3.3.3 Διαχρονική ανάλυση κοινών μεγεθών (Time series analysis of common size statements)

Στην ανάλυση των χρονολογικών σειρών χρησιμοποιείται η μέθοδος των κοινών μεγεθών. Κατ' αυτή γίνεται σύγκριση μεταξύ των διαφόρων κοινών μεγεθών μιας επιχείρησης διαχρονικά.

Είναι πολύτιμες αυτές οι συγκρίσεις των κοινών μεγεθών γιατί δείχνουν τις μεταβολές των ποσοστών συμμετοχής των επιμέρους στοιχείων στους τομείς περιουσίας, υποχρεώσεων, κόστους και των άλλων κατηγοριών οικονομικών στοιχείων (Walsh, 2009).

Βέβαια, χρειάζεται προσοχή στην ερμηνεία αυτών των μεταβολών και των τάσεών τους διαχρονικά, αφού ένα ποσοστό μπορεί να αλλάξει είτε από μεταβολή του απολύτου μεγέθους του αντίστοιχου στοιχείου, είτε από τη μεταβολή του συνόλου του τομέα στο οποίο ανήκει. Για την ερμηνεία των καταστάσεων κοινών μεγεθών διαχρονικά, είναι απαραίτητο να εξεταστούν τόσο τα απόλυτα μεγέθη που αντιστοιχούν σε κάθε ποσοστό, όσο και η βάση πάνω στην οποία υπολογίστηκαν (Κούκος, 2015).

3.3.4 Διαχρονική ανάλυση χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών (Time series analysis of financial ratios)

Μέχρι τώρα η εξέταση αριθμοδεικτών στηριζόταν στη σύγκρισή τους με τις τιμές των αντιστοίχων αριθμοδεικτών ομοειδών επιχειρήσεων σε ορισμένη χρονική στιγμή. Η συγκεκριμένη ανάλυση καλείται διαστρωματική (cross sectional analysis) και είναι στατικής μορφής, αφού οι αριθμοδείκτες που υπολογίζονται δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια στιγμιαία απεικόνιση της χρηματοοικονομικής θέσης μιας επιχείρησης.

Αυτό το είδος της ανάλυσης έχει ως βασικό αντικειμενικό σκοπό τη δημιουργία της απαραίτητης πληροφοριακής βάσης για τη λήψη ορθών αποφάσεων με τη σύγκριση ενός αριθμοδείκτη με τον αντίστοιχο αριθμοδείκτη άλλης ή άλλων επιχειρήσεων.

Από την άλλη μεριά, η εξέταση των αριθμοδεικτών μιας επιχείρησης διαχρονικά αναφέρεται στη συμπεριφορά αυτών για μια σειρά ετών (time series) και βοηθά στο να προβλεφθεί η μελλοντική χρηματοοικονομική κατάσταση. Βοηθάει επίσης στο να

διαπιστωθεί αν μια ευνοϊκή κατάσταση μετατρέπεται σε μη ευνοϊκή ή αντίθετα αν μια δυσμενής οικονομική κατάσταση βελτιώνεται με την πάροδο του χρόνου.

Διάφορες στατιστικές μέθοδοι υπάρχουν για τη μελέτη της συμπεριφοράς μιας χρονολογικής σειράς στο παρελθόν αλλά και στο μέλλον. Στην περίπτωση που γίνεται σύγκριση ενός αριθμοδείκτη με τον αντίστοιχο άλλων ομοειδών επιχειρήσεων και για μια σειρά ετών, τότε υπάρχει η διαχρονική διαστρωματική ανάλυση, η οποία είναι απαραίτητη, διότι βοηθά στο να αντιμετωπιστούν τα μειονεκτήματα της απλής διαστρωματικής ανάλυσης (Walsh, 2009).

3.3.5 Αδυναμίες του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης

Οι δημοσιευόμενες λογιστικές καταστάσεις παρουσιάζουν και αδυναμίες. Χωρίς να παραβλέπεται η χρησιμότητά τους, πρέπει να τονισθεί ότι αυτές παρουσιάζουν ορισμένα σοβαρά μειονεκτήματα, τα οποία συνδέονται με τη φύση τους ως στατικές λογιστικές καταστάσεις.

Τα κυριότερα μειονεκτήματα μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011):

- ✓ Ο ισολογισμός εμφανίζει τα διάφορα μεγέθη της επιχείρησης σε ιστορικές και όχι σε τρέχουσες τιμές. Έτσι όλα τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις μιας επιχείρησης εμφανίζονται συνήθως σε τιμές ιστορικού κόστους που βασίζονται σε γεγονότα του παρελθόντος. Η απεικόνιση των μεγεθών του ισολογισμού σε ιστορικές τιμές αντιπροσωπεύει αξίες τιμών που υπήρχαν κατά το χρόνο που συνέβησαν τα αντίστοιχα λογιστικά γεγονότα. Όταν όμως υπάρχουν σημαντικές μεταβολές στις τιμές από έτος σε έτος, τα μεγέθη του ισολογισμού δεν αντιπροσωπεύουν πλέον την πραγματικότητα, γιατί δεν δίνουν την πραγματική αξία της επιχείρησης, αφού δεν αναφέρονται σε πραγματικές τρέχουσες τιμές.
- ✓ Επίσης ένα άλλο παρόμοιο πρόβλημα που συνδέεται με τον ισολογισμό, είναι η μεταβολή της αγοραστικής δύναμης του νομίσματος, στην οποία αναφέρονται τα διάφορα μεγέθη. Ως γνωστόν, λόγω της μεταβολής του γενικού επιπέδου των τιμών, το ευρώ δεν διατηρεί σταθερή την αγοραστική του δύναμη. Για το λόγο αυτό κάθε χρόνο θα πρέπει να γίνεται αναπροσαρμογή των ιστορικών τιμών των μεγεθών του ισολογισμού, ώστε να αντισταθμίζεται η απώλεια της αγοραστικής αξίας του νομίσματος στο οποίο αναγράφονται τα ποσά. Όμως κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, με αποτέλεσμα ο ισολογισμός

να απεικονίζει στοιχεία με αξίες του αυτού μεν νομίσματος, διαφορετικής όμως αγοραστικής δύναμης από έτος σε έτος.

Για παράδειγμα αναφέρεται το εξής: Έστω ότι στον ισολογισμό του 2014 κάποια στοιχεία αναγράφονται με τιμές κτήσης του 2008, ενώ άλλα με τιμές 2009, 2011 ή 2013. Ως γνωστόν, οι διακυμάνσεις στην αγοραστική αξία του ευρώ κατά την παραπάνω περίοδο, 2008-2013, υπήρξαν σημαντικές. Αποτέλεσμα είναι οι συγκρίσεις διαφόρων επιχειρήσεων μεταξύ τους, καθώς και η μελέτη των μεγεθών της αυτής επιχείρησης διαχρονικά να είναι λιγότερο αξιόπιστη από ό, τι θα ήταν, αν τα στοιχεία αναφέρονταν σε νομισματικές μονάδες της αυτής αγοραστικής δύναμης.

Μια επιπλέον αδυναμία του ισολογισμού, που συνδέεται με τη δυνατότητα ή όχι συγκρίσεων μεταξύ επιχειρήσεων, είναι το γεγονός ότι όλες οι επιχειρήσεις δεν ακολουθούν την ίδια κατάταξη ομοειδών στοιχείων τους. Τόσο οι τίτλοι όσο και η ταξινόμηση των στοιχείων των ισολογισμών διαφέρουν από επιχείρηση σε επιχείρηση. Τέτοιες διαφορές καθιστούν δύσκολες τις συγκρίσεις και ελαττώνουν την αξία της ανάλυσης των στοιχείων του ισολογισμού.

Ο ισολογισμός που μπορεί να παρουσιάζει αδυναμίες είναι ανεπαρκής και από μια άλλη άποψη. Υπάρχουν ορισμένα στοιχεία τα οποία δε γίνεται να μετρηθούν και να απεικονιστούν όπως π.χ. η φήμη και πελατεία της επιχείρησης που έχει αποκτήσει από τη μακροχρόνια λειτουργία της, η εμπειρία των εργαζομένων σε αυτήν, καθώς και άλλα άυλα στοιχεία. Η απόκρυψη των στοιχείων αυτών μπορεί να συμφωνεί με την αρχή της αντικειμενικότητας αλλά ταυτόχρονα αποτελεί ελλιπή πληροφόρηση, η οποία ενδέχεται να επηρεάσει τις αποφάσεις των ενδιαφερομένων.

Ένα επιπλέον σημαντικό στοιχείο που προβληματίζει τους αναλυτές των εν λόγω καταστάσεων είναι το εξής (Ξανθάκης & Αλεξιάκης, 2013):

Σε κάποια χρονική στιγμή, πολλές φορές γίνονται έξοδα με σκοπό να αποδώσουν μελλοντικά. Τίθεται επομένως το ερώτημα: ποιο τμήμα των εξόδων αυτών θα επιβαρύνει τη χρήση εντός της οποίας πραγματοποιήθηκαν και ποιο τις επόμενες χρήσεις. Κλασική περίπτωση τέτοιων δαπανών αποτελούν τα έξοδα οργάνωσης και πρώτης εγκατάστασης, καθώς και τα έξοδα εκπαίδευσης προσωπικού.

Εκτός από αυτά που αναφέρθηκαν υπάρχει επίσης ένα πλήθος άλλων παραγόντων που μπορεί να επιδράσουν δυσμενώς στα στοιχεία των λογιστικών καταστάσεων μιας επιχείρησης, όπως, αλλαγή επιθυμιών της αγοράς, μεταρρυθμίσεις στη

φορολογική νομοθεσία, αλλαγή της εμπορικής πολιτικής της χώρας που είναι εγκατεστημένη η επιχείρηση, ή των χωρών με τις οποίες αυτή συναλλάσσεται κ.λπ.

Ωστόσο παρά τις παραπάνω επισημανθείσες αδυναμίες, ο ισολογισμός δεν παύει να αποτελεί σημαντική λογιστική κατάσταση, τόσο για τους επενδυτές όσο και για τους πιστωτές μιας επιχείρησης. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται από τους ενδιαφερομένους στις πρόσθετες πληροφορίες με τη μορφή υποσημειώσεων ή διευκρινίσεων, που πολλές φορές συνοδεύουν τους δημοσιευόμενους ισολογισμούς (Καραγιάννης Δ. , 2012).

3.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ

Το ποσό εκείνο των πωλήσεων (κύκλου εργασιών), με το οποίο μια επιχείρηση καλύπτει ακριβώς τόσο τα σταθερά όσο και τα μεταβλητά της έξοδα, χωρίς να πραγματοποιεί ούτε κέρδος ούτε ζημιά καλείται νεκρό σημείο. Το «νεκρό σημείο» είναι σημαντικό αντικείμενο μελέτης και ανάγεται στη σφαίρα της ανάλυσης των πωλήσεων μιας επιχείρησης.

Η συμπεριφορά του κόστους είναι η βασική αρχή, πάνω στην οποία στηρίζεται η ανάλυση του «νεκρού σημείου» (break even point). Αυτό συμβαίνει γιατί ένα μέρος του κόστους είναι μεταβλητό και ανάλογο των πωλήσεων, ενώ ένα άλλο είναι σταθερό, τουλάχιστον για ένα μεγάλο εύρος πωλήσεων (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

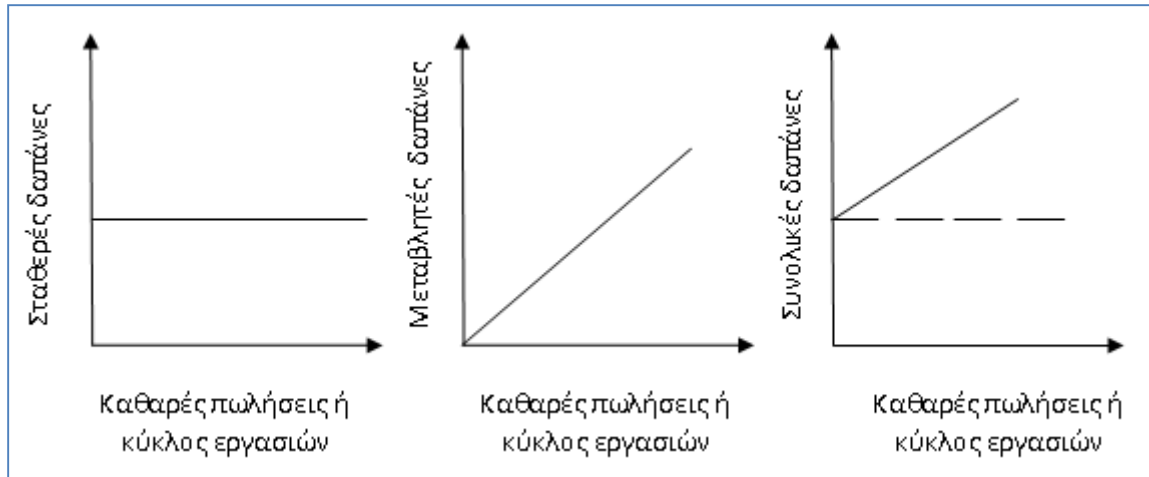
Το σταθερό μέρος του κόστους αποτελείται από τις δαπάνες εκείνες, που δε μεταβάλλονται και είναι ανεξάρτητες από το ύψος ως και από το γεγονός της πραγματοποίησης ή όχι πωλήσεων. Τα έξοδα διοικήσεως, οι αποσβέσεις, τα ενοίκια γραφείων, μηχανών, τα χρηματοοικονομικά έξοδα κ.λπ. είναι τέτοιες δαπάνες.

Ωστόσο, οι σταθερές δαπάνες μπορεί να μεταβάλλονται, αλλά η μεταβολή τους να οφείλεται σε άλλες αιτίες που δεν εξαρτώνται από το μέγεθος της δραστηριότητας της επιχείρησης. Άλλωστε ορισμένες δαπάνες γίνεται να παραμένουν σταθερές μέχρι ενός ορισμένου ύψους πωλήσεων, πέραν του οποίου απαιτούνται πρόσθετες δαπάνες. Αντίθετα, οι μεταβλητές δαπάνες είναι ανάλογες προς το ύψος των πωλήσεων ή τον κύκλο εργασιών μιας επιχείρησης.

Εκτός από τις δυο κατηγορίες που αναφέρθηκαν υπάρχουν και οι ημιμεταβλητές δαπάνες, οι οποίες διαχωρίζονται στο σταθερό και στο μεταβλητό τους μέρος, όπως

υπάρχουν και άλλες ημιμεταβλητές που δεν μεταβάλλονται ανάλογα με το ύψος των πωλήσεων.

Έτσι, ουσιαστικά γίνεται λόγος, μόνο για δύο είδη δαπανών, τις σταθερές και τις μεταβλητές. Το παρακάτω Σήμα 4.3 δίνει μια παραστατική εικόνα των διαφόρων κατηγοριών δαπανών.

Σχήμα 3.3: Παραστατική εικόνα των διαφόρων κατηγοριών δαπανών.

Πηγή: (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

Η ανάλυση του «νεκρού σημείου» είναι η μέθοδος μελέτης και προγραμματισμού των πωλήσεων, βάσει της υπάρχουσας σχέσης των σταθερών και των μεταβλητών δαπανών της επιχείρησης.

Η ανάλυση του «νεκρού σημείου» θα πρέπει να θεωρηθεί, κυρίως, ως οδηγός για τη λήψη ορθολογικών επιχειρηματικών αποφάσεων και όχι ως μέσο κριτικής των διοικήσεων των επιχειρήσεων. Το ελάχιστο ύψος πωλήσεων (κύκλου εργασιών) δείχνει ο υπολογισμός του «νεκρού σημείου», που πρέπει να πραγματοποιεί μια επιχείρηση, ώστε να καλύπτονται τόσο οι σταθερές όσο και οι μεταβλητές δαπάνες της. Με άλλα λόγια, ο προσδιορισμός του «νεκρού σημείου» καθορίζει μέχρι πού είναι δυνατός ο περιορισμός των πωλήσεων της επιχείρησης, χωρίς κέρδος ή ζημιά.

Πρέπει να σημειωθεί ότι κάθε επιχείρηση έχει το δικό της «νεκρό σημείο» και είναι εκείνο στο οποίο οι πωλήσεις της ισούνται με το συνολικό κόστος παραγωγής των προϊόντων της, οπότε το οικονομικό της αποτέλεσμα είναι μηδέν. Αν οι πωλήσεις της επιχείρησης είναι μεγαλύτερες από αυτές του «νεκρού σημείου», τότε η επιχείρηση

πραγματοποιεί κέρδος, ενώ αν είναι χαμηλότερες, τότε πραγματοποιεί ζημιά (Καραγιάννης Δ. , 2012).

3.4.1 Προσδιορισμός του «νεκρού σημείου»

Για τον προσδιορισμό του «νεκρού σημείου» μιας επιχείρησης απαιτείται η διαίρεση του κόστους (δαπάνες παραγωγής, διάθεσης, γενικές, διοίκησης, κ.λπ.) σε δύο μέρη (Κούκος, 2015), (Καραγιάννης Δ. , 2012):

1. στο σταθερό μέρος, το οποίο είναι ανεξάρτητο από τον κύκλο εργασιών της επιχείρησης και
2. στο μεταβλητό μέρος, το οποίο μεταβάλλεται ανάλογα με το ύψος των πωλήσεων ή τη δραστηριότητα της κάθε επιχείρησης (ανάλωση πρώτων και βοηθητικών υλών, άμεση εργασία, δαπάνες ρεύματος παραγωγής κ.λπ.).

Βέβαια, πρακτικά, ο διαχωρισμός του κόστους σε σταθερό και μεταβλητό μέρος, δεν είναι δυνατόν να γίνει με ακρίβεια.

Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητο να γίνουν ορισμένες απλουστευτικές παραδοχές πριν επιχειρηθεί ο υπολογισμός του «νεκρού σημείου» μιας επιχείρησης. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι απλουστεύσεις αυτές δεν αλλοιώνουν την αξία των συμπερασμάτων στα οποία πρόκειται να καταλήξει ο αναλυτής (Κούκος, 2015).

Ωστόσο, πριν καταλήξει ο αναλυτής σε ορισμένα συμπεράσματα θα πρέπει να είναι πλήρως ενήμερος των παραδοχών αυτών και να γνωρίζει τις πιθανές τους επιπτώσεις. Οι σημαντικότερες παραδοχές, που συνήθως γίνονται στην πράξη, προκειμένου να υπολογιστεί το νεκρό σημείο είναι οι ακόλουθες (Καραγιάννης Δ. , 2012):

- a) Ότι το συνολικό κόστος και τα έσοδα γίνεται να προσδιοριστούν με αξιοπιστία και η σχέση μεταξύ τους είναι γραμμική για ένα ορισμένο εύρος παραγωγής.
- b) Ότι το κόστος μπορεί χωρίς δυσκολία να διαχωριστεί στο σταθερό και το μεταβλητό του μέρος, χωρίς να μεταβάλλεται το σταθερό και ότι το μεταβλητό μέρος είναι ανάλογο με το ύψος των πωλήσεων.
- c) Ότι οι τιμές πώλησης των προϊόντων της επιχείρησης και οι τιμές των συντελεστών της παραγωγής είναι αμετάβλητες.
- d) Ότι δεν υπήρξε σημαντική μεταβολή του γενικού επιπέδου των τιμών, κατά την περίοδο που ζητείται ο προσδιορισμός του «νεκρού σημείου».

- e) Ότι οι μέθοδοι παραγωγής και η παραγωγική δυναμικότητα της επιχείρησης δεν μεταβάλλονται.
- f) Ότι ο μόνος συντελεστής που επηρεάζει το κόστος είναι το ύψος των πωλήσεων.

Οι παραδοχές αυτές δεν έχουν όλες την ίδια σημασία και βαρύτητα στην αξία των αποτελεσμάτων της ανάλυσης, π.χ. η παραδοχή ότι η τιμή πώλησης των προϊόντων μιας επιχείρησης δεν μεταβάλλεται με τη μεταβολή του όγκου των πωλήσεων, συχνά είναι αντίθετη με ό, τι πραγματικά συμβαίνει.

Μια άλλη σημαντική παραδοχή είναι το γεγονός ότι ο όγκος πωλήσεων και μόνον επηρεάζει το κόστος πωληθέντων. Στην πραγματικότητα όμως, στο κόστος προϊόντων μιας επιχείρησης επιδρούν και πολλοί άλλοι παράγοντες όπως, απεργίες, ανταγωνισμός, πολιτικές εξελίξεις, κ.λπ.

Οι παραδοχές που αναφέρθηκαν παραπάνω αποτελούν υπεραπλουστεύσεις, γιατί στην πραγματικότητα τα πράγματα είναι διαφορετικά και πολλά είδη κόστους δεν είναι ούτε απολύτως σταθερά για ένα εύρος πωλήσεων, ούτε απολύτως μεταβλητά ανάλογα με τον όγκο των πωλήσεων. Γι' αυτό η ανάλυση του «νεκρού σημείου» και ο υπολογισμός αυτού δίνουν μια ενδεικτική εικόνα τού τι συμβαίνει στην επιχείρηση.

Για τη διοίκηση μιας επιχείρησης, η πραγματική αξία της ανάλυσης αυτής έγκειται στο γεγονός ότι μπορούν να επισημανθούν οι αλληλεπιδράσεις των συντελεστών, που επηρεάζουν τα κέρδη και έτσι να γίνουν ορισμένες υποθέσεις γι' αυτούς τους παράγοντες.

Η ανάλυση του «νεκρού σημείου» και ο προσδιορισμός του είναι ένα πολύ χρήσιμο μέσο στις εξής περιπτώσεις (Καραγιάννης Δ. , 2012):

- a) Στην πρόβλεψη, του πιθανού κατά μονάδα κόστους προϊόντων, στα διάφορα επίπεδα παραγωγής του και του αναγκαίου ύψους πωλήσεων, οι οποίες θα δικαιολογούν μια προγραμματισμένη επένδυση, που θα οδηγεί στην αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας της επιχείρησης και της πιθανής επίδρασης των κερδών από μια μεταβολή στο κόστος των πρώτων υλών ή των αμοιβών εργασίας ή μια μεταβολή στον όγκο ή τις τιμές πώλησης των προϊόντων της επιχείρησης. Σχετικά με τις μεταβολές των τιμών πώλησης, η επίδρασή τους στον όγκο πωλήσεων θα πρέπει να εξετάζεται σε συνδυασμό με το βαθμό ελαστικότητας της ζήτησης των προϊόντων αυτής.

- b) Στην αξιολόγηση της ικανότητας της διοίκησης της επιχείρησης. Αυτό επιτυγχάνεται με τη σύγκριση και την αξιολόγηση του πραγματικού «νεκρού σημείου» που επιτεύχθηκε με τα προκαθορισθέντα επίπεδα αυτού.
- c) Για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων σχετικών με τις τρέχουσες δραστηριότητες της επιχείρησης, την πολιτική που ακολουθεί κ.ά.

Ο παρακάτω Πίνακας 4.1 παρουσιάζει τη σχέση μεταξύ κερδών και πωλήσεων μιας υποθετικής επιχείρησης ΑΧ (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

Πίνακας 3.1: Σχέση μεταξύ κερδών και πωλήσεων (σε χιλ. ευρώ).

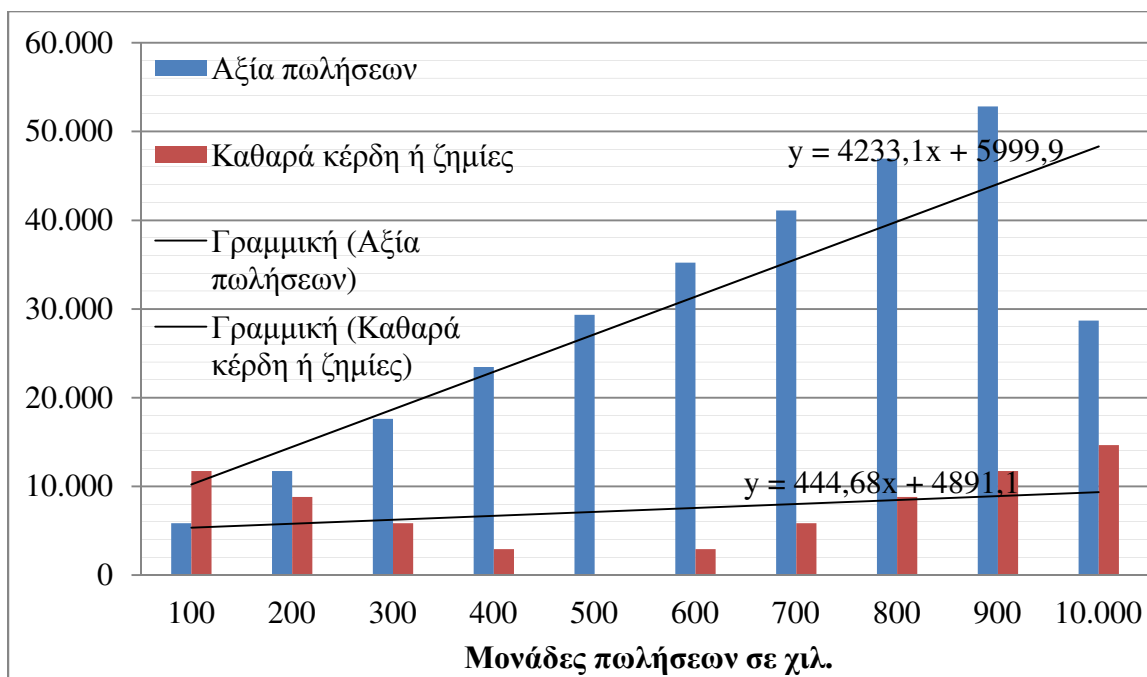
Μονάδες πωλήσεων σε χιλ.	Κόστος		Συνολικό κόστος	Αξία πωλήσεων	Καθαρά κέρδη ή ζημιές
	Σταθερό	Μεταβλητό			
100	14.674	2.935	17.609	5.869	11.739
200	14.674	5.869	20.543	11.739	8.804
300	14.674	8.804	23.478	17.608	5.869
400	14.674	11.739	26.413	23.478	2.935
500	14.674	14.674	29.348	29.347	0
600	14.674	17.608	32.282	35.216	2.935
700	14.674	20.543	35.217	41.086	5.869
800	14.674	23.477	38.151	46.955	8.804
900	14.674	26.412	41.086	52.825	11.739
1.0000	14.674	29.347	44.021	28.694	14.674
() = ζημιές					

Πηγή: (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

Για τον υπολογισμό του «νεκρού σημείου» μιας επιχείρησης, πέραν των παραπάνω παραδοχών θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και τα παρακάτω:

- Η επιχείρηση διαθέτει ένα μόνο προϊόν.
- Μπορεί να διαχωριστεί το κόστος στο σταθερό και στο μεταβλητό του μέρος.
- Τα σταθερά έξοδα δεν μεταβάλλονται σε όλο το μήκος της κλίμακας.
- Τα μεταβλητά έξοδα είναι ανάλογα του ύψους των πωλήσεων.
- Η τιμή πώλησης του προϊόντος δεν μεταβάλλεται στην Αγορά.

Από τον Πίνακα 4.1 προκύπτει ότι το «νεκρό σημείο» της επιχείρησης ΑΧ βρίσκεται εκεί που η συνολική αξία πωλήσεων είναι με το συνολικό κόστος, δηλαδή στις 500.000 μονάδες πωλήσεων ή στην αξία πωλήσεων των € 10.000.000. Στο σημείο αυτό η επιχείρηση δεν πραγματοποιεί ούτε κέρδος ούτε ζημιά. Κάτω από το «νεκρό σημείο η επιχείρηση πραγματοποιεί ζημιές, ενώ πάνω από αυτό πραγματοποιεί κέρδη.

Διάγραμμα 3.1: Σχέση μεταξύ κερδών και πωλήσεων (σε χιλ. ευρώ).

Πηγή: (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

Από το διάγραμμα 4.1 παρατηρείται ότι η ανοδική κλίση (4233,1) της γραμμικής τάσης της «Αξίας των πωλήσεων» είναι πολύ μεγαλύτερη από την ανοδική κλίση (444,68) της γραμμικής «Καθαρά κέρδη ή ζημιές». Άρα δεν αυξάνονται ταυτόχρονα.

Τα στοιχεία που χρειάζονται για τον προσδιορισμό του «νεκρού σημείου» είναι συνήθως διαθέσιμα μόνο στον εσωτερικό αναλυτή - όμως εάν στην επιχείρηση δεν υπάρχει προϋπολογιστικό σύστημα έλεγχου του κόστους, τότε το δυσκολότερο σημείο για τον αναλυτή είναι να μελετήσει μέχρι ποιου σημείου το σταθερό τμήμα του κόστους είναι πράγματι μερικώς ημιμεταβλητό. Κατά κάποιο τρόπο ο διαχωρισμός του κόστους, στο σταθερό και στο μεταβλητό του μέρος είναι αυθαίρετος, κυρίως όταν η μελετώμενη επιχείρηση πωλεί περισσότερα του ενός προϊόντα. Μολονότι ακριβής διαχωρισμός δεν μπορεί να επιτευχθεί, είναι μεγάλης σημασίας για τη λύση πολλών προβλημάτων των επιχειρήσεων η γνώση και μελέτη των διαφόρων μερών του κόστους, σε σχέση με τα έσοδα πωλήσεων.

Ο εξωτερικός αναλυτής δεν έχει στη διάθεσή του αρκετά στοιχεία, τα οποία θα του επιτρέψουν να προσδιορίσει μελλοντικά το «νεκρό σημείο» σε περίπτωση σημαντικών διακυμάνσεων του όγκου πωλήσεων. Ωστόσο, θα μπορεί να φθάσει σε πρόχειρα συμπεράσματα σχετικά με την επιβάρυνση της επιχείρησης με το σταθερό κόστος σε

διάφορα επίπεδα πωλήσεων σε σύγκριση με τα λειτουργικά της αποτελέσματα και με βάση τα ιστορικά στοιχεία των τελευταίων ετών.

Ενδεικτικά, αξίζει να αναφερθεί ότι το κόστος των πωληθέντων, που αποτελείται από τα αποθέματα αρχής πλέον των αγορών της περιόδου εκτός τα αποθέματα τέλους περιόδου, είναι εξ ολοκλήρου μεταβλητό μέγεθος. Οι δαπάνες προσωπικού μπορεί να αποτελούν σταθερό κόστος ή μεταβλητό. Επίσης, οι διάφοροι φόροι και τέλη, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, αποτελούν σταθερό κόστος. Σταθερό κόστος αποτελούν, συνήθως, και οι αποσβέσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων και τα έξοδα συντήρησης. Ακόμη, άλλα είδη δαπανών είναι ημιμεταβλητά, όπως οι δαπάνες επισκευών, διάφορα υλικά, καύσιμα κ.λπ., που συνεπάγονται ένα ελάχιστο ύψος δαπάνης και επίσης είναι ανάλογα με το ύψος των πωλήσεων της επιχείρησης. Ως εκ τούτου, για να πραγματοποιηθεί η ανάλυση του «νεκρού σημείου» πρέπει να διαχωριστεί το σταθερό από το μεταβλητό τους μέρος. Αυτό, συνήθως, είναι πολύ δύσκολο για τον εσωτερικό αναλυτή και σχεδόν αδύνατο για τον εξωτερικό αναλυτή, εκτός εάν του παρασχεθούν τα απαραίτητα προς τούτο στοιχεία.

Υποθετικά στο «νεκρό σημείο» η κατάσταση αποτελεσμάτων μιας επιχείρησης παρουσιάζει την ακόλουθη εικόνα (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011):

Πίνακας 3.2: Κατάσταση αποτελεσμάτων μιας επιχείρησης.

- Καθαρές πωλήσεις		€ 45.605
Κόστος πωληθέντων:		
- Μεταβλητές δαπάνες	€ 27.997	
- Σταθερές δαπάνες	€ 17.608	€45.605
- Καθαρό λειτουργικό κέρδος		μηδέν

Πηγή: (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

Η συμμετοχή των μεταβλητών δαπανών στο σύνολο των πωλήσεων, ή με άλλα λόγια ο συντελεστής μεταβλητών δαπανών, είναι $(27.997/45.605)$ 61,3%, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι, κατά μέσο όρο, από τα 100 ευρώ πωλήσεων τα 61,3 ευρώ είναι μεταβλητό κόστος, το οποίο δεν θα πραγματοποιούνταν αν η επιχείρηση δεν είχε καθόλου πωλήσεις (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ»

4.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστεί το τι συνιστά τη δημιουργική λογιστική πριν γίνει λόγος για την πρακτική της δημιουργικής λογιστικής. Ανατρέχοντας τις σχετικές μελέτες που έχουν γίνει, φαίνεται πως δεν καταλήγουν σε ένα μοναδικό ορισμό του όρου «Δημιουργική Λογιστική». Στην Μεγάλη Βρετανία, έχουν επιλεγεί τέσσερις μελέτες προκειμένου να δειχθεί αυτό. Βέβαια η κάθε μία από αυτές διερευνά το ζήτημα από μία συγκεκριμένη δική της οπτική γωνία.

Σύμφωνα με έρευνα ακαδημαϊκών η δημιουργική λογιστική ορίζεται ως ένας μετασχηματισμός των λογιστικών ποσών από το τί αυτά πραγματικά είναι στο τι οι καταρτίζοντες τις λογιστικές καταστάσεις επιθυμούν να είναι εκμεταλλευόμενοι τους υπάρχοντες κανόνες και / ή αγνοούντες μερικούς ή όλους από αυτούς. Ισχυρίζονται επίσης ότι η ελευθερία επιλογής που παρέχεται από το Αγγλοσαξωνικό σύστημα λογιστικής οδηγεί σε κατάχρηση αυτής της ελευθερίας. Εν τούτοις, στην έκταση που αυτή η επιλογή εξακολουθεί να προσφέρεται για κατάχρηση θα υπάρχει δημιουργική λογιστική (Φίλιος, 2003).

Οι λογιστικές διεργασίες αποτελούνται από σχέσεις και αντιμετώπιση πολλών ζητημάτων κρίσης καθώς επίσης από αποφάσεις επί αντιθέσεων μεταξύ ανταγωνιζόμενων προσεγγίσεων στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων εκ χρηματοοικονομικών γεγονότων και συναλλαγών. Δηλαδή, δημιουργείται η υποκειμενικότητα καθώς επίσης η ανάγκη για κρίση, χαρακτηριστικά που συνιστούν την μεγάλη δύναμη της λογιστικής και ταυτοχρόνως, την μεγάλη αδυναμία της. Ενώ, από την μία μεριά, αυτή χρειάζεται να παραμείνει ευέλικτη αρκετά ούτως ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει μία μεγάλη ποικιλία καταστάσεων και να τις αντιπροσωπεύει με ακρίβεια στους λογαριασμούς, από την άλλη μεριά αυτή η ευελιξία παρέχει ευκαιρίες για παραποιήσεις, απάτες και λανθασμένες απεικονίσεις. Αυτές οι δραστηριότητες, οι οποίες ασκούνται από λιγότερο ευσυνείδητα στοιχεία του λογιστικού επαγγέλματος, έχουν γίνει γνωστές ως «δημιουργική λογιστική».

Δριμύτερη είναι η θεώρηση του θέματος από μελετητές που ισχυρίζονται ότι κάθε εταιρεία παίζει κατά κάποιο τρόπο με τα κέρδη της. Κάθε σύνολο δημοσιευμένων

λογαριασμών βασίζεται σε βιβλία που έχουν αλλοιωθεί με προσοχή ή πλήρως ωραιοποιηθεί. Τα στοιχεία που δίδονται δύο φορές τον χρόνο στο επενδυτικό κοινό, έχουν όλα αλλαχθεί προκειμένου να διαφυλαχθεί ο ένοχος. Αυτή η εξαπάτηση γίνεται με τέλειο τρόπο ούτως ώστε να είναι πλήρως νόμιμη και καλείται δημιουργική λογιστική.

Επίσης, μεγάλο μέρος μελετητών ισχυρίζεται ότι η ανάπτυξη των κερδών η οποία συνέβη την δεκαετία του 1980 ήταν το αποτέλεσμα συνένωσης λογιστικών τεχνασμάτων παρά αληθούς οικονομικής ανάπτυξης. Με παραδείγματα από την πραγματικότητα επεξηγούνται οι τεχνικές που μεταχειρίστηκαν στην πράξη μερικές από τις ένοχες εταιρείες.

Η δημιουργική λογιστική συνίσταται στην παραγωγή κερδών εκεί όπου δεν υπάρχουν τέτοια στην πραγματικότητα. Αν και αυτό μπορεί μερικές φορές να γίνεται κατά τρόπο ο οποίος να μην βρίσκεται σε συμφωνία με λογιστικά πρότυπα, στις περισσότερες περιπτώσεις συνεπάγεται παραποίηση ή κατάχρησή τους.

Με βάση τους προαναφερθέντες ορισμούς αξίζει να σημειωθεί ότι η δημιουργική λογιστική συνδέεται απευθείας με τον χειρισμό λογιστικών προτύπων. Ειδικότερα, η διάδοση της δημιουργικής λογιστικής είναι ιδιαίτερος αξιοσημείωτη στο Ηνωμένο Βασίλειο σε σύγκριση με (Γεωργόπουλος, 2014):

- Τις χώρες της ηπειρωτικής Ευρώπης όπως η Γαλλία, Γερμανία ή Ισπανία όπου είναι ισχύ η παράδοση του Ρωμαϊκού Δικαίου και οι λογιστικοί κανόνες δεν επιτρέπουν ελαστικότητα η οποία καθιστά ικανό τον λογιστή να κάνει επιλογές που τον ευνοούν.
- Τις ΗΠΑ, όπου η παράδοση άγραφων νόμων (εθιμικού δικαίου) υφίσταται όπως στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά ο υψηλός κίνδυνος και το υψηλό κόστος ενδεχόμενου δικαστικού αγώνα οδήγησαν το λογιστικό επάγγελμα στη διαμόρφωση συμπεφωνημένων, πολύ λεπτομερών διαδικασιών οι οποίες αποτελούν βάση για τυχόν δίκη. Αντίθετα, στο Ηνωμένο Βασίλειο ο κίνδυνος δικαστικού αγώνα για τέτοιες περιπτώσεις είναι πολύ μικρότερος.

Στην πραγματικότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχει μακρόχρονη προϊστορία, αφού είναι η πρώτη χώρα ουσιαστικά που εγκαθίδρυσε επαγγελματικό λογιστικό σύστημα με σύγχρονη οργάνωση, στην χρήση λογιστικών προτύπων προς ευνοϊκότερη τακτοποίηση των λογαριασμών των εταιριών. Τα λογιστικά πρότυπα έχουν αυξήσει σημαντικά την αξιοπιστία και συγκρισιμότητα των λογιστικών καταστάσεων. Υπάρχουν, όμως, άφθονες εναλλακτικές επιλογές που είναι διαθέσιμες από τα τρέχοντα λογιστικά πρότυπα, οι οποίες αφήνουν στους διευθυντές των εταιριών περισσότερο από όσο θα έπρεπε χώρο ελιγμών ο οποίος οδηγεί

αναπόφευκτα σε εκείνες τις μεθόδους οι οποίες είναι οι πλέον ευνοϊκές για τις εταιρείες. Αυτό πάλι, μπορεί να ανοίγει παράθυρα για κακή χρήση των προτύπων.

4.2 ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Η συζήτηση επί της φύσης της δημιουργικής λογιστικής προκαλεί αμφισβήτηση επειδή ο διάλογος για τον ορισμό της έχει αποτύχει στο να διευκολύνει την σε βάθος έρευνα του ζητήματος.

Από την αρχή του διαλόγου αναφέρθηκε ότι η δημιουργική λογιστική δεν αντιβαίνει ευθέως τον νόμο, απλώς λειτουργεί μέσα στο γράμμα αμφοτέρων του νόμου και των λογιστικών προτύπων, αλλά κατά μία πιο αυστηρή θεώρηση μπορεί να ιδωθεί ότι είναι εναντίον του πνεύματος αμφοτέρων. Πρόκειται δηλαδή για μια διαδικασία χρησιμοποίησης των κανόνων, όχι κατ' ανάγκη παρακάμπτοντάς τους, και της «ευκαμψίας» που συνδέεται με αυτούς τους κανόνες προκειμένου να καταρτισθούν οι λογιστικές καταστάσεις έτσι, ώστε να φαίνονται διαφορετικές από αυτό που προτίθενται οι κανόνες.

Αντίστοιχα, για πολλούς η δημιουργική λογιστική θεωρείται ως «τελείως νόμιμη» (perfectly legal) και γι' αυτό το λόγο η δημιουργική λογιστική αποδείχθηκε τόσο δύσκολο να ελεγχθεί στο παρελθόν. Επίσης θεωρείται ως πλήρως θεμιτή (totally legitimate).

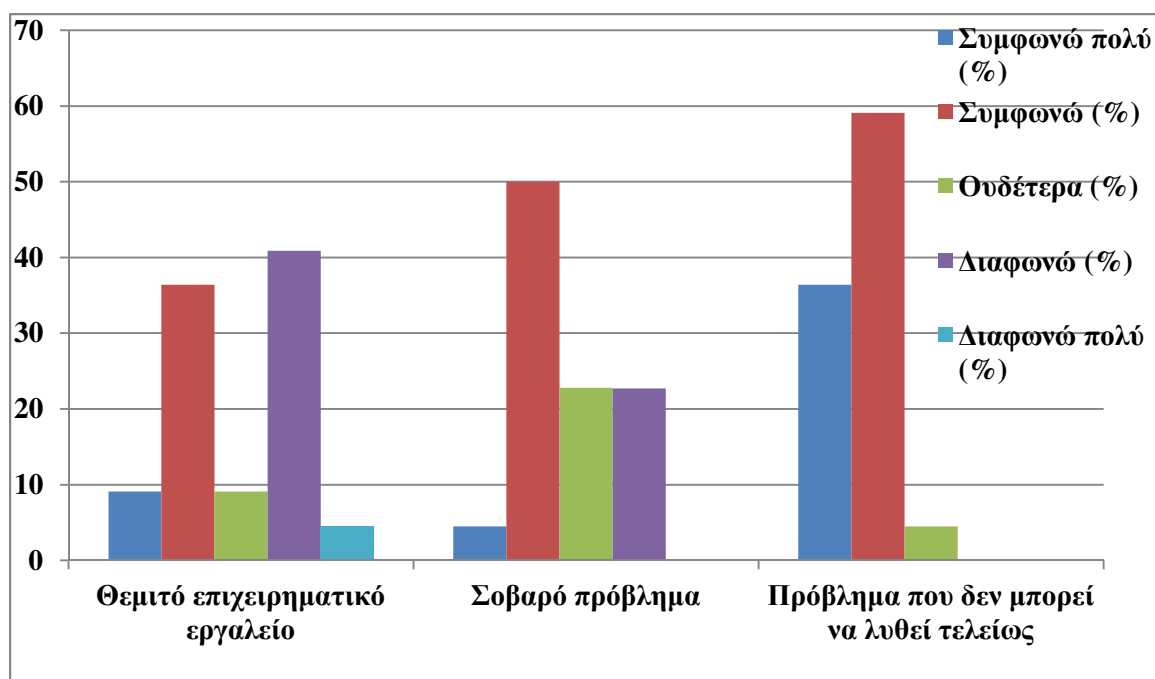
Πολλοί συγγραφείς θέτουν επιχειρήματα υπέρ της δημιουργικής λογιστικής, όμως η γνώμη του κοινού διχάζεται για την νομιμότητα στην χρήση της δημιουργικής λογιστικής. Σύμφωνα με διερεύνηση ενός δείγματος ελεγχόμενων εταιριών, το 45,5% απάντησε ότι συμφωνεί ή συμφωνεί πολύ πως η δημιουργική λογιστική συνιστά ένα θεμιτό μέσο, ενώ ταυτόχρονα, το 45,4% του δείγματος δεν συμφώνησε στο θεμιτό της δημιουργικής λογιστικής. Ο Πίνακας 5.1 που ακολουθεί είναι η περίληψη των αποτελεσμάτων αυτής της ανάλυσης (Φίλιος, 2003).

Πίνακας 4.1: Ανάλυση της γνώμης των δειγμάτων όσον αφορά στο θεμιτό της χρήσης δημιουργικής λογιστικής.

Η χρήση της Δημιουργικής Λογιστικής θεωρείτε ότι είναι:	Συμφωνώ πολύ (%)	Συμφωνώ (%)	Ουδέτερα (%)	Διαφωνώ (%)	Διαφωνώ πολύ (%)
Θεμιτό επιχειρηματικό εργαλείο	9,1	36,4	9,1	40,9	4,5
Σοβαρό πρόβλημα	4,5	50,0	22,8	22,7	

Πρόβλημα που δεν μπορεί να λυθεί τελείως	36,4	59,1	4,5		
---	------	------	-----	--	--

Πηγή: (Φίλιος, 2003).

Διάγραμμα 4.1: Ανάλυση της γνώμης των δειγμάτων όσον αφορά στο θεμιτό της χρήσης δημιουργικής λογιστικής.

Πηγή: (Φίλιος, 2003).

Επίσης εάν αυτοί που ανταποκρίθηκαν στο ερωτηματολόγιο, οι οποίοι συμφωνούν με την νομιμότητα της δημιουργικής λογιστικής, αποδέχονται πως ο σκοπός της είναι παραπλανητικός, τότε είναι δύσκολο να εξηγηθούν οι απαντήσεις τους. Ακόμα κι αν οι ερωτώμενοι δείχνουν σύγχυση ως προς το εάν η χρήση της δημιουργικής λογιστικής είναι νόμιμη, αυτοί είναι σίγουροι ότι η πρακτική της δημιουργικής λογιστικής θα συνεχισθεί. Περισσότεροι από τους μισούς που απάντησαν θεωρούν τη χρήση της δημιουργικής λογιστικής ένα σοβαρό πρόβλημα και το 95,5% του δείγματος συμφωνεί ότι το πρόβλημα ουδέποτε θα λυθεί πλήρως.

Πέρα από τη συζήτηση επί της νομιμότητας της δημιουργικής λογιστικής, η δημιουργική λογιστική παραμένει ελκυστική στις εταιρείες για εμφανείς λόγους. Δεξιότητες της λογιστικής πράξης μπορούν να χειρίζονται προς όφελος των εταιρειών τους, τους αριθμοδείκτες-κλειδιά οι οποίοι χρησιμοποιούνται κατά την ανάλυση της αγοράς και ως εκ τούτου, να διογκώνουν τα αναφερόμενα/δημοσιευόμενα κέρδη ή να ελαχιστοποιούν τις αναφερόμενες ζημιές, να επιτυγχάνουν πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης οι οποίες

διαφορετικά δεν μπορούσαν να ανακύνουν, να βελτιώσουν την απόδοση της διοίκησης (και τις καταβολές αμοιβών σε αυτήν οι οποίες σχετίζονται με την απόδοση), να παρακάμπτουν περιορισμούς για δανεισμό, να συγκαλύπτουν χρηματοπιστωτικούς κινδύνους και να διαφεύγουν του ελέγχου των μετόχων, κ.ο.κ.

Αναπόφευκτα, όμως, συχνά ανευρίσκονται σοβαρές αρνητικές όψεις οι οποίες σχετίζονται με την πράξη. Για παράδειγμα, η δημιουργική λογιστική δε συμβάλλει στην δημιουργία πλούτου με οποιονδήποτε τρόπο. Στην καλύτερη των περιπτώσεων η πρακτική της συνεπάγεται μεταφορά πλούτου από αυτούς οι οποίοι είναι στο σκοτάδι σε αυτούς οι οποίοι έχουν την γνώση της. Επιπροσθέτως συχνά έχει σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις στους επενδυτές, πιστωτές, εργαζόμενους, και άλλους (Δημητράς & Μπάλλας, 2009).

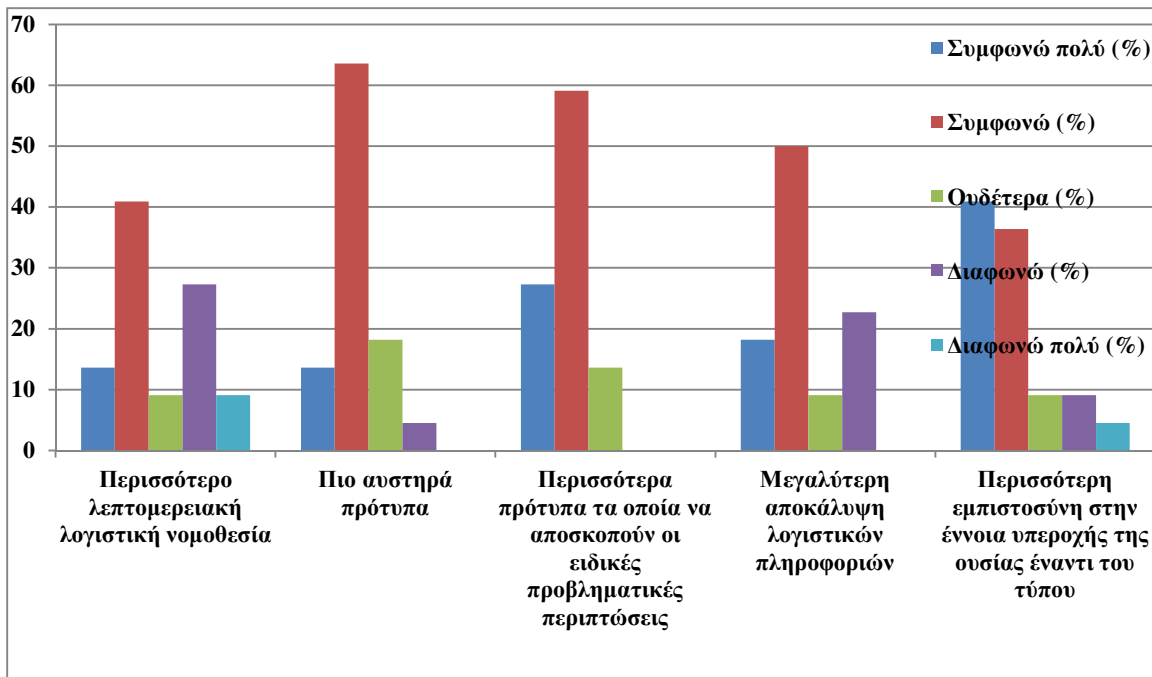
4.3 Η ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Υπάρχουν θετικές υποδείξεις ως προς το πώς πρέπει να ελεγχθεί αποτελεσματικά η δημιουργική λογιστική, ακόμα και να εξαλειφθεί από τις οργανώσεις των επαγγελματιών λογιστών, καθώς η δυνατή καταστροφή του επαγγέλματος εξ αυτής είναι πολύ σοβαρή για να γίνει ανεκτή. Ο πίνακας 5.2 συνοψίζει την ανάλυση και μερικές υποδείξεις μελέτης για το τι πρέπει να γίνει για να εξαλειφθεί η χρήση της δημιουργικής λογιστικής (Φίλιος, 2003).

Πίνακας 4.2: Ανάλυση των απόψεων του δείγματος ως προς το τι πρέπει να γίνει για να εξαλειφθεί η χρήση της δημιουργικής λογιστικής.

Προκειμένου να εξαλειφθεί η δημιουργική λογιστική είναι αναγκαίο να έχουμε:	Έντονα Συμφωνώ (%)	Συμφωνώ (%)	Ουδέτερα (%)	Διαφωνώ (%)	Έντονα Διαφωνώ (%)
Περισσότερο λεπτομερειακή λογιστική νομοθεσία	13,6	40,9	9,1	27,3	9,1
Πιο αυστηρά πρότυπα	13,6	63,6	18,2	4,5	
Περισσότερα πρότυπα τα οποία να αποσκοπούν οι ειδικές προβληματικές περιπτώσεις	27,3	59,1	13,6		
Μεγαλύτερη αποκάλυψη λογιστικών πληροφοριών	18,2	50,0	9,1	22,7	
Περισσότερη εμπιστοσύνη στην έννοια υπεροχής της ουσίας έναντι του τύπου	40,9	36,4	9,1	9,1	4,5

Πηγή: (Φίλιος, 2003).

Διάγραμμα 4.2: Ανάλυση των απόψεων του δείγματος ως προς το τι πρέπει να γίνει για να εξαιρεθεί η χρήση της δημιουργικής λογιστικής.

Πηγή: (Φίλιος, 2003).

Αμφισβητείται το γεγονός ότι πρέπει να δίνεται υπερβολική έμφαση στην απαισιοδοξία που βρέθηκε στο παραπάνω δείγμα, το οποίο αποδέχεται ότι ίσως να μην υπάρχει μία τέλεια λύση στο πρόβλημα της δημιουργικής λογιστικής. Η κατά μεγάλη πλειοψηφία απάντηση υποδεικνύει πως υπάρχει μικρή αμφιβολία στο δείγμα ότι η δημιουργική λογιστική μπορεί να εξαιρεθεί με την δημιουργία και επιβολή προτύπων τα οποία να αποσκοπούν στην επίλυση του ειδικού αυτού προβλήματος (Φίλιος, 2003).

4.4 Η ΜΕΛΕΤΗ ΜΕΡΙΚΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Υπάρχουν μέθοδοι οι οποίες έχουν χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο της δημιουργικής λογιστικής προκειμένου να παραποιηθούν λογαριασμοί. Αυτές συνήθως, ποικίλλουν από απλές και κάπως αφελείς σε πολύ πονηρές σκευωρίες, οι οποίες αψηφούν οποιοδήποτε ενδεχόμενο αποκάλυψής τους. Οποιοσδήποτε ο βαθμός πολυπλοκότητας τους, το τελικό αποτέλεσμα είναι πάντοτε το ίδιο. Οι τεχνικές της «πράξης» αυτής συμπεριλαμβάνουν «τέχνη» στην αύξηση των κερδών, «ανάμιξη» των ποσών της (φορολογία, χρηματοδότηση της εταιρείας με κονδύλια εκτός ισολογισμού, κ.τ.λ. (Γκίκας, 2012).

Το 1990, δημιουργήθηκε το Financial Reporting Review Panel (θυγατρικό όργανο του Accounting Standards Board-ASB: Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων του Ηνωμένου Βασιλείου), ώστε να εξετάζει σημαντικές απομακρύνσεις εταιρειών από μία αληθή και ακριβοδίκαιη άποψη της οικονομικής κατάστασής τους, οι οποίες συμπίπτουν στην αντίληψή του οργάνου αυτού. Το όργανο αυτό «αστυνομεύει» την λογιστική πράξη και έχει εξοπλισθεί με σύγχρονα «όπλα», ώστε να διερευνά περιπτώσεις προβαλλόμενης δημιουργικής λογιστικής και να απαιτεί από τους συναρμόδιους διευθυντές να αναθεωρήσουν τους λογαριασμούς και μάλιστα με αναδρομικότητα. Εάν αυτοί αρνηθούν, η Επιτροπή αυτή (the Panel) μπορεί να πάει τους διευθυντές αυτούς στο δικαστήριο και το δικαστήριο μπορεί να διατάξει αναθεώρηση λογιστικών καταστάσεων και να καταστήσει τους διευθυντές προσωπικά υπόχρεους για όλα τα συνεπαγόμενα κόστη. Πέραν τούτου, η επιτροπή (the Panel) δημοσιεύει ειδοποιήσεις στον Τύπο καθιστώντας γνωστές τις εταιρείες των οποίων οι λογαριασμοί έχουν «απομακρύνσεις» (departures) από τον νόμο ή τα λογιστικά πρότυπα (Financial Reporting Council, 2015).

4.4.1 Λογιστική της Εξαγοράς (Acquisition Accounting)

Η παγκόσμια οικονομία, εδώ και αρκετά χρόνια έχει αναπτυχθεί μαζί με τους συνδυασμούς των επιχειρήσεων. Οι εταιρείες συνεχίζουν να γίνονται μεγαλύτερες μέσω της εξαγοράς άλλων ή του συνδυασμού της λειτουργίας τους με άλλες εταιρείες.

Για τη λογιστικοποίηση των επιχειρησιακών συνδυασμών έχουν αναπτυχθεί δύο διαφορετικές μέθοδοι (τεχνικές): η «λογιστική της εξαγοράς» και η «λογιστική της συγχώνευσης» (merger accounting). Η Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων (Accounting Standards Committee/ ASC) προσπαθήσει να ορίσει τις δύο αυτές μεθόδους (Γκίκας, 2012).

Λογιστικά η μέθοδος της εξαγοράς εκφράζει έναν επιχειρησιακό συνδυασμό από την σκοπιά του εξαγοράζοντα (the acquirer). Τα εξακριβώσιμα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού των εταιριών που αποκτώνται, συμπεριλαμβάνονται στον ενοποιούμενο ισολογισμό στην ακριβοδίκαιη αξία τους (fair value)³² την ημερομηνία της εξαγοράς. Με τη μέθοδο της συγχώνευσης λογιστικοποιείται ένας συνδυασμός επιχειρήσεων στην βάση ότι τα προς συγχώνευση μέρη καθίστανται μέρος μιας νέας οικονομικής μονάδας, η οποία είναι

³²Ακριβοδίκαιη ή καλόπιστη ή αμερόληπτη ή άνευ δόλου αξία (fair value) συνιστά το ποσό για το οποίο υποτίθεται ότι ένα στοιχείο του ενεργητικού ή του παθητικού θα ήταν δυνατό να ανταλλαχθεί μεταξύ καλά πληροφορημένων μερών τα οποία θα ήθελαν να κάνουν αυτή την συναλλαγή. Η έννοια αυτή είναι ουσιώδης στην λογιστική εξαγοράς (acquisition accounting) και αναπτύσσεται ως προς την εφαρμογή της στο Financial Reporting Standard (FRS).

άθροισμα κάθε μιας εξ αυτών και δεν κυριαρχείται από κανένα εξ αυτών. Οι αξίες που φέρουν το ενεργητικό και το παθητικό των μερών σε συνδυασμό δεν προσαρμόζονται στις ακριβοδίκαιες αξίες κατά την ενοποίηση καθώς τα συμβαλλόμενα μέρη αντιμετωπίζονται ως να συνεχίζουν να υπάρχουν.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με την εφαρμογή της Έβδομης Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την ενσωμάτωσή της στο Εμπορικό Δίκαιο διά του Νόμου περί Εταιρειών περιόρισε σε κάποια έκταση την δυνατότητα των εταιρειών να εφαρμόζουν την «λογιστική της συγχώνευσης» (merger accounting). Τέθηκε ένας αριθμός όρων στον Νόμο αυτόν, οι οποίοι πρέπει να πληρούνται προτού εφαρμοσθεί η «λογιστική της συγχώνευσης». Για το λόγο αυτό η «λογιστική της εξαγοράς» χρησιμοποιείται πιο συχνά στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, ο πρόεδρος του Συμβουλίου Λογιστικών Προτύπων (the Accounting Standard Board), την έχει αποκαλέσει ως «η Μαύρη Τρύπα της Λογιστικής» (the Black Hole of Accounting) εξ αιτίας της κάπως αμφίβολης φύσης της (Γεωργόπουλος, 2014).

4.4.2 Αξιοσημείωτα Λογιστικά Κονδύλια

Υπάρχουν και άλλα λογιστικά κονδύλια, εκτός από την «λογιστική της εξαγοράς», τα οποία είναι ευεπίφορα σε παραποίηση για δημιουργία αδικαιολόγητων κερδών. Υπάρχουν δύο περιπτώσεις, η μία αφορά το κόστος ερευνών ανάπτυξης νέων προϊόντων (research and development cost) και η άλλη είναι για το πραγματοποιούμενο (πράγματι) κέρδος (realised profit) (Γεωργόπουλος, 2014).

4.4.2.1 Κόστη Έρευνας και Ανάπτυξης Νέων Προϊόντων

Ένας από τους κυριότερους λογαριασμούς οι οποίοι είναι ανοικτοί σε μία ευρύτατη ποικιλία πρακτικών είναι το κόστος της έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων (research and development cost). Καθώς αυτό το κόστος μπορεί να είναι μεγάλο ποσό, η μεταχείρισή του φέρνει τεράστιες επιπτώσεις, ως προς την ερμηνεία του συνόλου των λογιστικών καταστάσεων.

Τέσσερις δυνατές μεθόδους λογιστικοποίησης της δαπάνης για έρευνα και ανάπτυξη νέων προϊόντων εισήχθησαν μέσω των GAAP. Αυτές ήταν (Γεωργόπουλος, 2014):

- A. Να χρεώνουν όλα τα κόστη ως έξοδο όταν συμβούν, ή
- B. Να κεφαλαιοποιούν όλα τα κόστη καθώς συμβαίνουν, ή
- C. Να κεφαλαιοποιούν αυτά τα κόστη όταν συμβούν με την προϋπόθεση ότι συγκεκριμένοι όροι πληρούνται και να χρεώνονται όλα τα άλλα στα λοιπά έξοδα, ή

D. Να συσσωρεύουν όλα τα κόστη σε μία ειδική κατηγορία διακεκριμένη από ενεργητικό και έξοδα μέχρις ότου η ύπαρξη μελλοντικών ωφελειών μπορεί να προσδιορισθεί.

Κατά την εφαρμογή του GAAP απαιτείται τα κόστη έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων να επιβαρύνουν τα έξοδα καθώς συμβαίνουν (μέθοδος Α), δοθείσας της αβεβαιότητας των μελλοντικών ωφελειών που αυτά συνεπάγονται. Το κύριο λογιστικό πρότυπο που ρυθμίζει την μεταχείριση αυτού του λογαριασμού από τις εταιρείες είναι η SSAP 13 «Λογιστική για Έρευνα και Ανάπτυξη». Αυτή διακρίνει την έρευνα και ανάπτυξη νέων προϊόντων σε τρεις κατηγορίες (Φίλιος, 2003):

- καθαρή (ή βασική) έρευνα,
- εφαρμοσμένη έρευνα, και
- ανάπτυξη νέων προϊόντων.

Σε καθαρή και εφαρμοσμένη έρευνα οι δαπάνες πρέπει να αποσβένονται στο έτος της δαπάνης διά μέσου των λογαριασμών κερδοζημιών, ενώ το πρότυπο προτείνει διαφορετική αντιμετώπιση για την δαπάνη ανάπτυξης. Ενώ δεν απαιτείται από τις εταιρείες να αναβάλουν τη δαπάνη ανάπτυξης αλλά, όπου συγκεκριμένα κριτήρια πληρούνται, τους επιτρέπεται η επιλογή μεταξύ άμεσης απόσβεσης και κεφαλαιοποίησης.

Από τη στιγμή που επιλογή έχει γίνει μία θεμιτή τεχνική, δίνεται στους διευθυντές της εταιρείας η ευκαιρία να ισορροπούν το ενεργητικό στον ισολογισμό και το κέρδος στον λογαριασμό αποτελεσμάτων, έτσι ώστε να παρουσιάζουν την καλύτερη τους εικόνα, από την δική τους οπτική γωνία, προς τους μετόχους.

4.4.2.2 Πραγματοποιούμενο Κέρδος

Η αρχή της σύνεσης (prudence principle) απαιτεί να εμφανίζονται στον λογαριασμό αποτελεσμάτων μόνο κέρδη που έχουν πραγματοποιηθεί. Ο επίσημος ορισμός τους έχει ενσωματωθεί στον Περί Εταιριών Νόμο του 1989, ως ακολούθως:

«Πραγματοποιηθέντα κέρδη και πραγματοποιηθείσες ζημιές, σε σχέση με τους λογαριασμούς μιας εταιρείας, είναι εκείνα τα κέρδη ή ζημιές της εταιρείας τα οποία μπορούν να αντιμετωπισθούν ως πραγματοποιηθέντα σύμφωνα με αρχές γενικά αποδεκτές, κατά τον χρόνο που καταρτίζονται οι λογαριασμοί, αναφορικά με τον προσδιορισμό για λογιστικούς σκοπούς των πραγματοποιηθέντων κερδών ή ζημιών» (Φίλιος, 2003).

«Αυτό χωρίς προκατάληψη ως προς:

- A. την «κατασκευή» κάποιας άλλης έκφρασης (όπου αυτό είναι κατάλληλο) με αναφορά σε αποδεκτές λογιστικές αρχές ή πρακτική, ή
- B. οποιαδήποτε ειδική πρόβλεψη για την μεταχείριση των κερδών ή ζημιών οποιασδήποτε περιγραφής ως πραγματοποιηθέντα».

Με τον ορισμό αυτό δίνεται στις GAAP η δικαιοδοσία να καθορίζει πότε τα κέρδη είναι πραγματοποιημένα για σκοπούς της λογιστικής. Ενώ οι GAAP προβάλλουν το επιχείρημα ότι τέτοιες αρχές κατευθύνονται προς την αναγνώριση και αποκάλυψη κονδυλίων στις λογιστικές καταστάσεις των οικονομικών μονάδων προκειμένου να παρουσιασθεί μία αληθής και ακριβοδίκαιη άποψη, και όχι προς τον καθορισμό των πραγματοποιηθέντων κερδών.

Εάν δεν μεταβληθεί η κατάσταση της αγοράς, τα κέρδη που δεν πραγματοποιήθηκαν θα γίνουν τελικώς πραγματοποιηθέντα στους λογαριασμούς αποτελεσμάτων με βάση την έννοια της επ' αόριστον συνεχιζόμενης επιχειρησιακής δραστηριότητας (the going concern concept). Η μόνη διαφορά έγκειται στην κατανομή των κερδών σε διάφορες περιόδους, καθώς όλη η ζωή λειτουργίας μιας επιχείρησης έχει τεχνητά διαιρεθεί στις λογιστικές περιόδους. Όμως η αγορά αλλάζει διαχρονικά και υπάρχουν πάντοτε αβεβαιότητες στην οικονομία και στον κόσμο των επιχειρήσεων. Έτσι, η SSAP2 δεν επέτρεπε προβλεπόμενα ή αβέβαια κέρδη να καταχωρούνται στους λογαριασμούς αποτελεσμάτων, παρά μόνον πραγματοποιηθέντα κέρδη, με την μορφή μετρητών ή τελικώς μετρητών, μπορούν να συμπεριληφθούν.

Από τις GAAP υποστηρίζεται όμως, ότι αυτός ο ορισμός της σύνεσης ως λογιστική αρχή (prudence principle) μπορεί να είναι ελαττωματικός, «αφού η έμφαση στα μετρητά και στην εν τέλει πραγματοποίηση σε μετρητά θα φαίνονταν πως αποκλείει την αναγνώριση συναλλαγών σε είδος ή ακόμη τα δεδουλευμένα έσοδα από επενδύσεις τα οποία υπολογίζονται με βάση τον χρόνο».

Δεν παρέχεται από τις GAAP ένας πιο σχολαστικός ορισμός, καθώς αυτές συμφωνούν μόνο με ό, τι υποδεικνύει ο Περί Εταιρειών Νόμος ο οποίος δεν είναι σαφής στο κατά πόσον υπάρχει ή όχι ένα σύνολο αρχών γενικά αποδεκτών αναφορικά με τον προσδιορισμό για τους σκοπούς της λογιστικής των πραγματοποιηθέντων κερδών ή ζημιών. Με αυτή την διαιρούμενη δήλωση στις GAAP οι διευθυντές των οικονομικών υπηρεσιών χρησιμοποιούν μερικές φορές (υποκειμενικές) κρίσεις τους προκειμένου να καθορίσουν τα κέρδη των επιχειρήσεων στις οποίες εργάζονται (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).

4.4.2.3 Ανακεφαλαίωση των Περιπτώσεων

Την δεκαετία του 1980 η δημιουργική λογιστική επικρατούσε περισσότερο από τώρα στην ΕΕ. Εξακολουθεί όμως να συμβαίνει λόγω των «μαλακών» -όπως τις αποκαλούν- περιοχών (soft areas) οι οποίες υπάρχουν στις τρέχουσες λογιστικές ρυθμίσεις.

Αφότου η ASC (Accounting Standards Committee) αντικαταστάθηκε από το ASB (Accounting Standards Board) η κατάσταση έχει βελτιωθεί αρκετά. Το πρόβλημα πήγαζε από το ότι υπήρχαν «παράθυρα» (loopholes) στα λογιστικά πρότυπα, εκείνον τον καιρό οι SSAP. Η ASB έθεσε ως αντικειμενικό σκοπό την βελτίωση των λογιστικών προτύπων ούτως ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα της λογιστικής πληροφόρησης (Φίλιος, 2003).

Τα FRS (Financial Reporting Standards), πρότυπα της ASB, εστίασαν την προσοχή σε εκείνα τα κονδύλια τα οποία δεν ρυθμιζόνταν πριν. Για παράδειγμα, η SSAP «Accounting for Goodwill and Other Intangibles» (Λογιστική για Φήμη και Πελατεία/Υπεραξία και Άλλα Άυλα Στοιχεία) επέτρεπε στην ίδια επιχείρηση ακόμα και να επιλέξει μεταξύ δύο διαφορετικών μεθόδων να τις εφαρμόσει σε σχέση με διαφορετικές εξαγορές.

Τα λογιστικά πρότυπα γίνονται πιο λεπτομερή και αυστηρότερα με την έκδοση των FRSs,. Επιπροσθέτως, με την στήριξη του Περί Εταιρειών Νόμου (Companies Act) και την ισχύ της κριτικής επιτροπής «the Panel» η οποία σύρει στο δικαστήριο τις εταιρείες οι οποίες δεν συμμορφώνονται ορθά και -ως εκ τούτου- δίνει σε αυτές εντολή να αναθεωρήσουν τους λογαριασμούς τους, με προσωποποιούμενη ευθύνη, η επιρροή και θέση των λογιστικών προτύπων καθίσταται ισχυρότερη. Το αποτέλεσμα ήταν, η κατάσταση αναφορικά με την παραποίηση χρηματοοικονομικών εκθέσεων, απολογισμών και λογαριασμών να βελτιωθεί σημαντικά έναντι αυτής της δεκαετίας του 1980.

Αρα, σε κάποια έκταση, η χρήση δημιουργικής λογιστικής μπορεί να ελεγχθεί και ρυθμιστεί, ενάντια σε ό, τι πολύ κόσμος νομίζει αν και δεν είναι δυνατό το πρόβλημα να λυθεί τελείως.

Συνήθως, η χρήση της δημιουργικής λογιστικής γίνεται, όταν είναι διαθέσιμη επιλογή μεταξύ δύο ή περισσότερων λογιστικών μεθόδων/τεχνικών για μια συναλλαγή που λογιστικοποιείται και τα κριτήρια με βάση τα οποία κάποιος υιοθετεί την τεχνική καταχώρισης δεν είναι αυστηρά. Π.χ. οι GAAP επιτρέπουν την χρήση εναλλακτικής τιμής μετοχών κάτω από ασυνήθεις καταστάσεις αλλά η συνήθης κατάσταση δεν ορίζεται με σαφήνεια πουθενά.

Την ίδια στιγμή, η έλλειψη λογιστικών προτύπων για ορισμένες συναλλαγές μπορεί να οδηγήσει σε κατάχρηση και παραποίηση. Η κριτική επιτροπή (the Panel) εργάζεται ως αστυνομία με στόχο την ορθή αποκάλυψη και ερμηνεία των χρηματοοικονομικών εκθέσεων των εταιρειών. Προκειμένου να εμποδιστούν οι διευθυντές μιας εταιρείας να κάνουν παραποιήσεις όταν ετοιμάζουν τους λογαριασμούς, πρέπει να γίνει περισσότερο λεπτομερειακή και αυστηρότερη η λογιστική καθοδήγηση.

Αυτοί που ρυθμίζουν τα λογιστικά δρώμενα εάν επιθυμούν να κάμψουν την δημιουργική λογιστική, μία μέθοδος με την οποία μπορούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα είναι η μείωση του εύρους επιλογών λογιστικής μεθόδου με μείωση του αριθμού των επιτρεπόμενων λογιστικών τεχνικών ή με συγκεκριμενοποίηση των περιστάσεων κάτω από τις οποίες μία ορισμένη μέθοδος πρόκειται να χρησιμοποιηθεί. Η απαίτηση της συνέπειας (consistency) στην χρήση μεθόδων/τεχνικών επίσης βοηθά, αφού μία εταιρεία όταν επιλέγει μία μέθοδο η οποία παρήγε την επιθυμητή εικόνα σε ένα έτος θα ήταν τότε υποχρεωμένη να χρησιμοποιήσει την ίδια μέθοδο σε περιστάσεις του μέλλοντος οπότε το αποτέλεσμα μπορεί να είναι λιγότερο επιθυμητό (Καραγιάννης Δ. , 2012).

Οι διευθυντές εταιρειών σίγουρα έχουν διάφορους τρόπους ρύθμισης της ετοιμασίας των λογαριασμών. Από την σκοπιά αυτών που θέτουν πρότυπα, εάν ο ορισμός είναι σαφέστερος, η καθοδήγηση είναι πιο αυστηρή και οι επιλογές είναι λιγότερες, θα υπάρχει λιγότερος χώρος για τους διευθυντές εντός του οποίου να κινούνται, αξιοποιώντας το εύρος του νόμου και των προτύπων.

4.5 ΣΤΡΕΒΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ (ACCOUNTING DISTORTIONS)

Οι αποκλίσεις της λογιστικής πληροφόρησης από την υποκείμενη οικονομική πραγματικότητα συνιστούν στρεβλώσεις της λογιστικής. Τις πληροφορίες που περιέχουν οι λογιστικές (χρηματοοικονομικές) καταστάσεις μπορούν να στρεβλώσουν η προαίρεση (ελευθερία βούλησης) και οι ανακρίβειες στην λογιστική πράξη. Αυτές οι στρεβλώσεις συμβαίνουν σε τουλάχιστον τρεις μορφές (Καραγιάννης Δ. , 2012):

1. Εκτιμήσεις της διοίκησης μπορεί να υπόκεινται σε άνευ δόλου λάθη ή παραλείψεις. Αυτό το εξ εκτίμησης λάθος (estimation error) συνιστά μία κύρια αιτία λογιστικών στρεβλώσεων.

2. Ανώτερα στελέχη μπορεί να χρησιμοποιήσουν την προαίρεσή τους στην λογιστική προκειμένου να «μαγειρέψουν» ή να δημιουργήσουν καλές εντυπώσεις (window-dress) με τις λογιστικές καταστάσεις. Αυτή η «διαχείριση» κερδών (earnings management) μπορεί να δημιουργήσει σοβαρές λογιστικές στρεβλώσεις.
3. Τα λογιστικά πρότυπα μπορούν να δημιουργήσουν λογιστικές στρεβλώσεις λόγω αποτυχίας τους να συλλάβουν την οικονομική πραγματικότητα.

Από τους τρεις αυτούς τύπους λογιστικών στρεβλώσεων δημιουργείται «λογιστικός κίνδυνος» κατά την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων. Λογιστικός κίνδυνος (accounting risk) καλείται η αβεβαιότητα κατά την ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων εξ αίτιας λογιστικών στρεβλώσεων. Ο λογιστικός κίνδυνος είναι εγγενής στην επιλογή και εφαρμογή λογιστικών μεθόδων/τεχνικών, συμπεριλαμβανομένου του εύρους της διοίκησης στο να επηρεάζει τα προϊόντα της λογιστικής διεργασίας (ισολογισμό, λογαριασμό αποτελεσμάτων, κατάσταση ταμιακών ροών, κ.ο.κ.).

Η διοικητική προαίρεση (managerial discretion) προκαλείται από την καλούμενη χρηματοοικονομική λογιστική. Αυτή η προαίρεση βελτιώνει ιδανικά το οικονομικό περιεχόμενο των λογιστικών αριθμών/ποσοτήτων με το να επιτρέπει στα στελέχη να ασκούν την επιδέξια κρίση τους και να δημοσιοποιούν ιδιωτικές πληροφορίες διά μέσου λογιστικών τους επιλογών και εκτιμήσεων. Παραδείγματος χάριν, ένα ανώτερο στέλεχος θα μπορούσε να μειώσει την πρόβλεψη για επισφαλή χρέη με βάση επιχειρησιακή πληροφόρηση εκ των έσω τέτοια όπως η βελτιωμένη χρηματοοικονομική κατάσταση ενός μεγάλου πελάτη. Εν τούτοις στην πράξη, πολλά στελέχη κάνουν κατάχρηση αυτής της προαίρεσης προκειμένου να «διαχειρισθούν» τα κέρδη και να ωραιοποιήσουν τις λογιστικές καταστάσεις. Η «διαχείριση» κερδών (earnings management) μπορεί να μειώνει το οικονομικό περιεχόμενο των λογιστικών καταστάσεων και μπορεί να μειώνει την εμπιστοσύνη στην διεργασία της χρηματοοικονομικής λογοδοσίας των επιχειρήσεων προς το κοινό. Γι' αυτό η εξακρίβωση της ύπαρξης «διαχείρισης» κερδών και η ανάληψη καταλλήλων προσαρμογών στους αριθμούς που περιέχονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις συνιστούν σπουδαίες εργασίες σε κάθε ανάλυση λογιστικών καταστάσεων (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

Οι λογιστικές στρεβλώσεις ανακύπτουν από την φύση της λογιστικής των δεδουλευμένων (accrual accounting).

4.5.1 Τα Λογιστικά Πρότυπα

Μερικές φορές τα λογιστικά πρότυπα είναι υπεύθυνα για στρεβλώσεις. Μπορούν να επισημανθούν τουλάχιστον τρεις πηγές τέτοιας στρέβλωσης (Νιάρχος, Ηρειώτης, & Αλεξιάκης, Ασκήσεις Χρηματοοικονομικής Λογιστικής και Ανάλυσης Λογιστικών Καταστάσεων, 2010):

- 1ο.** Πρώτον, το προϊόν μιας πολιτικής διεργασίας είναι τα λογιστικά πρότυπα. Κάποιες ομάδες χρηστών πιέζουν παρασκηνακά ή φανερά με όλες τις δυνατότητες τους προκειμένου να προστατέψουν τα συμφέροντά τους. Σε αυτή την προσπάθεια, τα πρότυπα μερικές φορές αποτυγχάνουν στην απαίτηση των πλέον συναφών πληροφοριών. Αυτή η διεργασία μπορεί επίσης να αποδώσει εναλλακτική λογιστική πράξη για όμοιες συναλλαγές ή γεγονότα, η οποία συνήθως είναι το αποτέλεσμα της παροχής μιας «οδού διαφυγής» για επιλεγμένα μέρη. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η λογιστική για δικαιώματα επί μετοχών που δίδονται σε εργαζόμενους (employee stock options, ESOs)³³. Εναλλακτικές μέθοδοι λογιστικοποίησής τους οι οποίες θεωρήθηκαν αποδεκτές δημιούργησαν ευκαιρία για διαχείριση των κερδών και άλλες μορφές ωραιοποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.
- 2ο.** Από ορισμένες λογιστικές αρχές ανακύπτει μία δεύτερη πηγή στρεβλώσεων από λογιστικά πρότυπα. Παραδείγματος χάριν, η αρχή του ιστορικού κόστους μπορεί να μειώσει την χρησιμότητα και αξιοπιστία του ισολογισμού με το να μην αντανakλά τις τρέχουσες αξίες στην αγορά των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού. Επίσης η συναλλακτική βάση της λογιστικής (the transaction basis of accounting)³⁴ μπορεί να οδηγήσει σε ασυνεπή πράξη της λογιστικής για την υπεραξία (goodwill accounting) κατά την οποία (πράξη) η αγορασμένη υπεραξία καταχωρίζεται ως στοιχείο του ενεργητικού αλλά η εσωτερικά αναπτυσσόμενη υπεραξία όχι. Επιπροσθέτως, η διγραφική τεχνική συνεπάγεται ότι ο ισολογισμός συναρθρώνεται με τον λογαριασμό αποτελεσμάτων. Αυτό σημαίνει ότι πολλές συναλλαγές επιδρούν σε αμφότερες τις λογιστικές καταστάσεις. Συχνά, όμως ένας λογιστικός κανόνας ο οποίος βελτιώνει την μία κατάσταση το κάνει σε βλάβη της αξιοπιστίας και χρησιμότητας της άλλης. Για παράδειγμα, ο κανόνας

³³Employee stock option, καλείται το δικαίωμα που χορηγείται σε ένα εργαζόμενο προς απόκτηση κοινών μετοχών μιας εταιρείας κάτω από συγκεκριμένες (δηλωμένες) συνθήκες χρόνου, τιμής και αριθμού μετοχών, ως αποζημίωση για τις υπηρεσίες που παρέσχε.

³⁴Οι διαδικασίες για την συγκέντρωση, ανάλυση και απεικόνιση των συναλλαγών μιας επιχείρησης. Επί της χρηματοοικονομικής λογιστικής οι διαδικασίες αυτές ενεργοποιούνται μόνον εφ' όσον υπάρχει κάποια συναλλαγή.

αποτίμησης με FIFO των αποθεμάτων εξασφαλίζει στους λογαριασμούς αποθεμάτων στον ισολογισμό τα τρέχοντα («σημερινά») κόστη του μη πωληθέντος αποθέματος. Εν τούτοις ο κανόνας αποτίμησης με LIFO του αποθέματος είναι εκείνος που αντανακλά τα τρέχοντα κόστη των πωλήσεων (κόστος πωληθέντων) στον λογαριασμό του αποτελέσματος.

3ο. Η συντηρητικότητα (conservatism) είναι μία τρίτη πηγή στρεβλώσεων. Δηλαδή, οι λογιστές συχνά αποσβένουν την αξία των στοιχείων του ενεργητικού που έχουν κατά κάποια έννοια βλαφθεί κατά ένα ποσό ή ολοσχερώς, σπανίως όμως θα επαναεκτιμήσουν προς τα άνω αξίες στοιχείων του ενεργητικού. Η συντηρητικότητα οδηγεί σε μία μεροληπτική απαισιοδοξία στις λογιστικές καταστάσεις η οποία είναι επιθυμητή επί πιστωτικής ανάλυσης (credit analysis) αλλά προβληματική για την ανάλυση της καθαρής θέσης (equity analysis).

4.5.2 Λάθη Εκτίμησης

Για τη λογιστική των δεδουλευμένων απαιτούνται προβλέψεις και άλλες εκτιμήσεις γύρω από τις συνέπειες στις μελλοντικές ταμιακές ροές. Οι εκτιμήσεις αυτές βελτιώνουν την ικανότητα των λογιστικών αριθμών να αντανακλούν τις επιχειρηματικές συναλλαγές κατά τρόπο έγκαιρο. Ωστόσο μπορεί και να αποφέρουν λάθη τα οποία μπορούν να στρεβλώσουν την συνάφεια των αριθμών της λογιστικής των δεδουλευμένων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι επί πιστώσει πωλήσεις. Όποτε αγαθά και υπηρεσίες πωλούνται επί πιστώσει υπάρχει ενδεχόμενο ο πελάτης να μην πληρώσει για πολύ ποικίλους λόγους. Υπάρχουν δύο προσεγγίσεις προς αντιμετώπιση αυτής της αβεβαιότητας. Η μία προσέγγιση είναι να υιοθετηθεί ταμιακή λογιστική (cash accounting) η οποία καταχωρεί έσοδα όταν εισπράττεται τελικά μόνο μετρητό από τον πελάτη. Η άλλη προσέγγιση, η οποία ακολουθείται από την λογιστική των δεδουλευμένων (accrual accounting), καταχωρεί τις επί πιστώσει πωλήσεις ως έσοδο όταν αυτό κερδηθεί και τότε γίνεται μία (δαπάνη) πρόβλεψη για επισφαλή χρέη με βάση το ιστορικό των εισπράξεων, την βαθμολογία της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών, και άλλα γεγονότα. Ενώ η λογιστική των δεδουλευμένων είναι πιο σχετική, υπόκειται σε στρεβλώσεις από λάθη κατά την εκτίμηση των επισφαλών απαιτήσεων (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

4.5.3 Αξιοπιστία εναντίον Συνάφειας

Η αξιοπιστία με τη συνάφεια εναλλάσσονται στα λογιστικά πρότυπα. Όταν δίνεται έμφαση στην αξιοπιστία συχνά αποκλείεται η αναγνώριση των επιπτώσεων

ορισμένων επιχειρηματικών συμβάντων και συναλλαγών στις λογιστικές καταστάσεις μέχρις ότου οι συνέπειές τους επί της ταμιακής ροής μπορούν να εκτιμηθούν λογικά. Ένα παράδειγμα είναι τα ενδεχόμενα ζημιές. Προτού μία πρόβλεψη ζημιάς καταχωρηθεί ως ζημιά, αυτή πρέπει να εκτιμηθεί με λογική προσέγγιση του ύψους της. Εξ αιτίας αυτού του κριτηρίου, πολλές ενδεχόμενες ζημιές (προβλέψεις ζημιών) δεν καταχωρίζονται στις λογιστικές καταστάσεις ακόμη και αρκετά χρόνια αφότου η ύπαρξή τους είναι πέραν οποιασδήποτε αμφιβολίας (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).

Ένα άλλο παράδειγμα στρέβλωσης που οφείλεται στην έμφαση στην αξιοπιστία είναι η λογιστική για τα κόστη έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων. Ενώ η έρευνα και ανάπτυξη νέων προϊόντων συνιστά μία επένδυση, τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα απαιτούν την απόσβεσή της ως έξοδο επειδή οι αποδόσεις της έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων είναι λιγότερο βέβαιες από τις αποδόσεις επενδύσεων, σε εργοστάσιο και μηχανολογικό εξοπλισμό, για παράδειγμα.

4.5.4 Η Διαχείριση των Κερδών

Μια κύρια πηγή λογιστικής στρέβλωσης είναι συνήθως η ωραιοποίηση των λογιστικών καταστάσεων από τα στελέχη των οικονομικών διευθύνσεων. Ενώ οι προϊστάμενοι των λογιστηρίων εξωραΐζουν τον ισολογισμό, αυτοί συνήθως κάνουν περισσότερη ωραιοποίηση στον λογαριασμό αποτελεσμάτων (εκμετάλλευσης και χρήσης). Ο τελευταίος αυτός είναι γνωστός ως «διαχείριση κερδών» (earnings management). Η διαχείριση των κερδών είναι πιθανότατα η πλέον ενοχλητική έκβαση της λογιστικής των δεδουλευμένων. Με τη χρήση κρίσης και εκτίμησης στην λογιστική των δεδουλευμένων επιτρέπεται στα στελέχη των οικονομικών υπηρεσιών να αξιοποιούν την εσωεπιχειρησιακή πληροφόρησή τους και εμπειρία τους προκειμένου να αυξήσουν την χρησιμότητα των λογιστικών αριθμών. Μερικά ανώτερα στελέχη, όμως, εξασκούν αυτή την προαίρεση για να «διαχειρίζονται» λογιστικούς αριθμούς, ιδιαίτερα το κέρδος, χάριν προσωπικού οφέλους, μειώνοντας έτσι, την ποιότητα τους. Διαχείριση κερδών γίνεται για αρκετούς λόγους (Walsh, 2009).

Για παράδειγμα:

- τα στελέχη προσπαθούν αν αυξήσουν τις αμοιβές τους,

- αποφυγή επαχθών δεσμεύσεων από τους πιστοδότες (debt covenants³⁵),
- επίτευξη σύγκλισης με τις προβλέψεις των χρηματοοικονομικών αναλυτών, και
- επηρεασμός των τιμών των μετοχών.

Η διαχείριση των κερδών μπορεί να λάβει δύο μορφές:

- a) Αλλαγή των λογιστικών μεθόδων, που συνιστά εμφανή μορφή διαχείρισης κερδών και
- b) Αλλαγή στις λογιστικές εκτιμήσεις και πολιτικές που καθορίζουν του λογιστικούς αριθμούς, η οποία συνιστά μία κρυφή μορφή διαχείρισης κερδών.

Ως μέρος της λογιστικής δεδουλευμένων οι περισσότεροι χρήστες δέχονται απρόθυμα τη διαχείριση κερδών. Ενώ είναι σημαντικό αυτό που γίνεται, ωστόσο η διαχείριση των κερδών δεν είναι τόσο διαδεδομένη όσο ο οικονομικός τύπος (ημερήσιος και περιοδικός) αναφέρει.

Αναμφισβήτητα, έτσι πλήττεται η αξιοπιστία της λογιστικής πληροφόρησης. Μία αρνητική έκβαση της λογιστικής των δεδουλευμένων είναι η εμμονή πολλών στελεχών επιχειρήσεων στο καθαρό κέρδος. Αυτή ενθαρρύνει την διαχείριση των κερδών προκειμένου να ικανοποιηθούν οι προσδοκίες. Μερικά στελέχη θα έκαναν ακόμα και κάποιες «καθ' υπερβολήν» ενέργειες οι οποίες μειώνουν την αξία της εταιρείας στους μετόχους της έτσι ώστε να μειώνεται κατ' ουσίαν το κέρδος.

³⁵ Ρήτρα σε κοινοπρακτικό ή ομολογιακό δάνειο, που υποχρεώνει τον δανειζόμενο να τηρήσει ορισμένους όρους στη διάρκεια του δανείου οι οποίοι διατυπώνονται με βάση λογιστικά μεγέθη.

5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΑΥΤΟΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ»

5.1 ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ

Η διαχείριση των κερδών έχει οριστεί ως η «επί σκοπού παρέμβαση από την διοίκηση στην διεργασία καθορισμού των κερδών, συνήθως προκειμένου να ικανοποιήσει εγωκεντρικούς σκοπούς» (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2014).

Σε αυτή συνήθως υπάρχει η ωραιοποίηση των λογιστικών καταστάσεων, ιδιαίτερα στην τελευταία γραμμή του λογαριασμού αποτελέσματος, δηλαδή στον αριθμό που δείχνει τα κέρδη (the bottom line). Η διαχείριση κερδών μπορεί να είναι κοσμητική (cosmetic) κατά την οποία τα στελέχη παραποιούν τα δεδουλευμένα δίχως συνέπειες στην ταμιακή ροή. Αυτή μπορεί επίσης να είναι πραγματική (real), όπου τα στελέχη κάνουν ενέργειες με συνέπειες στην ταμιακή ροή της επιχείρησης για σκοπούς διαχείρισης των κερδών.

Ένα δυνητικό αποτέλεσμα του εύρους εφαρμογών της λογιστικής των δεδουλευμένων είναι η κοσμητική διαχείριση κερδών. Λογιστικά πρότυπα και μηχανισμοί καθοδήγησης μειώνουν αυτό το εύρος. Εν τούτοις είναι αδύνατο να εξαλειφθεί αυτό το εύρος δοθείσας της πολυπλοκότητας και της μεταβλητότητας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Επιπλέον, με τη λογιστική των δεδουλευμένων απαιτούνται εκτιμήσεις και κρίσεις. Αυτό αποφέρει κάποια διαχειριστική προαίρεση στον προσδιορισμό των λογιστικών αριθμών/ποσοτήτων. Ενώ αυτή η προαίρεση παρέχει μία ευκαιρία για τα στελέχη να αποκαλύψουν μία πιο πληροφοριοδοτική εικόνα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων μιας εταιρείας, τα στελέχη μπορεί να κάνουν κακή χρήση αυτής της ευκαιρίας προκειμένου να ωραιοποιήσουν τις λογιστικές καταστάσεις και να διαχειρισθούν έτσι τα κέρδη (Χατζηνικολάου & Ανδριανόπουλος, 2008).

Για σκοπούς διαχείρισης κερδών, τα στελέχη λαμβάνουν επίσης ενέργειες με συνέπειες επί της ταμιακής ροής, συχνά δυσμενείς. Π.χ. τα στελέχη μερικές φορές χρησιμοποιούν την μέθοδο FIFO στην αποτίμηση αποθεμάτων προκειμένου να αναφέρουν υψηλότερο κέρδος ακόμα και όταν η χρήση της μεθόδου LIFO (όπου επιτρέπεται) θα απέφερε εξοικονόμηση φόρων. Κίνητρα για διαχείριση κερδών επίσης επηρεάζουν αποφάσεις για επένδυση και χρηματοδότηση τις οποίες έχουν να λάβουν τα ανώτερα

στελέχη. Π.χ. η General Electric αποκτά και εκποιεί μέρη της επιχείρησης (business units) προκειμένου να «διαχειρισθεί» (δηλ. παραποιήσει) τα κέρδη της.

Υπάρχουν τρεις στρατηγικές οι οποίες είναι τυπικές κοσμητικής διαχείρισης κερδών.

- 1ο. Τα στελέχη αυξάνουν το κέρδος της τρέχουσας περιόδου.
- 2ο. Τα στελέχη παίρνουν ένα «μεγάλο λουτρό» («Big Bath») με το να μειώσουν αξιοσημείωτα το κέρδος της τρέχουσας περιόδου.
- 3ο. Τα στελέχη μειώνουν την αστάθεια των κερδών εξομαλύνοντας το κέρδος. Τα στελέχη μερικές φορές εφαρμόζουν αυτές τις στρατηγικές συνδυαστικά ή μία μόνον εξ αυτών σε διάφορα χρονικά σημεία προκειμένου να επιτύχουν μακροπρόθεσμους σκοπούς διαχείρισης κερδών.

5.1.1 Αύξηση του Κέρδους

Η αύξηση του αναφερόμενου / δημοσιευόμενου κέρδους μιας περιόδου είναι μία στρατηγική διαχείρισης κερδών. Το κίνητρο είναι να δοθεί στην εταιρεία μια πιο ευνοϊκή εικόνα. Κατ' αυτό τον τρόπο είναι δυνατό να αυξηθεί το κέρδος σε αρκετές περιόδους. Σε ένα σενάριο ανάπτυξης, οι αντιλογισμοί (αντίθετες εγγραφές) δεδουλευμένων είναι μικρότερου ύψους ποσά από τα δεδουλευμένα της τρέχουσας χρήσης τα οποία έτσι αυξάνουν το κέρδος. Έτσι, επικρατεί μία κατάσταση όπου η εταιρεία μπορεί να δημοσιοποιεί υψηλότερο κέρδος από την επιθετική³⁶ διαχείριση κερδών (aggressive earnings management) για μακρές περιόδους χρόνου. Επίσης, οι εταιρείες μπορεί να διαχειρίζονται τα κέρδη προς τα πάνω και μετά να αντιλογίσουν (ακυρώσουν) όλα τα δεδουλευμένα μεμιάς, με χρέωσή τους δηλαδή μία μόνο φορά. Η μοναδική αυτή χρέωση συχνά αναφέρεται ως έκτακτη, ανόργανη ή ουδέτερη δαπάνη (below the line charge) και, ως εκ τούτου, μπορεί να εκληφθεί ως λιγότερο σχετική για την λειτουργία της επιχείρησης σε οποιοδήποτε λογιστικές αναλύσεις (Ξανθάκης & Αλεξιάκης, 2013).

5.1.2 Η στρατηγική του «Big Bath»

Στη στρατηγική του «Big Bath» γίνονται όσο το δυνατόν περισσότερες αποσβέσεις-διαγραφές σε μία περίοδο. Η περίοδος που επιλέγεται είναι συνήθως μία με έντονα φτωχή απόδοση (συχνά σε μία ύφεση όταν οι περισσότερες άλλες εταιρείες επίσης

³⁶Προς αντιδιαστολή σε ήπιες διαχειρίσεις κερδών οι οποίες και συχνότερες είναι και πιο φυσιολογικές συνήθως θεωρούνται.

δημοσιοποιούν λίγα κέρδη) ή μία με ασυνήθη γεγονότα τέτοια όπως αλλαγή διοίκησης, συγχώνευση, αναδιάρθρωση, κ.ο.κ. Η στρατηγική του «Big Bath» συχνά χρησιμοποιείται επίσης σε συνδυασμό με τη στρατηγική αύξησης των κερδών για άλλα χρόνια. Λόγω της ασυνήθους και μη επαναλαμβανόμενης φύσης ενός «Big Bath», οι χρήστες των λογιστικών πληροφοριών τείνουν να προεξοφλούν την χρηματοοικονομική του επίπτωση. Αυτό προσφέρει μία ευκαιρία να διαγραφούν όλες οι παλιές αμαρτίες και επίσης διευκολύνει την διοίκηση για μελλοντικές αυξήσεις κερδών (Ξανθάκης & Αλεξιάκης, 2013).

5.1.3 Εξομάλυνση Κερδών

Μία συνήθης μορφή διαχείρισης κερδών είναι η εξομάλυνση κερδών. Με τον τρόπο αυτό τα στελέχη μειώνουν ή αυξάνουν το δημοσιοποιούμενο κέρδος έτσι ώστε να μειωθεί η αστάθειά του. Η εξομάλυνση κερδών συνεπάγεται να μην δημοσιοποιείται μέρος των κερδών σε καλές χρήσεις/ χρονιές διά μέσου της δημιουργίας αποθεματικών και δημοσιοποιούν μετέπειτα αυτά τα κέρδη σε κακές χρήσεις/χρονιές (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2011).

5.2 ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ

Αρκετοί λόγοι υπάρχουν ώστε να γίνεται διαχείριση κερδών. Σε αυτούς συμπεριλαμβάνονται η αύξηση της αμοιβής ανώτερων στελεχών των οποίων η ανταμοιβή συνδέεται προς τα δημοσιοποιούμενα κέρδη, αύξηση της τιμής της μετοχής καθώς και για άσκηση πίεσης στην κυβέρνηση για χορήγηση επιδοτήσεων.

5.2.1 Κίνητρα εκ Συμβολαίων (Contracting Incentives)

Σε πολλά συμβόλαια χρησιμοποιούνται λογιστικές ποσότητες (λογιστικά νούμερα). Π.χ. συμβόλαια ανταμοιβής στελεχών συχνά συμπεριλαμβάνουν «δώρα» (δηλ. πρόσθετη αμοιβή επί πλέον της αναμενόμενης) το ύψος των οποίων βασίζεται στα κέρδη. Τα τυπικά συμβόλαια δώρων (bonus contracts) έχουν ένα ανώτερο και ένα κατώτερο όριο, το οποίο σημαίνει ότι τα στελέχη δεν λαμβάνουν δώρο εάν τα κέρδη πέσουν κάτω από το συμφωνηθέν προς τα κάτω όριο (the lower bound) και δεν μπορούν να κερδίσουν οποιοδήποτε πρόσθετο δώρο όταν τα κέρδη υπερβαίνουν το προς τα άνω όριο (the upper bound). Με άλλα λόγια τα στελέχη έχουν κίνητρα να αυξάνουν ή να μειώνουν τα κέρδη

βασιζόμενοι στο επίπεδο των μη διαχειρίσιμων κερδών³⁷ σε σχέση με το ανώτερο και κατώτερο όριο. Όταν τα κέρδη που δε διαχειρίζονται τοποθετούνται μεταξύ του ανώτερου και κατώτερου ορίου, τα στελέχη έχουν κίνητρο να αυξήσουν τα κέρδη. Όταν τα κέρδη είναι πάνω από το μέγιστο όριο ή κάτω από το ελάχιστο όριο, τα στελέχη έχουν κίνητρο να μειώσουν τα κέρδη και να δημιουργήσουν αποθεματικά για λήψη δώρων στο μέλλον. Ένα άλλο παράδειγμα κινήτρου εκ συμβάσεως είναι οι όροι και προϋποθέσεις χορήγησης δανείου που συχνά βασίζονται σε χρηματοοικονομικούς αριθμοδείκτες (ratios) οι οποίοι χρησιμοποιούν λογιστικά νούμερα όπως κέρδη. Αφού παραβιάσεις τέτοιων όρων χρέους κοστίζουν, τα στελέχη τα οποία το συνάπτουν και το διαχειρίζονται, αυτά θα διαχειρίζονται τα κέρδη (συνήθως προς τα πάνω) προκειμένου να τις αποφύγουν (Γκίκας, 2012).

5.2.2 Επιπτώσεις στην Τιμή της Μετοχής (Stock Price Effects)

Η πιθανή επίπτωση της διαχείρισης κερδών στην τιμή της μετοχής είναι ένα άλλο κίνητρο για τη διαχείριση κερδών. Π.χ. τα ανώτερα στελέχη είναι δυνατόν να αυξήσουν τα κέρδη ούτως ώστε να ανυψώσουν την τιμή της μετοχής της εταιρείας έναντι γεγονότων όπως μία επιδιωκόμενη συγχώνευση ή διάθεση χρεογράφων στο κοινό ή σχέδια πώλησης μετοχών ή άσκηση δικαιωμάτων. Τα ανώτατα στελέχη επίσης «εξομαλύνουν» τα κέρδη³⁸ προκειμένου να χαμηλώσουν τις περί κινδύνου αντιλήψεις της αγοράς και να μειώσουν το κόστος κεφαλαίου. Ένα άλλο σχετιζόμενο κίνητρο για διαχείριση κερδών είναι να «συναντήσει» επιτυχώς τις προσδοκίες της αγοράς. Αυτή η στρατηγική συχνά λαμβάνει την ακόλουθη μορφή: Τα ανώτερα στελέχη χαμηλώνουν τις προσδοκίες της αγοράς διά μέσου ηθελημένων απαισιόδοξων αποκαλύψεων- προαναγγελιών (pessimistic voluntary disclosures) και τότε διαχειρίζονται ανοδικά τα κέρδη «νικώντας» τις προσδοκίες της αγοράς. Η αυξανόμενη σημασία των γρήγορα κινούμενων επενδυτών (momentum investors) και η ικανότητα τους να τιμωρούν τις μετοχές οι οποίες δεν ικανοποιούν τις προσδοκίες τους έχει δημιουργήσει

³⁷ Εδώ γίνεται μία διάκριση, χρήσιμη για την εξέταση της δημιουργικής λογιστικής, των κερδών σε αυτά που υπόκεινται σε διαχείριση νομοτύπως, δηλαδή που επιτρέπεται η χρήση εναλλακτικών μεθόδων/τεχνικών (π.χ. LIFO έναντι FIFO) και σε αυτά που δεν είναι δυνατόν να τύχουν εναλλακτικής αντιμετώπισης νομοτύπως (the unmanaged earnings). Τα τελευταία κάνουν ένα «σκληρό κέλυφος» το οποίο πρέπει να το λειάνει ο λογιστής προκειμένου να τα μειώσει περαιτέρω.

³⁸ Εξομάλυνση κερδών (income smoothing) είναι ο χειρισμός από εταιρείες ορισμένων κονδυλίων στις λογιστικές τους καταστάσεις έτσι ώστε να απαλείφονται μεγάλες κινήσεις στα κέρδη και αυτές να είναι σε θέση να αναφέρουν μία ομαλή τάση για έναν αριθμό ετών. Αυτή η πρακτική ακολουθείται εξ αιτίας της πεποίθησης ότι οι επενδυτές έχουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη σε εταιρείες οι οποίες κοινοποιούν μία σταθερή αύξηση στα κέρδη από χρόνο σε χρόνο. Είναι αμφίβολο εάν οποιαδήποτε κανονιστική ρύθμιση μπορεί να εμποδίσει τελείως αυτή την μορφή δημιουργικής λογιστικής.

αυξανόμενη πίεση στα ανώτερα στελέχη έτσι ώστε να χρησιμοποιούν όλα τα διαθέσιμα μέσα προκειμένου να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες της αγοράς (Γκίκας, 2012).

5.2.3 Άλλα Κίνητρα

Για να γίνεται διαχείριση κερδών υπάρχουν αρκετοί άλλοι λόγοι. Μερικές φορές η διαχείριση των κερδών είναι καθοδική προκειμένου να μειώσουν τα πολιτικά κόστη και την ενδεχόμενη λεπτομερή εξέταση εταιρειών από κρατικές υπηρεσίες ή κυβερνητικές επιτροπές όπως, λ.χ., η αντιμονοπωλιακή επιτροπή και η εφορία. Επιπροσθέτως, οι εταιρείες μπορεί να διαχειρίζονται τα κέρδη τους προς τα κάτω προκειμένου να κερδίσουν χαριστική μεταχείριση από την κυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένων επιδοτήσεων και μέτρων προστασίας από τον εκ του εξωτερικού ανταγωνισμού. Οι εταιρείες μειώνουν επίσης τα κέρδη προκειμένου να πολεμήσουν τα όσα οι συνδικαλιστικές ενώσεις ζητούν. Ένα άλλο σύνηθες κίνητρο για διαχείριση κερδών είναι η αλλαγή διοίκησης. Αυτή συνήθως συνεπάγεται ένα «Big Bath» για αρκετούς λόγους (Κάντζος, 2012):

- 1ο. Πρώτον μπορεί να επιρριφθεί στους επικείμενους διευθυντές (τα ανώτερα στελέχη που θα έλθουν να αναλάβουν την διοίκηση).
- 2ο. Δεύτερον, σηματοδοτεί ότι οι νέοι διευθυντές θα πρέπει να λάβουν σκληρές αποφάσεις προκειμένου να βελτιώσουν την κατάσταση της εταιρείας.
- 3ο. Τρίτον, και πιθανόν το πλέον σημαντικό, αυτή δεν αφήνει πολλά περιθώρια για μελλοντικές αυξήσεις κερδών.

5.3 ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ

Παρακάτω θα εξηγηθεί ο μηχανισμός με τον οποίο λειτουργεί η διαχείριση κερδών (the mechanics of earnings management). Οι περιοχές οι οποίες προσφέρουν τις περισσότερες ευκαιρίες για διαχείριση κερδών συμπεριλαμβάνουν (Walsh, 2009):

- την αναγνώριση εσόδων³⁹
- την αποτίμηση αποθεμάτων,
- την εκτίμηση του ύψους των προβλέψεων τέτοιων όπως η δαπάνη για επισφαλείς χρεώστες (πελάτες) και για αναβαλλόμενους φόρους (deferred taxes)⁴⁰,

³⁹Πρόκειται για τις διαδικασίες καταχώρισης των εσόδων στους λογαριασμούς ενός οργανισμού στην κατάλληλη λογιστική περίοδο. Ένα έσοδο μπορεί να αναγνωρισθεί σε διάφορα σημεία, π.χ. όταν τίθεται μία παραγγελία, κατά την παράδοση των αγαθών ή κατά την είσπραξη του αντιτίμου. Ορθή αναγνώριση εσόδων συνεπάγεται ορθό υπολογισμό των κερδών.

- χρεώσεις στα έξοδα που γίνονται συνήθως μία φορά στην ζωή της επιχείρησης (one-time charges) όπως αυτά για αναδιάρθρωση-αναδιοργάνωση (restructuring)⁴¹ και για επανόρθωση ζημιών σημαντικού ύψους σε στοιχεία του ενεργητικού.

5.3.1 «Μετατόπιση» Κέρδους

Η διεργασία διαχείρισης κερδών κατά την οποία μετακινείται κέρδος από μία περίοδο σε άλλη καλείται «Μετατόπιση» ή «αναβολή κέρδους» (income shifting). Η μετατόπιση κέρδους επιτυγχάνεται με την επιτάχυνση ή την επιβράδυνση της αναγνώρισης εσόδων ή εξόδων. Αυτή η μορφή διαχείρισης κερδών συνήθως συνεπάγεται μία αναστροφή (έναν αντιλογισμό) του αποτελέσματος αυτού σε μία ή περισσότερες μελλοντικές περιόδους, συχνά μέσα στην επόμενη περίοδο. Γι' αυτό τον λόγο, η «μετατόπιση» κέρδους ή εσόδου είναι πολύ χρήσιμη τεχνική/μεθόδευση επ' αυτού του φαινομένου που καλείται «εξομάλυνση εταιρικού εισοδήματος» (income smoothing). Μεταξύ των πολλών παραδειγμάτων μετατόπισης/αναβολής κέρδους ή εσόδου συμπεριλαμβάνονται τα ακόλουθα (Κάντζος, 2012):

- Επιτάχυνση της αναγνώρισης εσόδων με το να πεισθούν αντιπρόσωποι (dealers) ή χονδρέμποροι να αγοράσουν (περισσότερα από ότι είναι αναγκαίο) προϊόντα πλησίον του τέλους της λογιστικής χρήσης.
- Επιβράδυνση της αναγνώρισης εξόδων με κεφαλαιοποίηση εξόδων και απόσβεσής τους σε μελλοντικές περιόδους. Ανάμεσα σε τέτοια παραδείγματα συμπεριλαμβάνονται η κεφαλαιοποίηση τόκων και η κεφαλαιοποίηση δαπανών ανάπτυξης λογισμικού.
- Μετατόπιση εξόδων σε μεταγενέστερες περιόδους με την υιοθέτηση ορισμένων λογιστικών μεθόδων. Π.χ., υιοθέτηση της μεθόδου FIFO για την αποτίμηση αποθεμάτων (έναντι-εναλλακτικά-της LIFO) και της σταθερής μεθόδου απόσβεσης (straight-line depreciation) έναντι κάποιας μεθόδου αυξημένης τα πρώτα χρόνια απόσβεσης (accelerated depreciation) μπορεί να καθυστερήσει την αναγνώριση εξόδου.
- Χρέωση μεγάλου ποσού εξόδων (large one-time charges) που μπορεί να αφορά ζημιές σε μεγάλης αξίας στοιχεία του ενεργητικού και δαπάνες αναδιάρθρωσης/αναδιοργάνωσης

⁴⁰Πρόκειται για φορολογία η οποία αποδίδεται σε χρονικές διαφορές, δηλ. σε διαφορές μεταξύ κερδών όπως υπολογίζονται για φορολογικούς σκοπούς και κερδών όπως δηλώνονται στις λογιστικές καταστάσεις. Σε αντίθεση με τις μόνιμες διαφορές, οι χρονικές διαφορές αντιλογίζονται σε μελλοντικές περιόδους. Ο τρόπος λογιστικής αντιμετώπισης των αναβαλλόμενων φόρων έχει προκαλέσει σημαντική διχογνωμία.

⁴¹Αναδιάρθρωση των πληρωμών του χρέους μιας εταιρείας, η οποία αδυνατεί να το εξυπηρετήσει, συνοδευόμενη συχνά και με άλλα μέτρα εξυγίανσης, τα οποία συνήθως της επιβάλλονται από τους μεγαλύτερους πιστοδότες της.

σε διαλείπουσα (έκτακτη) βάση. Αυτό επιτρέπει στις εταιρείες να επιταχύνουν την αναγνώριση εξόδων και, καταυτό τον τρόπο, να κάνουν τα κέρδη που ακολουθούν να φαίνονται καλύτερα.

5.3.2 Διαχείριση Κερδών με Ταξιθετική Προσέγγιση

Αντικείμενο διαχείρισης μπορούν να γίνουν τα κέρδη, ταξιθετώντας επιλεκτικά έξοδα (και έσοδα) σε ορισμένα μέρη του λογαριασμού αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης (Classificatory Earnings Management) διαφορετικά από αυτά στα οποία πρέπει να διατεθούν. Η μετάθεση εξόδων μετά από το αποτέλεσμα εκμετάλλευσης (οργανικό ή λειτουργικό αποτέλεσμα) είναι η πιο συνήθης μορφή τέτοιας ταξιθετικής διαχείρισης κερδών που σημαίνει ότι αναφέρονται αυτά τα κονδύλια μαζί με ασυνήθη και μη επαναλαμβανόμενα κονδύλια στα οποία συνήθως δίδεται λιγότερη σημασία από τους χρηματοοικονομικούς/επενδυτικούς αναλυτές. Μία περίπτωση τέτοιας μορφής διαχείρισης κερδών είναι να γίνονται απ' ευθείας προσαρμογές στην καθαρή θέση δίχως να «πηγαίνουν» το κονδύλι των προσαρμογών από τον λογαριασμό αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης. Εν τούτοις ανώτερα στελέχη επιχειρούν να ταξιθετήσουν έξοδα στα τμήματα των μη επαναλαμβανόμενων (εκτάκτων) κονδυλίων του λογαριασμού αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης όπως τα παραδείγματα που ακολουθούν διευκρινίζουν (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2014):

- Όταν μία εταιρεία παύει να λειτουργεί ένα τμήμα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της, τα έσοδα από αυτό το τμήμα πρέπει να αναφέρονται ξεχωριστά ως κέρδος ή ζημιά από διακοπείσες δραστηριότητες. Αυτό το κονδύλι αγνοείται στην χρηματοοικονομική ανάλυση επειδή σχετίζεται με μία επιχειρησιακή μονάδα η οποία δεν έχει πλέον επιπτώσεις στην εταιρεία. Κάποιες εταιρείες όμως επιβαρύνουν μεγαλύτερο μέρος από τα κοινά κόστη (τέτοια όπως τα γενικά έξοδα της εταιρείας) στο τμήμα που παύει να λειτουργεί, αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό τα κέρδη για το υπόλοιπο μέρος της εταιρείας.
- Η χρήση ιδιαίτερων (έκτακτων) επιβαρύνσεων τέτοιων όπως είναι η χειροτέρευση της κατάστασης στοιχείων του ενεργητικού και χρεώσεις εξόδων αναδιάρθρωσης έχει εκτοξευθεί στα ύψη (για παράδειγμα, σχεδόν το 40% των εταιρειών αναφέρουν στις ΗΠΑ τουλάχιστον μία τέτοια χρέωση)⁴². Το κίνητρο γι' αυτή την πρακτική ανακύπτει από την συνήθεια πολλών αναλυτών να αγνοούν τις έκτακτες αυτές χρεώσεις λόγω της

⁴² Π.χ. στην δεκαετία του 1990 η Kodak έκανε επί έξι συνεχόμενες χρήσεις έκτακτες διαγραφές (ολοσχερείς αποσβέσεις) τέτοιων κονδυλίων συνολικού ύψους \$4,5 δισεκατομμυρίων, το οποίο ποσό είναι μεγαλύτερο από τα καθαρά κέρδη που πραγματοποίησε στην δεκαετία αυτή.

ασυνήθους και μη επαναληπτικής φύσης τους. Με το να κάνουν έκτακτες χρεώσεις περιοδικά και να συμπεριλαμβάνουν έξοδα εκμετάλλευσης (οργανικά έξοδα) στις επιβαρύνσεις αυτές, οι εταιρείες κάνουν τους αναλυτές να αγνοούν ένα μέρος από τα έξοδα εκμετάλλευσης (λειτουργικά έξοδα).

5.4 ΤΙ ΣΥΝΕΠΑΓΕΤΑΙ Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι λογιστικές καταστάσεις «διαστρέφονται» από τη διαχείριση κερδών. Η αναγνώριση (εξεύρεση) και αντίστοιχη αναπροσαρμογή που έχει γίνει για τη διαχείριση των κερδών είναι ένα σημαντικό έργο στην ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων. Εν τούτοις παρόλη την τρομακτική αύξηση στην διαχείριση κερδών, αυτή είναι λιγότερο διαδεδομένη. Ο οικονομικός τύπος ιδιαίτερα αρέσκειται στο να εστιάζει την προσοχή του κοινού σε περιπτώσεις διαχείρισης κερδών (δηλαδή δημιουργικής λογιστικής) επειδή αυτή η πρακτική καθιστά πιο ελκυστική την ανάγνωσή του. Αυτό δίνει σε πολλούς χρήστες λογιστικών καταστάσεων την λανθασμένη εντύπωση ότι τα κέρδη γίνονται αντικείμενο διαχείρισης συνεχώς. Στη συνέχεια παρουσιάζεται τι χρειάζεται να ελέγχει ένας αναλυτής προτού συμπεράνει ότι μία εταιρεία διαχειρίζεται τα κέρδη της (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).

5.4.1 Κίνητρα για Διαχείριση Κερδών

Τα κέρδη δεν θα είναι αντικείμενο διαχείρισης τους εκτός εάν υπάρχουν κίνητρα για να γίνουν αντικείμενο διαχείρισης. Έχουν ήδη αναφερθεί αρκετά από τέτοια κίνητρα και μία χρηματοοικονομική ανάλυση θα πρέπει να τα θέτει υπό θεώρηση (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).

5.4.2 Το Ιστορικό και η Φήμη της Διοίκησης

Η φήμη και η ακεραιότητα της διοίκησης είναι σημαντικό να αξιολογείται. Πληροφόρηση για την προαναφερθείσα εργασία του αναλυτή παρέχουν η προσεκτική ανάγνωση λογιστικών καταστάσεων προηγούμενων ετών, η επιβολή ποινών από τις αρχές του Χρηματιστηρίου, οι εκθέσεις ελέγχου, το ιστορικό αλλαγών στους ελεγκτές της εταιρείας και τα γραφόμενα στον οικονομικό Τύπο (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).

5.4.3 Ενδείξεις Συνέπειας

Η διαχείριση κερδών στοχεύει στο να επηρεαστεί ένας περιληπτικός αριθμός κατώτατης σειράς, όπως τα κέρδη, ή οι αριθμοδείκτες κλειδιά, όπως αυτός της δανειακής

επιβάρυνσης (ξένα προς ίδια κεφάλαια/debt-to-equity ratio) ή της κάλυψης των δανειακών επιβαρύνσεων (interest coverage ratio). Είναι σημαντική να γίνεται επαλήθευση κατά πόσον διάφορα συστατικά στοιχεία των αποτελεσμάτων ή του ισολογισμού γίνονται αντικείμενα διαχείρισης επισταμένως προς ορισμένη κατεύθυνση. Έτσι, για παράδειγμα, εάν μία εταιρεία εμφανίζεται να διογκώνει τα κέρδη δια μέσου πολιτικών εσόδων νωρίτερης αναγνώρισης ενώ ταυτοχρόνως μειώνει τα κέρδη διά μέσου μιας αλλαγής στην μέθοδο αποτίμησης αποθεμάτων, τότε είναι λιγότερο πιθανό η εταιρεία αυτή να διαχειρίζεται πονηρά τα κέρδη της (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).

5.4.4 Ευκαιρίες για Διαχείριση Κερδών

Οι δραστηριότητες της επιχείρησης καθορίζουν την έκταση στην οποία τα κέρδη μπορούν να γίνουν αντικείμενο διαχείρισης. Όταν η φύση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης απαιτεί σημαντική άσκηση κρίσεων κατά τον προσδιορισμό των αριθμών, επί μέρους μεγεθών των λογιστικών καταστάσεων, τότε υφίστανται περισσότερες ευκαιρίες για διαχείριση των κερδών (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).

5.5 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ

Η διεργασία εκτίμησης της έκτασης στην οποία η λογιστική μιας εταιρείας αντανακλά την οικονομική της πραγματικότητα καλείται Λογιστική ανάλυση (accounting analysis). Η λογιστική ανάλυση ενέχει αρκετές συσχετιζόμενες διεργασίες.

Οι φράσεις «ποιότητα των κερδών» (earnings quality) ή, «ποιότητα της λογιστικής» (accounting quality), σημαίνουν διαφορετικά πράγματα σε διάφορους ανθρώπους. Πολλοί αναλυτές ορίζουν την ποιότητα των κερδών ως την έκταση της συντηρητικότητας η οποία υιοθετείται από την εταιρεία -μια εταιρεία με υψηλότερη ποιότητα κερδών αναμένεται να έχει υψηλότερο αριθμοδείκτη τιμής προς κέρδη (price-earnings ratio)- από μία με χαμηλότερη ποιότητα κερδών. Ένας εναλλακτικός ορισμός της ποιότητας των κερδών είναι με όρους λογιστικών στρεβλώσεων, μια εταιρεία να έχει υψηλή ποιότητα κερδών εάν οι πληροφορίες που παρέχουν οι λογιστικές καταστάσεις περιγράφουν με ακρίβεια τις επιχειρηματικές δραστηριότητές της (Χατζηνικολάου & Ανδριανόπουλος, 2008).

5.5.1 Βήματα για την Εκτίμηση της Ποιότητας των Κερδών

Η εκτίμηση της ποιότητας των κερδών ενέχει τα ακόλουθα βήματα (Χατζηνικολάου & Ανδριανόπουλος, 2008):

1ο. Εξακρίβωση και αξιολόγηση λογιστικών πολιτικών που είναι κλειδιά

Για την εκτίμηση της ποιότητας των κερδών είναι σημαντική η εξακρίβωση λογιστικών πολιτικών-κλειδιά οι οποίες υιοθετούνται από την εταιρεία. Δηλαδή οι πολιτικές αυτές είναι λογικές ή επιθετικές; Είναι το σύνολο των πολιτικών που υιοθετούνται συνεπές με τα πρότυπα του κλάδου (π.χ. κλαδικό λογιστικό σχέδιο, λογιστικό οδηγό, γνωμάτευση του ΕΣΥΛ, κ.τ.λ.); Τι επίπτωση θα έχουν οι υιοθετηθείσες λογιστικές πολιτικές επί των αριθμών που αναφέρονται στις λογιστικές καταστάσεις;

2ο. Εκτίμηση της έκτασης της ελαστικότητας της λογιστικής

Κατά την κατάρτιση των λογιστικών καταστάσεων είναι σημαντικό να εκτιμάται η έκταση της ελαστικότητας που είναι διαθέσιμη. Η έκταση της ελαστικότητας της λογιστικής είναι μεγαλύτερη σε κάποιους κλάδους απ' ότι σε άλλους. Για παράδειγμα, απαιτούν περισσότερη άσκηση κρίσης και εκτιμήσεων η λογιστική σε κλάδους οι οποίοι έχουν περισσότερα άυλα στοιχεία στο ενεργητικό τους, μεγαλύτερη αστάθεια στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες, μεγαλύτερο μέρος από τα κόστη της παραγωγής τους να συμβαίνει προ της παραγωγής, και ασυνήθεις μεθόδους αναγνώρισης εσόδων. Γενικώς η ποιότητα των κερδών είναι χαμηλότερη σε τέτοιους κλάδους απ' ότι σε κλάδους όπου η λογιστική είναι πιο ευθύς.

3ο. Προσδιορισμός της στρατηγικής επί των λογιστικών αναφορών/καταστάσεων

Πρόκειται για την εξακρίβωση της λογιστικής στρατηγικής που υιοθετείται από την εταιρεία. Υιοθετούνται επιθετικές πρακτικές στις λογιστικές αναφορές/καταστάσεις; Έχει η εταιρεία έκθεση ελέγχου καθαρή από δυσμενείς παρατηρήσεις; Έχει υπάρξει ιστορικό λογιστικών προβλημάτων; Έχει η διοίκηση φήμη για την ακεραιότητά της ή μήπως είναι γνωστοί οι διοικούντες περί του αντιθέτου; Επίσης κρίνεται απαραίτητο να εξετάζονται τα κίνητρα για διαχείριση κερδών και να αναζητούνται κατ' εξακολούθηση δείγματα τέτοιας συμπεριφοράς. Οι αναλυτές είναι επίσης αναγκαίο να εκτιμούν την ποιότητα των λογιστικών πληροφοριών μιας εταιρείας. Ενώ οι αποκαλύψεις τέτοιων πληροφοριών δεν συνιστούν υποκατάστατο των καλής ποιότητας λογιστικών καταστάσεων.

4ο. Εξακρίβωση και αξιολόγηση κόκκινων σημαιών

Κατά την αξιολόγηση της ποιότητας των κερδών ο αναλυτής οφείλει να προσέχει για τυχόν ύπαρξη «κόκκινων σημαιών» (red flags). «Κόκκινες σημαίες» είναι κονδύλια τα οποία θέτουν σε ετοιμότητα τους αναλυτές για ενδεχομένως λανθάνοντα, πολύ σοβαρά προβλήματα. Μερικά παραδείγματα «κόκκινων σημαιών» είναι τα ακόλουθα:

- Κακή χρηματοοικονομική απόδοση. Οι απελπισμένες εταιρείες είναι επιρρεπείς στο να καταφύγουν σε «μέσα απελπισίας».
- Κέρδη τα οποία κατ' εξακολούθηση είναι υψηλότερα από τις ταμιακές ροές της εκμετάλλευσης.
- Κέρδη τα οποία κατ' εξακολούθηση είναι υψηλότερα από τα φορολογητέα κέρδη.
- Έκθεση ελέγχου με δυσμενείς παρατηρήσεις.
- Χρησιμοποίηση όχι γνωστής ελεγκτικής εταιρείας, ιδίως για μεγάλες εταιρείες.
- Παραίτηση ελεγκτή ή εκτός ρουτίνας αλλαγή ελεγκτικής εταιρείας,
- Ανεξήγητες ή συχνές αλλαγές στις λογιστικές πολιτικές.
- Αιφνίδια αύξηση στα αποθέματα σε σχέση με τις πωλήσεις.
- Χρησιμοποίηση τεχνασμάτων προκειμένου να παρακαμφθούν λογιστικοί κανόνες,
- Συχνές κατ' εξαίρεση υψηλές δαπάνες (onetime charges)

6. ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΕΡΔΩΝ»

6.1 ΜΟΡΦΕΣ ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ

Η εκμετάλλευση της ελαστικότητας περιλαμβάνει απλά την πιο συνηθισμένη μορφή διαχείρισης των κερδών μιας οικονομικής μονάδας. Όλες οι μορφές χειραγώγησης είναι ακατάλληλες, γι' αυτό και αποτελεί πρόβλημα ή παρανομία. Πολλοί ορισμοί αναφέρουν ότι προκύπτουν προβλήματα από την παράνομη ή καταχρηστική χειραγώγηση. Αυτό σημαίνει ότι δε θα πρέπει να θεωρείται προβληματική αν βρίσκεται μέσα σε ορισμένα όρια. Οι δύο μορφές της χειραγώγησης κερδών είναι το ίδιο με τις μορφές της επινοητικής λογιστικής, που πρόκειται για μια πιο ευρεία έννοια, η οποία και περιλαμβάνει τη διαχείριση ως μια πιο συγκεκριμένη κατηγορία (Καλπαξίδου, 2015).

6.1.1 Χειραγώγηση κερδών και λογιστικές αρχές

Πιθανές τεχνικές ή λογιστικές ενέργειες διαχείρισης κερδών, χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις για να ικανοποιήσουν συγκεκριμένους σκοπούς κάθε φορά που εξαρτώνται από τις εκάστοτε συνθήκες, αλλά και από την εικόνα που επιθυμούν να προβάλλουν στο κοινό. Τέτοιες πιθανές τεχνικές ή λογιστικές ενέργειες διαχείρισης κερδών είναι οι εξής (Καλπαξίδου, 2015):

- Αλλαγή των μεθόδων απόσβεσης
- Αλλαγή της ωφέλιμης ζωής που χρησιμοποιείται για σκοπούς που έχουν σχέση με τις αποσβέσεις
- Αλλαγή του τρόπου εκτίμησης της αποσβεστέας αξίας για σκοπούς που σχετίζονται με τις αποσβέσεις
- Προσδιορισμός της ύπαρξης κατεστραμμένων περιουσιακών στοιχείων και απαραίτητων δεδουλευμένων εξόδων
- Εκτίμηση του σταδίου ολοκλήρωσης ορισμένων συμβολαίων
- Εκτίμηση της πιθανότητας πραγματοποίησης απαιτήσεων από συμβόλαια
- Εκτίμηση του ποσού ενός δεδουλευμένου εξόδου για αναδιοργάνωση
- Εκτίμηση διάφορων στοιχείων απαραίτητων για συγκεκριμένες επενδύσεις

- Καθορισμός της ύπαρξης ανάγκης και της ποσότητας αποθεμάτων
- Εκτίμηση δεδουλευμένων που σχετίζονται με περιβαλλοντικές υποχρεώσεις
- Πραγματοποίηση ή αλλαγή των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης
- Καθορισμός του μέρους της τιμής μιας πράξης πώλησης που θα καταχωρηθεί ως αποκτώμενο έσοδο από έρευνα & ανάπτυξη που βρίσκεται σε εξέλιξη
- Προσδιορισμός της έκτασης στην οποία θα πρέπει να κεφαλαιοποιηθούν διάφορα κόστη
- Καθορισμός της καταχώρησης ενός χρηματοοικονομικού παραγώγου στην κατάλληλη κατηγορία αντιστάθμισης κινδύνου
- Καθορισμός μιας επένδυσης ως επιτρέπουσας ή μη την άσκηση σημαντικής επιρροής στη μονάδα που γίνεται η επένδυση
- Καθορισμός της προσωρινής ή μη φύσης μιας μείωσης στην αγοραία αξία μιας επένδυσης.

Βέβαια η υιοθέτηση των συγκεκριμένων παραδειγμάτων τεχνικών, βρίσκεται έξω από τα όρια της ελαστικότητας που παρέχουν οι λογιστικές αρχές.

Κάποια από τα παραδείγματα έχουν πολύ διακριτική φύση. Κυρίως τα τρία πρώτα στοιχεία, που έχουν σχέση με την αλλαγή στη μέθοδο απόσβεσης. Μπορεί βέβαια, οι ενέργειες στον τομέα αυτό να αποτελούν απλώς αντίδραση στην αλλαγή των προσδοκιών που αφορούν στα πλάνα παραγωγικότητας, στη σταθερότητα, καθώς και στις συνθήκες της αγοράς για τα περιουσιακά στοιχεία που έχουν χρησιμοποιηθεί.

Στη συζήτηση που αφορά στη διαχείριση το θέμα αυτό προκύπτει πολύ συχνά. Ενώ σε μια συγκεκριμένη ενέργεια μπορεί να υπάρχει κάποιο κίνητρο από πίσω για χειραγώγηση, είναι πολύ δύσκολη η απόδειξη αυτής της πρόθεσης που βρίσκεται πίσω από την ενέργεια αυτή. Μερικές φορές σε περιπτώσεις παρανομίας εδραιώνονται αποδείξεις για χειραγώγηση, όμως τα αποτελέσματα των ερευνών που πραγματοποιούν αρμόδιοι φορείς μπορούν να επιβεβαιώσουν ότι στη χειραγώγηση στοχεύουν οι δραστηριότητες και οι ενέργειες που παρατηρήθηκαν κατά καιρούς.

Τα υπόλοιπα στοιχεία του πίνακα πρόκειται για συνηθισμένες λογιστικές ενέργειες, οι οποίες αποτελούν σημαντικό μέρος της εφαρμογής των λογιστικών αρχών. Για την εφαρμογή των απαιτήσεων, η ενέργεια είναι απαραίτητη, ωστόσο καθεμιά από τις περιοχές αυτές παρουσιάζει ένα κοινό χαρακτηριστικό: την ανάγκη για άσκηση ποικίλων βαθμών υποκειμενικής εκτίμησης και κρίσης. Άλλωστε, η ελαστικότητα στη λογιστική επιτρέπει να συμβαδίζει με τις καινοτομίες στις επιχειρήσεις. Όταν οι άνθρωποι

εκμεταλλεύονται την ελαστικότητα αυτή τότε συμβαίνουν καταχρήσεις όπως είναι η χειραγώγηση κερδών και υιοθετούνται κόλπα για να καλύψουν την πραγματική οικονομική αστάθεια.

Πιθανό εργαλείο για χειραγώγηση θεωρούνται και τα δεδουλευμένα έξοδα για αναδιοργάνωση και αναδόμηση της οικονομικής μονάδας. Αυτό γίνεται παρουσιάζοντας αυξημένα κατά πολύ τα δεδουλευμένα και αντιστρέφοντας ένα μέρος τους καταχωρούνται στα αποτελέσματα, αν υπάρχει η ανάγκη να επιτευχθεί ένας συγκεκριμένος στόχος για τα κέρδη. Και στα δεδουλευμένα για ζημία, ο βαθμός της αβεβαιότητας και η ανάγκη για άσκηση υποκειμενικής κρίσης είναι πολύ δύσκολο να δείξει ότι το έξοδο ήταν ιδιαίτερα αυξημένο. Η δυνατότητα που παρέχουν τα στοιχεία του πίνακα για τη διαχείριση των κερδών οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην επιτάχυνση της αναγνώρισης των εσόδων και στην αναβολή της αναγνώρισης των εξόδων (Γεωργόπουλος, 2014).

Τα στοιχεία του πίνακα είναι ουδέτερα στο αν ξεπερνούν τα όρια των λογιστικών αρχών. Πέρα από τα όρια αυτά υπάρχει μια γκριζα περιοχή όπου η λογιστική διαστρεβλώνεται, τα διοικητικά στελέχη καταστρατηγούν τους κανόνες και τα δημοσιευόμενα κέρδη αντανακλούν τις επιθυμίες της διοίκησης παρά την πραγματική χρηματοοικονομική εικόνα της επιχείρησης. Βέβαια, υποθετικά, πέρα από τη γκριζα περιοχή εκτείνεται μια μαύρη περιοχή. Συνεπώς, η μετακίνηση από τη γκριζα προς τη μαύρη περιοχή αυξάνει την πιθανότητα παρέμβασης των αρμόδιων φορέων για επιβολή προστίμων.

6.1.2 Εκτροπή διαχείρισης

Οι προσπάθειες για τη διαχείριση των κερδών καταλήγουν σε παραποιήσεις ή παραλείψεις διάφορων μεγεθών ή κατάλληλων αποκαλύψεων και γίνονται με πρόθεση να εξαπατήσουν τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.

Για την περιγραφή τέτοιου είδους ενεργειών χρησιμοποιούνται συχνά και εναλλακτικά οι όροι λογιστικές ανωμαλίες και αποκάλυψη ψευδών χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Ωστόσο, για να αποδειχθεί η απάτη απαιτείται να αποδείξει κάποιος ότι χρησιμοποιήθηκαν εις βάρος του οι παραποιημένες λογιστικές καταστάσεις. Συνεπώς, τέτοιου είδους ενέργειες μπορούν να θεωρηθούν παράνομες χωρίς να αποφασιστεί ότι αντιπροσωπεύουν αποκάλυψη ψευδών χρηματοοικονομικών πληροφοριών (Καλπαξίδου, 2015).

1. Παράνομη χειραγώγηση κερδών

Την κακή χρήση συνηθισμένων λογιστικών δραστηριοτήτων περιέχουν τα περισσότερα παραδείγματα παράνομης διαχείρισης. Αυτές περιλαμβάνουν την αναγνώριση των πωλήσεων, τα δεδουλευμένα έξοδα, την κεφαλαιοποίηση των κοστών, καθώς και την απόσβεση των περιουσιακών στοιχείων. Βέβαια, η χρησιμοποίησή τους έχει προχωρήσει πέρα από τη νόμιμη ελαστικότητα κατά την εφαρμογή των λογιστικών αρχών.

2. Λανθασμένη αναγνώριση εσόδων

Μια από τις πιο συνηθισμένες μορφές αθέμιτης χειραγώγησης αποτελεί η πρόωμη αναγνώριση των εσόδων, ή σε ορισμένες περιπτώσεις η αναγνώριση ολόκληρου πλασματικού εισοδήματος. Από έρευνες φαίνεται, ότι συμπεριέλαβαν ακατάλληλη αναγνώριση εσόδων πάνω από τις μισές επιχειρήσεις που συμμετείχαν και υιοθέτησαν χειρισμούς δημοσίευσης ψευδών πληροφοριών.

Παραδείγματα παράνομης διαχείρισης είναι η διατήρηση των βιβλίων μιας οικονομικής μονάδας ανοιχτών και η συνέχιση της καταχώρησης παραγγελιών που ανήκαν σε προηγούμενες περιόδους, καθώς και η καταχώρηση πωλήσεων χωρίς παραγγελία. Από τις δύο περιπτώσεις, είναι περισσότερο παράνομη η καταχώρηση ανύπαρκτων πωλήσεων, η οποία αναφέρεται και ως αναγνώριση πλασματικού εισοδήματος, σε σύγκριση με την πρώτη, που αποτελεί μια μορφή καθυστερημένης αναγνώρισης εισοδήματος. Βέβαια, οι πραγματικές πωλήσεις συνεχίζουν να υπάρχουν σαν μέγεθος στην περίπτωση όπου τα βιβλία παραμένουν ανοιχτά για να καταχωρηθούν οι τρέχουσες πωλήσεις που ανήκουν φυσικά σε επόμενη περίοδο, αν και στις δύο περιπτώσεις παρουσιάζονται αλλοιωμένες οι πωλήσεις και τα κέρδη.

3. Λανθασμένη αναγνώριση εξόδων

Μια ακόμα μορφή αθέμιτης χειραγώγησης κερδών αποτελεί η συγκρατημένη καταχώρηση των εξόδων, η οποία έχει ως απόρροια την υπερτίμηση των περιουσιακών στοιχείων ή την υποτίμηση των υποχρεώσεων. Τέτοιο παράδειγμα υποτίμησης των εξόδων, όπως και του παθητικού της παρέχει η εταιρία Cendant. Δηλαδή, όταν χρειάστηκε να προσεγγίσει τις προβλέψεις για τα κέρδη της, ανέστρεψε τα υποτιμημένα αποθεματικά της σε κέρδη. Παράλληλα, δούλευε σε δύο στρατόπεδα, υπερτιμώντας τα αποθεματικά που σχετίζονταν με τις εξαγορές της, και όταν ήταν απαραίτητο, ανέστρεψε τα υπερτιμημένα αυτά μεγέθη και τα παρουσίασε ως κέρδη.

6.2 ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ

6.2.1 Μετατόπιση κέρδους

Η διεργασία χειραγώγησης κερδών κατά την οποία μετακινείται κέρδος από μια χρήση σε άλλη καλείται «μετατόπιση» ή «αναβολή» κέρδους (income shifting). Μέσω της επιτάχυνσης ή της επιβράδυνσης της αναγνώρισης εσόδων ή εξόδων επιτυγχάνεται η μετατόπιση κέρδους. Μετά τη μορφή αυτή διαχείρισης συνήθως ακολουθεί μια αναστροφή (έναν αντιλογισμό όπως κανονικά λέγεται στη λογιστική) του αποτελέσματος σε μια ή περισσότερες μελλοντικές περιόδους, συχνά στη χρήση που έπεται. Για το λόγο αυτό η μετατόπιση κέρδους αποτελεί μια ιδιαίτερα χρήσιμη τεχνική που σχετίζεται με την εξομάλυνση κερδών (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).

Ειδικότερα, με το να πεισθούν αντιπρόσωποι ή χονδρέμποροι να αγοράσουν περισσότερα προϊόντα απ' όσα έχουν ανάγκη προς το τέλος της λογιστικής χρήσης υπάρχει η δυνατότητα να αναγνωριστούν έσοδα. Η πρακτική αυτή γνωστή και ως channel loading, συνηθίζεται σε βιομηχανίες αυτοκινήτων και τσιγάρων. Επίσης, η αναγνώριση εξόδων μέσω της κεφαλαιοποίησης εξόδων και της απόσβεσής τους σε μελλοντικές περιόδους μπορεί να επιβραδυνθεί. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται η κεφαλαιοποίηση τόκων, καθώς και η κεφαλαιοποίηση δαπανών ανάπτυξης λογισμικού. Επιπρόσθετα, σε μεταγενέστερες περιόδους μπορούν να μετατοπιστούν τα έξοδα μέσω της υιοθέτησης ορισμένων λογιστικών μεθόδων, όπως είναι η FIFO έναντι της LIFO για την αποτίμηση των αποθεμάτων, αλλά και η σταθερή μέθοδος απόσβεσης (straight-line depreciation) έναντι της μεθόδου που το ποσό των αποσβέσεων είναι αυξημένο τα πρώτα χρόνια (accelerated depreciation) (Καλπαξίδου, 2015).

Τέλος, μεγάλο ποσό εξόδων που αφορούν ζημίες σε μεγάλης αξίας στοιχεία του ενεργητικού, καθώς και δαπάνες αναδιάρθρωσης / αναδιοργάνωσης σε έκτακτη βάση μπορούν να χρεωθούν στην επιχείρηση. Με τον τρόπο αυτό, μπορεί να επιταχυνθεί η αναγνώριση εξόδων, με αποτέλεσμα τα κέρδη που έπονται να είναι μεγαλύτερα και συνεπώς η εικόνα που παρουσιάζει η επιχείρηση προς τα έξω να είναι σαφώς ευνοϊκότερη.

6.2.2 Διαχείριση κερδών με ταξίθετική προσέγγιση

Τα κέρδη μπορούν να ταξιθετούν επιλεκτικά έξοδα (και έσοδα) σε ορισμένα μέρη του λογαριασμού αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης, τα οποία διαφέρουν από εκείνα όπου πρέπει κανονικά να καταχωρηθούν. Στις ΗΠΑ αυτή η μορφή διαχείρισης

καλείται «classificatory earnings management». Η μετάθεση εξόδων μετά από το αποτέλεσμα εκμετάλλευσης (οργανικό ή λειτουργικό αποτέλεσμα), το οποίο σημαίνει ότι τα κονδύλια αυτά αναφέρονται μαζί με ασυνήθη και μη επαναλαμβανόμενα κονδύλια, στα οποία συνήθως δίνεται μικρότερη σημασία από τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές αποτελεί την πιο συνηθισμένη μορφή ταξιθετικής χειραγώγησης κερδών. Οι απευθείας προσαρμογές στην καθαρή θέση χωρίς να μεταφέρεται το κονδύλι των προσαρμογών από το λογαριασμό αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης είναι μια περίπτωση ταξιθετικής διαχείρισης. Η διαδικασία αυτή δεν επιτρέπεται κατά κανόνα ούτε από τα ΔΛΠ ούτε από τις λογιστικές αρχές των ΗΠΑ (Γιαννούλης, 2015).

Ωστόσο, κάποια από τα διοικητικά στελέχη προσπαθούν να ταξιθετήσουν έξοδα στα τμήματα των έκτακτων κονδυλίων του λογαριασμού αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης. Παραδείγματος χάριν, όταν μια επιχείρηση παύει να λειτουργεί ένα τμήμα των επιχειρηματικών της δραστηριοτήτων, τα έσοδα από το τμήμα αυτό οφείλει να αναφέρονται ξεχωριστά ως κέρδος ή ζημία από δραστηριότητες που έχουν διακοπεί. Στη χρηματοοικονομική ανάλυση το κονδύλι αυτό αγνοείται, διότι έχει σχέση με μια επιχειρησιακή μονάδα που δεν επηρεάζει πλέον την εταιρία. Όμως, κάποιες επιχειρήσεις επιβαρύνονται με το μεγαλύτερο μέρος από τα κοινά κόστη (όπως είναι τα γενικά έξοδα) του τμήματος που παύει να λειτουργεί, με αποτέλεσμα να αυξάνονται τα κέρδη για τα υπόλοιπα τμήματα της εταιρίας. Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις όπου η χρήση τέτοιων έκτακτων επιβαρύνσεων όπως η χειροτέρευση της κατάστασης στοιχείων του ενεργητικού και χρεώσεις εξόδων αναδιάρθρωσης έχει εκτοξευθεί στα ύψη.

Στη χρήση της πρακτικής αυτής οδηγεί το κίνητρο το οποίο ανακύπτει από τη συνήθεια πολλών αναλυτών να αγνοούν τις έκτακτες αυτές χρεώσεις λόγω της ασυνήθιστης και μη περιοδικής φύσης τους και συναντάται βέβαια κυρίως στο εξωτερικό και όχι στην Ελλάδα όπου η γνώμη των αναλυτών έχει ιδιαίτερη σημασία και ενδιαφέρον. Κατά συνέπεια, η περιοδικότητα έκτακτων χρεώσεων και η συμπερίληψη εξόδων εκμετάλλευσης (οργανικών εξόδων) στις επιβαρύνσεις αυτές, οδηγούν τους αναλυτές των επιχειρήσεων να αγνοούν μέρος των εξόδων εκμετάλλευσης (Καλπαξίδου, 2015).

6.3 ΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ

Από τα βήματα που πραγματοποιούνται για να διαχειριστούν τα κέρδη, καθώς και από το στόχο της χειραγώγησης εξαρτάται η αξιολόγηση της ουσίας της χειραγώγησης κερδών.

Από καλές, χωρίς συνέπειες μέχρι και άσχημες ποικίλουν οι απόψεις για το «χαρακτήρα» της διαχείρισης κερδών. Από την επιστημονική κοινότητα προκύπτει η άποψη σύμφωνα με την οποία η χειραγώγηση δεν επιφέρει συνέπειες και βασίζεται στο συμπέρασμα ότι υπάρχει πλήρης αποκάλυψη της χειραγώγησης. Επιπλέον, ως η ομάδα που πιθανότατα επηρεάζεται θεωρούνται οι ορθολογικοί επενδυτές. Οι αρμόδιοι φορείς φαίνεται να έχουν την πεποίθηση ότι η χειραγώγηση κερδών είναι κυρίαρχη και προβληματική, αν και η επιστημονική έρευνα δεν έχει υποδείξει ότι η χειραγώγηση έχει μεγάλη επίδραση κατά μέσο όρο στα δημοσιευόμενα κέρδη, ή ότι οποιαδήποτε χειραγώγηση υπάρχει θα πρέπει να ανησυχεί τους επενδυτές (Καλπαξίδου, 2015).

Πολλοί μελετητές υποθέτουν ότι με την πλήρη αποκάλυψη η αγορά θα μεταφέρει αποτελεσματικά τα αποτελέσματα της χειραγώγησης κερδών στην οικονομική επίδοση και οι τίτλοι θα τιμολογηθούν σωστά. Ωστόσο, η στάση αυτή σε περιπτώσεις αθέμιτης διαχείρισης κερδών είναι σχεδόν απίθανο να διατηρηθεί. Αυτό δηλώνει ότι οι προσπάθειες που έχουν ως στόχο τους τη λανθασμένη παρουσίαση της χρηματοοικονομικής επίδοσης μιας επιχείρησης θα πρέπει τελικά να θεωρούνται βλαβερές. Η «κακή» χειραγώγηση κερδών σημαίνει ακατάλληλη χειραγώγηση και παρεμβαίνει με σκοπό την απόκρυψη της πραγματικής λειτουργικής επίδοσης δημιουργώντας τεχνητές λογιστικές εισόδους ή εκτείνοντας τις εκτιμήσεις πέρα από ένα λογικό σημείο. Αντίθετα, η καλή χειραγώγηση αποτελείται από λογικές και κατάλληλες πρακτικές που αποτελούν μέρος της λειτουργίας μιας καλά διαχειριζόμενης επιχείρησης και διανέμουν αξίες στους μετόχους. Μάλιστα, η πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου για την κάλυψη μιας απόκλισης στο εισόδημα βρίσκεται μέσα στη σκοπιά της καλής διαχείρισης κερδών. Στην περίπτωση που υπάρχει ρύθμιση για μια καθυστερημένη διακοπή συμβολαίου θα προκαλούσε την απόκλιση των κερδών από τις προσδοκίες. Όταν ένα στοιχείο στέκεται και έχει λιγότερη αξία για την εταιρία σχετικά με την προηγούμενη και μπορεί να βρεθεί ένας ενδιαφερόμενος αγοραστής, τότε η διοίκηση μπορεί να εκμεταλλευτεί την πώληση και παράλληλα τη διατήρηση της σταθερότητας της κατώτατης γραμμής (bottom line) στα αποτελέσματα χρήσης, δηλαδή των κερδών. Η

προκύπτουσα τάση δεν είναι παραπλανητική όταν δημοσιεύεται με το σωστό τρόπο (Κούκος, 2015).

Ένα αρκετά πολύπλοκο θέμα αποτελεί τελικά το γεγονός αν η χειραγώγηση κερδών θεωρείται καλή, κακή ή αδιάφορη. Στον χαρακτηρισμό συγκεκριμένων περιπτώσεων διαχείρισης κερδών συνεισφέρουν τα κίνητρα, η προοπτική, οι συνθήκες και οι μέθοδοι.

6.3.1 Επαλήθευση προβλέψεων

Ο στόχος μιας αποτελεσματικής διαχείρισης κερδών μπορεί να είναι η βοήθεια στις επιχειρήσεις να επαληθεύσουν ή και να ξεπεράσουν τις προβλέψεις της διοίκησης ή των χρηματοοικονομικών αναλυτών. Αν γίνονται αποδεκτά τα αποτελέσματα των ενεργειών με σκοπό τη διαχείριση των κερδών για σκοπούς που έχουν να κάνουν με την ικανοποίηση των προσδοκιών, τότε οι μέτοχοι και η διοίκηση της επιχείρησης θα ωφεληθούν αποφεύγοντας μια μείωση της αγοραίας αξίας. Για την αποτελεσματική χειραγώγηση των κερδών απαιτείται η χρήση είτε πραγματικών ενεργειών όπως η επιτάχυνση φορτίων ή η αποκοπή εξόδων ή η εκμετάλλευση της ελαστικότητας που περιορίζεται. Ένα καλά δημοσιευόμενο μη περιοδικό κέρδος που έχει καταχωρηθεί είναι απίθανο να γίνει αποδεκτό ότι θα κλείσει το κενό ανάμεσα στις προβλέψεις για τα κέρδη και τα πραγματικά αποτελέσματα (Χατζηνικολάου & Ανδριανόπουλος, 2008).

Η παροχή αποκάλυψης μέσα σε λογικά όρια σχετικά με τα βήματα που γίνονται για να χειραγωγηθούν τα κέρδη είναι σημαντική, έτσι ώστε να εξασφαλίζει ότι τα οφέλη που προκύπτουν για τους μετόχους και τη διοίκηση δεν είναι εις βάρος άλλων. Όταν πρόκειται για καταχρηστική ή παράνομη διαχείριση, όπου οι επενδυτές δεν έχουν απολύτως καμιά γνώση για τέτοιες δραστηριότητες, τα οφέλη για τους μετόχους και τη διοίκηση είναι εις βάρος άλλων. Παραδείγματος χάριν, ένας αγοραστής μετοχών ο οποίος έχει επηρεαστεί από αμφισβητούμενες τακτικές μπορεί να υποφέρει όταν γνωστοποιηθεί η παράνομη χειραγώγηση (Καλπαξίδου, 2015).

6.3.2 Μεγιστοποίηση της τιμής των μετοχών

Το συμφέρον μιας εταιρείας είναι να διαχειριστεί τα κέρδη της πριν από μια αρχική ή εποχιακή προσφορά τίτλων ώστε να μεγιστοποιήσει τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από την έκδοση των μετοχών. Γενικότερα, οι επιχειρήσεις καταβάλλουν προσπάθεια ώστε τα χρηματοοικονομικά τους να φαίνονται καλύτερα πριν από τέτοιες προσφορές. Όσο η χειραγώγηση περιορίζεται και υπάρχει πλήρης και δίκαιη αποκάλυψη,

είναι σχεδόν απίθανο ότι οι επενδυτές των μετοχών αυτών θα βλαφθούν. Με δεδομένη μια προσδοκώμενη διαχείριση κερδών πριν από αρχικές ή εποχιακές εκδόσεις τίτλων, η τιμολόγηση των νεοεκδοθεισών μετοχών μειώνει λίγο τα διογκωμένα αποτελέσματα πριν την έκδοση (Μάντζαρης, 2013).

Ωστόσο, τουλάχιστον στην περίπτωση των εποχιακών εκδόσεων τίτλων, οι επενδυτές μπορεί να μην διαβλέπουν τη διαχείριση που σχετίζεται με τις προσφορές αυτές. Αντίθετα, με την απόδοση των μετοχών αυτών προτείνεται μια πιθανή υπερτιμολόγηση στην έκδοση που ακολουθείται από χαμηλή επίδοση στις επόμενες περιόδους. Αυτό σημαίνει ότι οι βραχυχρόνιοι επενδυτές στις προσφορές μπορεί να ωφελούνται αντίθετα με τους μακροχρόνιους επενδυτές που μπορεί να βλάπτονται.

6.3.3 Μεγιστοποίηση κερδών της διοίκησης

Υποστηρίζεται από πολλούς ότι τα κέρδη χειραγωγούνται με σκοπό τη μεγιστοποίηση της αμοιβής ή των «δώρων» των διοικητικών στελεχών. Αν στο πλάνο για τη συμφωνία των αμοιβών περιλαμβάνεται η πιθανότητα της διαχείρισης, τότε οποιοσδήποτε ενέργειες γίνονται με σκοπό τη χειραγώγηση των κερδών θα φαίνεται ότι δεν είναι βλαβερές. Οι λήπτες των δώρων απλά θα κερδίζουν την επιπρόσθετη αμοιβή που αναμένεται με βάση το σχεδιασμό του πλάνου.

Βεβαίως, υπάρχουν επιβλαβή αποτελέσματα όταν εκείνα τα άτομα που συμπεριλαμβάνονται στο πλάνο για τα δώρα χρησιμοποιούν τεχνικές διαχείρισης, οι οποίες δεν προβλέπονται από αυτό. Η ποσότητα των δώρων που αποδίδεται είναι υπερβολική. Σε μια τέτοια περίπτωση, η διοίκηση θα ωφεληθεί σε βάρος των μετόχων. Επιπλέον, αν οι ενέργειες που έχουν ως στόχο τη χειραγώγηση είναι καταχρηστικές, τότε θα υπάρχει μια πραγματική παραποίηση της χρηματοοικονομικής επίδοσης της επιχείρησης. Επίσης θα ζημιωθούν και άλλοι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, όπως είναι οι πιστωτές, η κυβέρνηση, οι εργαζόμενοι και οι πιθανοί επενδυτές.

Με τη διαχείριση των κερδών μπορεί να αποφευχθούν οι αρνητικές συνέπειες που έχουν σχέση με την παραβίαση των οικονομικών όρων σε μια πιστωτική συμφωνία. Βέβαια, ο δανειζόμενος θα ωφεληθεί από την αποφυγή της παραβίασης. Αντίθετα, ο δανειστής δεν θα ζημιωθεί αν και οι τεχνικές διαχείρισης που υιοθετούνται βρίσκονται στα πλαίσια εκείνων που προβλέπονται και επιτρέπονται από την πιστωτική συμφωνία ή τη συμφωνία χρέους.

Ωστόσο, η αποφυγή της παραβίασης των όρων ενός συμβολαίου μέσω της χρήσης τεχνικών, οι οποίες ούτε επιτρέπονται από τη συμφωνία ούτε αποκαλύπτονται στο δανειστή θα ωφελήσουν το δανειζόμενο σε βάρος πάντα του πιστωτή. Άρα, ο δανειστής δεν μπορεί ούτε να παραμερίσει την παραβίαση ούτε να προβεί στην πραγματοποίηση κάποιων βημάτων με στόχο την προστασία της θέσης του, σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται από τη συμφωνία και τα σχετικά συμβόλαια.

6.3.4 Ελαχιστοποίηση της αυξομείωσης των κερδών

Σημάδι ενός αυξανόμενου κινδύνου είναι ότι η αστάθεια στα δημοσιεύμενα κέρδη έχει ως αποτέλεσμα ένα υψηλότερο ασφάλιστρο κινδύνου, καθώς και μείωση της αξίας. Για το λόγο αυτό αναπτύχθηκε η πρακτική της εξομάλυνσης των κερδών, η οποία αποτελεί υποσύνολο της χειραγώγησης, πριν γίνουν συζητήσεις για τη χειραγώγηση των κερδών ώστε να επαληθευτούν οι προβλέψεις για τα κέρδη. Σήμερα, ο κυρίαρχος ρόλος που των προβλέψεων για τα κέρδη έχει μετατοπίσει την έμφαση από την εξομάλυνση των κερδών (Καλπαξίδου, 2015).

Παρόλα αυτά, στην έκταση που η διοίκηση προσπαθεί να κατευθύνει τις προβλέψεις των αναλυτών, μπορεί να διατηρείται ένας ρόλος για την εξομάλυνση. Ακόμα αξιολογείται υψηλά στην αγορά μια τάση κερδών που είναι ομαλή και αύξουσα. Αν η διοίκηση, μέσω της εξομάλυνσης των κερδών κατευθύνει τις προβλέψεις των αναλυτών ώστε να ταιριάζουν με τις δικές της προσδοκίες για τα κέρδη, τότε αυτή η μορφή χειραγώγησης είναι αποτελεσματική. Το τελικό αποτέλεσμα θα είναι λιγότερες εκπλήξεις σχετικά με τις προβλέψεις των κερδών και πιθανότατα μια υψηλότερη τιμή της μετοχής (Γιαννούλης, 2015).

6.4 ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ

Μεγάλη προσοχή τα τελευταία χρόνια έχει λάβει από τους επενδυτές, τα διοικητικά στελέχη και τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές, το θέμα της ποιότητας των κερδών. Το ενδιαφέρον των στελεχών είναι για τη διατήρηση μιας ελκυστικής ανάπτυξης των κερδών, εφόσον η επαγγελματική τους θέση και η αμοιβή τους έχει σχέση με τα νούμερα των κερδών που δημοσιεύονται στις οικονομικές καταστάσεις κάθε επιχείρησης. Από την πλευρά τους οι αναλυτές στρέφουν το ενδιαφέρον τους στην παροχή χρήσιμων και αξιόπιστων πληροφοριών στους επενδυτές προκειμένου να λάβουν οι τελευταίοι κερδοφόρες επενδυτικές αποφάσεις (Καλπαξίδου, 2015).

Στην πλειοψηφία των αναπτυγμένων χωρών σε ολόκληρο τον κόσμο, όπως και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει εισχωρήσει στις λογιστικές αρχές η πραγματική και ακριβοδίκαιη αρχή. Ωστόσο, ορισμένες φορές η πραγματικότητα είναι αρκετά διαφορετική από εκείνη που θα έπρεπε να είναι. Στο παρελθόν, πολλές μελέτες έχουν επιβεβαιώσει την ύπαρξη επινοητικής λογιστικής ή τις προσπάθειες της διοίκησης να διαχειριστούν τα νούμερα των κερδών για την εξυπηρέτηση ίδιων συμφερόντων.

Συνεπώς, σε αποδόσεις του χρηματιστηρίου που αποκλίνουν από τις αυθεντικές σωστές τους τιμές, θα μπορούσε να οδηγήσει η ύπαρξη χειραγώγησης κερδών από τους συμμετέχοντες στην αγορά, γεγονός που θα δημιουργήσει μια παραπλανητική εικόνα της αγοράς και της σχέσης ανάμεσα στις αποδόσεις και τα κέρδη. Έτσι, ένα αποτελεσματικό μέτρο για την ποιότητα των κερδών θα μπορούσε να είναι και χρήσιμο στην αξιολόγηση της ισχύος των μελλοντικών κινήσεων της αγοράς μετοχών και της γενικότερης σχέσης μεταξύ κερδών και αποδόσεων (Γεωργόπουλος, 2014).

Στο παρελθόν πολλές έρευνες έχουν επιβεβαιώσει ότι οι αριθμοί των κερδών και οι μεταβολές των κερδών συνδέονται με θετικές μη κανονικές αποδόσεις (positive abnormal returns). Όμως, η σχέση αυτή εξαρτώμενη από την εγκυρότητα της μεταβολής στα κέρδη, αναμένεται να αλλάξει. Η παραπάνω σχέση μπορεί να αληθεύει αν παρατηρηθεί μια πραγματική βελτίωση της κερδοφορίας, ή μπορεί να μην αληθεύει αν η διοίκηση εφαρμόσει επιθετική λογιστική για τη χειραγώγηση των νούμερων των κερδών. Οπότε θα μπορούσε να αποδώσει περισσότερο πειστικά αποτελέσματα για την προαναφερόμενη σχέση, η συμπερίληψη ενός μέτρου για την ποιότητα των κερδών στα μοντέλα αποδόσεων - κερδών.

Πολλές μεθοδολογίες έχουν αναπτυχθεί από τους ερευνητές προκειμένου να αποφασίσουν αν οι οικονομικές καταστάσεις είναι αυθεντικές. Μια πρώτη κατηγορία μελετών επεδίωξε τη διαμόρφωση μοντέλων που θα προβλέπουν την πιθανότητα απάτης από την πλευρά της διοίκησης. Μάλιστα, ορισμένοι από τους επιστήμονες της ομάδας αυτής καθόρισαν «κόκκινες σημαίες», δηλαδή ενδείξεις για παραποιημένες λογιστικές καταστάσεις.

Τα δεδουλευμένα είναι το δεύτερο μέτρο για την ποιότητα των κερδών που κέρδισε την προσοχή των ερευνητών. Η διαφορά ανάμεσα στα λογιστικά κέρδη και τις ταμειακές ροές (ή τις λειτουργικές ταμειακές ροές) ορίζουν τα δεδουλευμένα. Τα μεγάλα θετικά δεδουλευμένα δείχνουν ότι τα μεγέθη των κερδών είναι υψηλότερα συγκριτικά με τις ταμειακές ροές που παράγονται από την οικονομική μονάδα. Από τις αποφάσεις της

οικονομικής διεύθυνσης όσον αφορά το πότε και το πόσες εισπράξεις και κόστη πρέπει να αποκαλυφθούν προκύπτει αυτή η διαφορά. Από πολλές εργασίες έχει υποστηριχθεί ότι εταιρίες με υψηλά δεδουλευμένα (δηλ. τα κέρδη υπερβαίνουν τις ταμειακές ροές) αποδίδουν χειρότερα, όσον αφορά την απόδοση των μετοχών τους, συγκριτικά με εταιρίες που παρουσιάζουν χαμηλά δεδουλευμένα.

Σε δύο αιτίες θα μπορούσε να οφείλεται αυτό το εύρημα. Η πρώτη είναι η αυτονομία που παρέχεται στη διοίκηση όσον αφορά το επίπεδο και τη χρονική στιγμή της αποκάλυψης των εσόδων και των εξόδων. Η δεύτερη πρόκειται για την αργή αντίδραση της αγοράς σε γεγονότα που σχετίζονται με την αξία. Κατά πολλούς, η αγορά αντιδρά με κάποια καθυστέρηση ή υποαντιδρά σε πληροφορίες σχετικές με την αξία. Εναλλακτικά, η εγκαιρότητα αυτή θα μπορούσε να παρατηρηθεί σε πληροφορίες που περιέχονται στα δεδουλευμένα (Γιαννούλης, 2015).

Για το θέμα της ποιότητας των κερδών, στα πλαίσια της ελληνικής κεφαλαιαγοράς, διεξήχθη έρευνα, για το αν επηρεάζεται καθόλου η σχέση απόδοσης - κέρδους. Για την έρευνα αυτή εξεταστήκαν 101 επιχειρήσεις, όλες εισηγμένες στο Χ.Α.Α. για την περίοδο 2005 - 2009. Δύο πτυχές είχε το μέτρο της ποιότητας των κερδών. Η πρώτη αφορούσε στα ποσοστά «κόκκινων σημαιών» («red flag» ratios) που έχουν χαρακτηριστεί ως δυνατοί δείκτες απάτης, και η δεύτερη αφορούσε στη διαίρεση των δεδουλευμένων σε διακριτικά (discretionary accruals) και μη διακριτικά δεδουλευμένα (non-discretionary accruals) μέσω της χρήσης του τροποποιημένου μοντέλου του Jones. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα και τα δύο είδη δεδουλευμένων έχουν μεγάλη σημασία στην επεξήγηση των κινήσεων των τιμών των μετοχών, με τα διακριτικά να είναι πιο σημαντικά σε σχέση με τα μη διακριτικά δεδουλευμένα. Άρα το ελληνικό χρηματιστήριο πράγματι τιμολογεί τα δεδουλευμένα. Επίσης, αρνητική επίδραση στις αποδόσεις των μετοχών έχουν οι λόγοι του κεφαλαίου κίνησης προς το συνολικό ενεργητικό και του καθαρού κέρδους προς τις πωλήσεις, ενώ επηρεάζουν θετικά τις αποδόσεις οι λόγοι του καθαρού κέρδους προς το συνολικό ενεργητικό και των πωλήσεων προς το συνολικό ενεργητικό (Καλαξίδου, 2015).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Την δεκαετία του 1980 η δημιουργική λογιστική συνιστούσε κυρίαρχο πρόβλημα. Κάποιες εταιρείες ανέφεραν καλές αποδόσεις και ευοίωνες προοπτικές για ανάπτυξη, μόλις προτού κηρύξουν πτώχευση.

Για παράδειγμα, στο Ηνωμένο Βασίλειο μετά την αντικατάσταση της ASC το 1990, το ASB συνεισέφερε σημαντικά στην ανάπτυξη λογιστικών οδηγιών με περισσότερες λεπτομέρειες, κάποιες από τις οποίες έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές στην καταπολέμηση της πρακτικής της δημιουργικής λογιστικής. Τα λογιστικά πρότυπα της ASB, τα FRS, έχουν τροποποιήσει πολλές περιοχές όπου υπήρχε πριν ανεπαρκής έλεγχος, τέτοια όπως αυτό του προσδιορισμού της ακριβοδίκαιης αξίας στην λογιστική εξαγοράς (acquisition accounting), κ.ά. Ταυτοχρόνως, το ASB έχει δυναμώσει την επιβολή των λογιστικών προτύπων συστήνοντας δύο θυγατρικά σώματα, το Review Panel και το UITF (Urgent Issues Task Force). Ως αποτέλεσμα τούτων, η πρακτική της δημιουργικής λογιστικής την δεκαετία του 1990 μειώθηκε σε σύγκριση με αυτήν της δεκαετίας του 1980.

Ωστόσο η δημιουργική λογιστική συνεχίζει να χρησιμοποιείται επειδή κάποια κονδύλια και ορισμένες συνθήκες δεν έχουν ορισθεί στα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα, τα οποία συχνά είναι ευεπίφορα στην πρακτική της δημιουργικής λογιστικής. Για παράδειγμα, όσον αφορά στην μεταχείριση του τιμήματος η σχετική GAAP επιτρέπει την εναλλακτική μέθοδο αποτίμησης, αλλά αφήνει την «ασυνήθης διακύμανση» (unusual fluctuation) στην ευχέρεια των διευθυντών. Εν τω μεταξύ, η έλλειψη λογιστικής οδηγίας επί ορισμένων συναλλαγών καθίσταται επίσης ένα «παράθυρο» στα υπάρχοντα πρότυπα, όπως η μεταχείριση κάποιων συναλλαγών σε συνάλλαγμα. Από τις αναλύσεις πολλών ερευνητών φαίνεται ότι αυτά «τα παράθυρα μπορούν να κλείσουν» με αυστηρότερα και περισσότερα λογιστικά πρότυπα.

Η Ελλάδα κατ' απομίμηση των αντίστοιχων μηχανισμών της Μεγάλης Βρετανίας έχει υπό ολοκλήρωση ανάλογο νομοσχέδιο καθιέρωσης όμοιων θεσμών. Το συγκεκριμένο νομοσχέδιο το οποίο αφορά και την καταπολέμηση της δημιουργικής λογιστικής αναμορφώνει και άλλα θεσμικά όργανα εκσυγχρονίζοντάς τα (όπως το Εθνικό Συμβούλιο Λογιστικής - ΕΣΥΛ) ενώ δημιουργεί νέα που έλλειπαν και ήταν αισθητή η απουσία τους.

Η παροχή συνεπών και συγκρίσιμων λογιστικών πληροφοριών στους χρήστες τους είναι ένας από τους βασικούς σκοπούς της οποιασδήποτε ρυθμιστικής εποπτείας του

ζητήματος. Μελέτες έχουν δείξει ότι ακόμα υπάρχουν περιορισμοί έναντι της πρακτικής της δημιουργικής λογιστικής και πόσο αποτελεσματικοί είναι. Προβληματισμοί, όπως η έκταση στην οποία ο Τύπος και οι αναλυτές είναι επιτυχής στο να αναστέλλουν ή να περιορίζουν την δημιουργική λογιστική, και ο ρόλος της θεμελιακής αγγλοσαξονικής λογιστικής αρχής της, «αληθούς και ακριβοδίκαιης άποψης» καθώς επίσης ο ρόλος που οι ελεγκτές παίζουν στην αποσόβηση τέτοιων πρακτικών μένουν ακόμα άλυτοι.

Η αντίθετη από τη δημιουργική λογιστική (αρνητική) δημοσιότητα στα μέσα μαζικής ενημέρωσης φαίνεται πως μεσοπρόθεσμα είναι ένας επιτυχής αποτρεπτικός παράγοντας αλλά αφού ο Τύπος δεν είναι ρυθμιστική αρχή, οι αναφορές του δεν είναι κατ' ανάγκη συνεπείς ή προβλέψιμες.

Για τη χρηματοοικονομική ανάλυση απαιτούνται ικανότητες οι οποίες μπορεί να μην είναι εύκολα διαθέσιμες στην αγορά εργασίας. Αυτές οι ικανότητες ήταν σε ανεπαρκή προσφορά στο Ηνωμένο Βασίλειο την δεκαετία του 1980. Επιπλέον, όταν είναι ανοδικές οι αγορές και οι τιμές των μετοχών, η ανάγκη και η έμφαση σε έρευνα καλής ποιότητας μπορεί να μην είναι τόσο απαραίτητη, αλλά όταν οι αγορές έχουν καθοδική πορεία (φάση ύφεσης), η εστίαση της προσοχής στρέφεται προς ποιοτική ανάλυση και πιο εμπειριστατωμένη έρευνα των επενδυτικών ευκαιριών. Στον οικονομικό Τύπο υπάρχουν κριτικές αναφορές που φαίνεται πως έχουν ισχυρή επίδραση στις τιμές των μετοχών, αν και δεν γίνεται κατ' ανάγκη αυτή η διεργασία κατά έναν συνεπή τρόπο. Από τη στιγμή που η επανάσταση στην πληροφόρηση εντείνεται με μεγαλύτερη ποσότητα και εύρος πληροφοριών οι οποίες παρέχονται διά μέσου της σύγχρονης τεχνολογίας, μπορεί να μην υπάρχει πια έλλειψη πληροφοριών. Όμως οι ικανότητες, που χρειάζονται για να εξακριβωθούν και να ξεχωρίσουν οι σημαντικές πληροφορίες από τις ασήμαντες, και η χρησιμοποίησή τους για τη λήψη επενδυτικών αποφάσεων, θα συνεχίσουν να παραμένουν μεγάλης σημασίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε πλαίσιο εθνικής οικονομίας όπως αυτό του Ηνωμένου Βασιλείου, όπου υπάρχει μεγάλη ανάπτυξη του χρηματιστηρίου και των συναφών υπηρεσιών, οι πρακτικές δημιουργικής λογιστικής μπορούν ακόμη να διαλανθάνουν της προσοχής των υπευθύνων και αυτών οι οποίοι είναι επικεφαλής εποπτικών αρχών οι οποίες παρακολουθούν την συμπεριφορά εταιρειών (ενεργώντας αυτοί για λογαριασμό των επενδυτών).

Η έννοια της «αληθούς και ακριβοδίκαιης άποψης», δεν φαίνεται να είναι ικανή για να αντιμετωπίσει επιτυχώς την αποσόβηση τέτοιων «δημιουργικών» λογιστικών

πρακτικών και αφήνει χώρο για ευκαιριακές κινήσεις, ακόμα και στη χώρα όπου αυτή η έννοια αναπτύχθηκε πρώτα και επιβλήθηκε από την δικαστηριακή νομολογία. Άρα κάνει εντύπωση το γεγονός ότι το Ηνωμένο Βασίλειο προώθησε την ενσωμάτωση στη νομοθεσία των υπολοίπων χωρών της Ευρώπης την «άποψη της αληθούς και ακριβοδίκαιης εικόνας».

Επίσης, από μελέτες φαίνεται ότι υπάρχουν ενδείξεις μεροληπτικότητας των αναλυτών και των ορκωτών ελεγκτών και έλλειψη (πραγματικής) ανεξαρτησίας, τούτων των φαινομένων οφειλομένων στην ύπαρξη σύγκρουσης συμφερόντων.

Σε μια επιχείρηση η σύγκριση των οικονομικών μεγεθών της με αντίστοιχα αντιπροσωπευτικά μεγέθη του κλάδου, στον οποίο ανήκει, ή με ορισμένα «πρότυπα» (standards) αποτελεί ουσιώδες μέρος της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων.

Στο εξωτερικό υπάρχουν και δημοσιεύονται στοιχεία σχετικά με τους οικονομικούς δείκτες (κοινά μεγέθη και αριθμοδείκτες) για πολλούς κλάδους βιομηχανικών και εμπορικών επιχειρήσεων, οπότε η σύγκριση είναι ευχερής. Όμως, στην Ελλάδα, δεν υπάρχουν δημοσιευμένα τέτοια στοιχεία, με συνέπεια η σύγκριση αυτή να απαιτεί, κάθε φορά, ορισμένη προεργασία.

Πρώτα από όλα πρέπει να οριστεί, αφενός ο κλάδος, στον οποίο ανήκει η μελετώμενη επιχείρηση, και αφ' ετέρου να προσδιοριστεί η μέθοδος υπολογισμού των κλαδικών δεικτών. Αντιπροσωπευτικά μεγέθη καλούνται τα διάφορα μεγέθη (αριθμοδείκτες, ποσοστά κ.λπ.), που θα προσδιοριστούν για τον κλάδο και με τα οποία θα συγκριθούν τα αντίστοιχα μεγέθη της υπό μελέτη επιχείρησης.

Αποτέλεσμα συνδυασμού ορισμένων γεγονότων, λογιστικών αρχών και προσωπικής κρίσης αυτών που τις συντάξαν είναι οι λογιστικές καταστάσεις μιας επιχείρησης. Άρα, τα οικονομικά μεγέθη που προκύπτουν από αυτές δεν μπορεί να θεωρηθούν τέλεια ή απόλυτα ακριβή και αντικειμενικά. Έτσι, λοιπόν η επίδραση των πιο πάνω παραγόντων (πραγματικών γεγονότων, λογιστικών αρχών και προσωπικής κρίσης) πολλαπλασιάζονται, όταν γίνεται υπολογισμός των μεγεθών αυτών για πολλές ομοειδείς επιχειρήσεις ή για τον κλάδο.

Πολλά προβλήματα στην πράξη αντιμετωπίζονται κατά τον υπολογισμό των αντιπροσωπευτικών μεγεθών, διότι εξετάζονται ταυτόχρονα ενημερούσες και προβληματικές επιχειρήσεις.

Ως εκ τούτου, η απόφαση αν θα περιληφθούν ή όχι στον υπολογισμό των αντιπροσωπευτικών μεγεθών οι ακραίες περιπτώσεις επιχειρήσεων του κλάδου είναι πάρα πολύ σημαντική, διότι τυχόν συνυπολογισμός τους ενδέχεται να επηρεάσει, θετικά ή αρνητικά, το αντιπροσωπευτικό μέγεθος του κλάδου.

Το περισσότερο αντιπροσωπευτικό μέγεθος για να προσδιοριστεί για ορισμένα οικονομικά στοιχεία, ή στοιχεία αποτελεσμάτων, θα πρέπει ο αναλυτής να είναι σίγουρος ότι όλες οι επιχειρήσεις του κλάδου που συμμετέχουν στον υπολογισμό του αντιπροσωπευτικού μεγέθους έχουν ίδια ή παρεμφερή δραστηριότητα και τα διάφορα οικονομικά τους στοιχεία είναι συγκρίσιμα.

Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι τα αντιπροσωπευτικά αυτά μεγέθη εκφράζουν συγκεντρωτικά αποτελέσματα, που επιτεύχθηκαν από μια ομάδα επιχειρήσεων του αυτού κλάδου. Ως εκ τούτου, μολονότι θεωρούνται αντιπροσωπευτικά του κλάδου, τα μεγέθη αυτά είναι απλώς και μόνο ενδεικτικά του ποιο θα πρέπει να είναι περίπου το ύψος των αντίστοιχων μεγεθών της υπό μελέτη επιχείρησης.

Η πραγματική αξία αυτών των αντιπροσωπευτικών μεγεθών εξαρτάται αποκλειστικά από το πώς αξιολογούνται από τον αναλυτή, ο οποίος χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα πρότυπα μπορεί να επιτύχει μια σε βάθος ανάλυση μιας επιχείρησης. Αντίθετα, αν τα χρησιμοποιήσει μόνο για απλή σύγκριση χωρίς περαιτέρω έρευνα, τότε αυτά παραμένουν χωρίς ιδιαίτερη σημασία.

Πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη και παλαιότερα ιστορικά στοιχεία μιας επιχείρησης για να επιτευχθεί μια εμπειριστατωμένη ανάλυση των δεδομένων μιας επιχείρησης.

Τέλος, σε περίπτωση που δεν υπάρχουν διαθέσιμα αντιπροσωπευτικά μεγέθη, ο αναλυτής θα πρέπει να υπολογίσει τα δικά του μεγέθη.

Συνήθως, η διάμεσος, ο απλός μέσος αριθμητικός και ο μέσος σταθμικός χρησιμοποιούνται σαν αντιπροσωπευτικά μεγέθη κλαδικών δεικτών. Η επιλογή ενός από των τριών αυτών μεγεθών εξαρτάται κάθε φορά από τις προτιμήσεις και την κρίση του αναλυτή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης. (2015). *ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΕΛΕΓΧΟΥ & ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΔΙΚΛΙΔΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ*. Ανάκτηση 8 10, 2015, από e-boss.gr: http://www.e-boss.gr/ebossimages/DIETHNIPROTYPAELENCHOUDIETHNIPROTYPADIKLIDONPOIOTITAS_F19293.pdf;jsessionid=CE0816B086EFF7D1DC1052EB7E02184B
- Bragg, S. (2015). <http://www.accountingtools.com/vertical-analysis>. Ανάκτηση 8 20, 2015, από Vertical Analysis: <http://www.accountingtools.com/vertical-analysis>
- Eudoxus. (2015). *Έννοια - Σκοπός και Μέθοδοι Αναλύσεως λογιστικών ή χρηματοοικονομικών καταστάσεων*. Ανάκτηση 11 2015, από eudoxus: http://books.eudoxus.gr/publishers/CID_821/cid_00821-0325-ABS.pdf
- Financial Reporting Council. (2015). *Financial Reporting Review Panel*. Ανάκτηση 7 10, 2015, από Financial Reporting Council: <https://www.frc.org.uk/About-the-FRC/FRC-structure/Former-FRC-structure/Financial-Reporting-Review-Panel.aspx>
- Graham, C., Litan, R., & Sukhtankar, S. (2002, 8). *Cooking the Books: The Cost to the Economy*. Ανάκτηση 7 10, 2015, από The Brookings Institution: <http://www.brookings.edu/research/papers/2002/08/business-graham>
- Walsh, C. (2009). *Αριθμοδείκτες και management-Ανάλυση, σύγκριση και έλεγχος των μεγεθών που προσδιορίζουν την αξία της επιχείρησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Γεωργόπουλος, Α. (2014). *Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστασεών*. Αθήνα: ΜΠΕΝΟΥ ΣΩΤ.ΕΥΓΕΝΙΑ.
- Γιαννούλης, Ι. (2015). *Επιχείρηση και Λογιστική*. Ανάκτηση 2015, από ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ - Σημειώσεις: Γενικές Αρχές Λογιστικής: http://www.lib.teiher.gr/webnotes/sdo/Arxes_logistikis/Arxes_logostikis_Notes.pdf
- Γκίκας, Δ. Π. (2012). *ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ (INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS)*. Αθήνα: ΜΠΕΝΟΥ ΕΚΔΟΣΕΙΣ.
- Δημητράς, Α., & Μπάλλας, Α. (2009). *ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ (ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟ)*. Αθήνα: GUTENBERG.

Καλαμαράς, Ν., & Καλαμαρά, Α. (2013). *ΓΕΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ. ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ*. Αθήνα: ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ.

Καλπαξίδου, Α. (2015). *ΕΠΙΝΟΗΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ- ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ -ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ-*. Ανάκτηση 2015, από ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ:
<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/3576/1/KalpaxidouMsc2007.pdf>

Κάντζος, Κ. (2012). *Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων* (4η εκδ.). Αθήνα: ΝΙΚΗΤΟΠΟΥΛΟΣ Ε & ΣΙΑ ΕΕ ΕΚΔ.INTERBOOKS.

Καραγιάννης, Δ. (2012). *ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ*. Αθήνα: Ιδιωτική.

Καραγιάννης, Ι. (2013). *ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ, ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ, ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΑ, ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ - Κ.Φ.Α.Σ. ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ*. Αθήνα: ΙΔΙΩΤΙΚΗ.

Κοταντάκος, Α. (2006). *ΓΕΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ. ΕΝΝΟΙΕΣ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ*. Αθήνα: ΕΛΛΗΝ.

Κούκος, Π. (2015). *Προσδιορισμός Νεκρού σημείου (Break Even Analysis)*. Ανάκτηση 2015, από ΤΕΙ Χαλκίδας: http://www.ee.teihal.gr/labs/pkoukos/Documentation/nekro_simeio.pdf

Μάντζαρης, Δ. (2013, 4). *Αξιολόγηση αποδοτικότητας εισηγμένων εταιρειών με ευφρείς υπολογιστικές μεθόδους*. Ανάκτηση 2015, από Ψηφιακό Αποθετήριο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του ΕΜΠ:
http://dspace.lib.ntua.gr/bitstream/handle/123456789/8201/mantzarisd_ratios.pdf;jsessionid=945FB188F82C95269EE86630A8F4C740?sequence=1

Νιάρχος, Ν. (2011). *Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων* (3η εκδ.). Αθήνα: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ.

Νιάρχος, Ν., Ηρειώτης, Ν., & Αλεξάκης, Χ. (2010). *Ασκήσεις Χρηματοοικονομικής Λογιστικής και Ανάλυσης Λογιστικών Καταστάσεων*. Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ.

Ξανθάκης, Ε., & Αλεξάκης, Χ. (2013). *Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων*. Αθήνα: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ.

Παπαδέας, Π., & Συκιανάκης, Ν. (2014). *Ανάλυση & Διερεύνηση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων*. Αθήνα: ΠΑΠΑΔΕΑΣ ΠΑΝ.

Παρασκευόπουλος, Δ. (2008). *ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ* (2η εκδ.). Αθήνα: INTERBOOKS.

Φίλιος, Β. (2003). *Δημιουργική Λογιστική*. Αθήνα: Σύγχρονη Εκδοτική.

Χατζηνικολάου, Σ., & Ανδριανόπουλος, Γ. (2008). *Τα Μυστικά των Ισολογισμών (Τεχνικές Ανάγνωσης και Λειτουργίας Λογιστικών Καταστάσεων)*. Αθήνα: ECONOMIA PUBLISHING.

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

ΜΙΧΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΔΗΜΟΓΛΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ